

Nr 8 A.

Godkänd av första kammaren den 15 maj 1928.

Godkänd av andra kammaren den 15 maj 1928.

Riksdagens skrivelse till Konungen i anledning av dels vissa utav Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen under åttonde huvudtiteln gjorda framställningar, dels ock åtskilliga beträffande samma huvudtitel väckta motioner.

(Statsutskottets utlåtande nr 8.)

Till Konungen.

Arkiv, bibliotek och museer.

1:o) I den till riksdagen den 4 januari 1928 avlätna propositionen angående statsverkets tillstånd och behov under budgetåret 1928—1929 har Eders Kungl. Maj:t i avseende å åttonde huvudtiteln föreslagit riksdagen att i riksstaten för budgetåret 1928—1929 upptaga det ordinarie förslagsanslaget till riksarkivet med oförändrat belopp, 167,800 kronor.

Riksdagen får anmäla, att riksdagen uppfört det ordinarie förslagsanslaget till riksarkivet med oförändrat belopp, 167,800 kronor.

2:o) I enlighet med vad Eders Kungl. Maj:t, under återopande av det vid statsverkspropositionen fogade statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden den 4 januari 1928, under punkt 1 föreslagit, får riksdagen anmäla, att riksdagen, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till uppehållande av expedition i riksarkivets nya lokaler vid Östermalmsgatan i Stockholm anvisat för budgetåret 1928—1929 ett extra anslag av 4,000 kronor.

3:o Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen att i riksstaten för budgetåret 1928—1929 upptaga det ordinarie förslagsanslaget till kungl. biblioteket med oförändrat belopp, 248,200 kronor.

Riksdagen får anmäla, att riksdagen uppfört det ordinarie förslagsanslaget till kungl. biblioteket med oförändrat belopp, 248,200 kronor.

4:o I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 3) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till ökning av kungl. bibliotekets arbetskrafter för budgetåret 1928—1929 anvisat ett extra anslag av 11,000 kronor.

5:o På grund av Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 4) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till katalogiseringsarbeten inom kungl. biblioteket, enligt av Eders Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser, för budgetåret 1928—1929 anvisat ett extra anslag av 29,000 kronor.

6:o I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 5) har riksdagen i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum,

a) till slutförande av redigeringen av den för Sveriges offentliga bibliotek gemensamma accessionskatalogens 42:a årgång, omfattande år 1927, samt för påbörjande av redigeringen för accessionskatalogens 43:e årgång, omfattande år 1928, för budgetåret 1928—1929 anvisat ett extra anslag av 5,000 kronor, att användas enligt av Eders Kungl. Maj:t meddelade föreskrifter;

b) till redigering av ett tioårsregister till nämnda accessionskatalogs 31:a—40:e årgångar, omfattande åren 1916—1925, beviljat ett extra reservationsanslag av 3,000 kronor.

7:o I överensstämmelse med Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 6) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till bokinköp och bokbindning för kungl. biblioteket för budgetåret 1928—1929 anvisat ett extra reservationsanslag av 20,000 kronor.

8:o I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 7) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, för budgetåret 1928—1929 anvisat

dels till förstärkning av det ordinarie reservationsanslaget till bokinköp, inbindning och vissa expenser för stifts- och landsbiblioteket i Linköping ett extra anslag av 2,000 kronor;

dels ock till vissa konserveringsarbeten vid samma bibliotek ett extra reservationsanslag av 3,000 kronor.

9:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 8) föreslagit riksdagen att såsom bidrag till uppehållande av pedagogiska bibliotekets verksamhet för budgetåret 1928—1929 anvisa ett extra anslag av 6,500 kronor, att utgå under de villkor, Eders Kungl. Maj:t kan finna gott föreskriva.

Riksdagen får anmäla, att riksdagen såsom bidrag till uppehållande av pedagogiska bibliotekets verksamhet för budgetåret 1928—1929 anvisat ett extra anslag av 6,500 kronor, att utgå under de villkor, Eders Kungl. Maj:t kan finna gott föreskriva.

10:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 9) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, såsom bidrag till avlöning åt en skandinavisk bibliotekarie vid nordiska avdelningen av S:te Geneviève-biblioteket i Paris för budgetåret 1928—1929 anvisat ett extra anslag av 1,500 kronor, att utgå enligt de närmare bestämmelser, Eders Kungl. Maj:t kan finna gott meddela.

11:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 10) föreslagit riksdagen att, med uteslutande ur riksstaten av det ordinarie reservationsanslaget till inlösen av levande svenska konstnärers arbeten, därstädes i stället uppföra ett ordinarie reservationsanslag under rubrik: inlösen av svenska konstnärers arbeten å 25,000 kronor.

Eders Kungl. Maj:ts förslag innebär en vidgad ram för anslagets användning i så måtto, att, efter vad departementschefen anför, anslaget skulle få disponeras till inlösen ej endast såsom nu av arbeten av levande svenska konstnärer utan även av arbeten av sådana svenska konstnärer, som avlidit inom högst 5 år, innan förslag om deras arbetens förvärfvande till museet framställts hos Eders Kungl. Maj:t. Någon ändring i fråga om anslagsbeloppet är icke ifrågasatt.

Riksdagen har funnit sig böra bifalla Eders Kungl. Maj:ts förslag och får förty anmäla, att riksdagen, med uteslutande ur riksstaten av det ordinarie reservationsanslaget till inlösen av levande svenska konstnärers arbeten, därstädes i stället uppfört ett ordinarie reservationsanslag under rubrik: inlösen av svenska konstnärers arbeten å 25,000 kronor.

12:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 11) föreslagit riksdagen att dels medgiva att från och med budgetåret 1928—1929 nationalmuseets kostnader för renhållning och städning, för skrivmaterialier och papper, för inbindning av arkivalier och handlingar, administrativt referensbibliotek, tidningar och urklipp samt annonsering samt för inköp och underhåll av möbler må utgå från det under riksstatens åttonde huvudtitel uppförda ordinarie förslagsanslaget till skrivmaterialier och expenser, ved m. m.,

dels ock, med uteslutande ur riksstaten av det för nationalmuseum upp-

tagna ordinarie reservationsanslaget till samlingarnas vård och underhåll samt expenser å 11,000 kronor, därstädes uppföra ett ordinarie reservationsanslag under titel: »samlingarnas vård och underhåll» å 11,000 kronor.

Riksdagen har för budgetåret 1926—1927 uppfört det ordinarie reservationsanslaget till samlingarnas vård och underhåll samt expenser med oförändrat belopp, 11,000 kronor, samt anvisat till förstärkning av nämnda reservationsanslag för samma budgetår ett extra anslag av 5,000 kronor. Enahanda förstärkningsanslag har beviljats för budgetåret 1927—1928.

Eders Kungl. Maj:ts förevarande förslag innebär *dels* upphörande av omfördälda extra anslag, *dels ock* avlyftande från det ordinarie anslaget av kostnaderna för expenser och dylikt, vilka sistnämnda kostnader av statskontoret beräknats till närmare 8,000 kronor.

Riksdagen har ansett sig böra bifalla Eders Kungl. Maj:ts förslag och får alltså anmäla, att riksdagen

dels medgivit, att från och med budgetåret 1928—1929 nationalmuseets kostnader för renhållning och städning, för skrivmaterialier och papper, för inbindning av arkivalier och handlingar, administrativt referensbibliotek, tidningar och urklipp samt annonsering samt för inköp och underhåll av möbler må utgå från det under riksstatens åttonde huvudtitel uppförda ordinarie förslagsanslaget till skrivmaterialier och expenser, ved m. m.,

dels ock, med uteslutande ur riksstaten av det för nationalmuseum upptagna ordinarie reservationsanslaget till samlingarnas vård och underhåll samt expenser å 11,000 kronor, därstädes uppfört ett ordinarie reservationsanslag under titel: »samlingarnas vård och underhåll» å 11,000 kronor.

13:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 12) föreslagit riksdagen att till förstärkning av arbetskrafterna vid nationalmuseet för budgetåret 1928—1929 anvisa ett extra anslag av 12,800 kronor.

I riksstaten är för nationalmuseum bland annat uppfört ett ordinarie förslagsanslag å 154,200 kronor. I detta förslagsanslag ingår en anslagspost å 39,200 kronor till avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m. Till förstärkning av arbetskrafterna vid avdelningen för slottssamlingar och deponerade konstverk utgår dessutom ett extra anslag av 7,500 kronor, varav bestrides *dels* avlöning till en amanuens med full tjänstgöring, uppgående enligt löneklass 18 i den för extra ordinarie tjänstemän gällande löneskalan till 5,304 kronor, *dels ock* avlöning till ett skrivbiträde med lön enligt löneklass 3 av samma löneskala, uppgående till 2,208 kronor, alltså 7,512 kronor eller avrundat 7,500 kronor.

Eders Kungl. Maj:ts förevarande förslag avser en ökning av den extra personalen genom anslag till arvoden åt ännu en halvtidsamanuens och ytterligare ett kvinnligt biträde. Med beräkning av ett arvode enligt 17:e löneklassen åt den förstnämnde och ett dylikt enligt 7:e löneklassen åt det kvinnliga biträdet skulle den årliga kostnaden för dessa arbetskrafter belöpa

sig till 5,298 kronor eller avrundat 5,300 kronor. Detta anslagsbelopp skulle vidare sammanslås med ovannämnda extra anslag å 7,500 kronor.

Riksdagen, som funnit goda skäl tala för bifall till Eders Kungl. Maj:ts förslag, får alltså anmäla, att riksdagen till förstärkning av arbetskrafterna vid nationalmuseet för budgetåret 1928—1929 anvisat ett extra anslag av 12,800 kronor.

14:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 13) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till bestridande av kostnader, som äro förenade med genom nationalmuseets försorg anordnade vandringstställningar, föreläsningar och konstpropaganda, anvisat för budgetåret 1928—1929 ett extra reservationsanslag av 5,000 kronor.

15:o) På grund av Eders Kungl. Maj:ts förslag har riksdagen, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till försäkring och transport av konstföremål, som äro eller varda deponerade hos nationalmuseum, för budgetåret 1928—1929 anvisat ett extra reservationsanslag av 2,500 kronor.

16:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 15) har riksdagen i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, såsom extra reservationsanslag för budgetåret 1928—1929 anvisat

dels till konservering av handtecknings- och gravyrsamlingar inom nationalmuseum ett belopp av 5,000 kronor;

dels ock till anskaffande av portföljer för vissa äldre samlingar av handteckningar och gravyrer samt till ombyggnad av äldre skåp och anskaffande av nya sådana för dessa samlingar ett belopp av likaledes 5,000 kronor.

17:o) I överensstämmelse med Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 16) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till konserveringsarbeten för statens tavelamlingar å Gripsholms, Drottningholms och Ulriksdals slott för budgetåret 1928—1929 anvisat ett extra reservationsanslag av 12,000 kronor, att utgå efter de grunder, Eders Kungl. Maj:t kan finna gott bestämma.

18:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 17) föreslagit riksdagen att till inredning av arbetsrum för tjänstemän i nationalmuseet i huvudsaklig överensstämmelse med i ärendet företedda ritningar och kostnadsberäkningar ävensom till bestridande av kostnaderna för de genom omförmälda inredningsarbeten föranledda transporter av konstföremål för budgetåret 1928—1929 anvisa ett extra reservationsanslag av 7,450 kronor.

Eders Kungl. Maj:ts förslag innebär i huvudsak en förändring av utställningsrummet för germansk renässans till tjänstelokaler för museichefen jämte

kansli, under det att de härför nu upplåtna rummen skulle disponeras av depositionsavdelningen.

Riksdagen, som icke har något att erinra mot Eders Kungl. Maj:ts förslag, får anmäla, att riksdagen till inredning av arbetsrum för tjänstemän i nationalmuseet i huvudsaklig överensstämmelse med i ärendet företedda ritningar och kostnadsberäkningar ävensom till bestridande av kostnaderna för de genom omförmälda inredningsarbeten föranledda transporter av konstföremål för budgetåret 1928—1929 anvisat ett extra reservationsanslag av 7,450 kronor.

19:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 19) föreslagit riksdagen att för budgetåret 1928—1929 anvisa

dels till avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare vid livrustkammaren ett extra anslag av 24,430 kronor att utgå efter av Kungl. Maj:t angivna grunder;

dels ock till underhåll och vård av livrustkammarens samlingar ett extra reservationsanslag av 24,000 kronor att utgå efter grunder, som Kungl. Maj:t kan finna skäligt föreskriva.

Anslaget till avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare utgår för innevarande budgetår med samma belopp, som nu äskas.

Till underhåll och vård av livrustkammarens samlingar har för innevarande budgetår beviljats ett extra reservationsanslag av 22,100 kronor. De av föreståndaren för livrustkammaren nu framställda kraven på ökade anslag till underhåll och vård av livrustkammarens samlingar avse dels en allt framgent beräknad ökning av 2,700 kronor till konservering och fotografering, dels vissa engångsanslag, å tillhoppa 6,500 kronor, varav dock 3,000 kronor eventuellt kunna beräknas för ett följande år. Dessa krav hava av departementschefen begränsats till 1,900 kronor.

Riksdagen, som icke har något att erinra mot Eders Kungl. Maj:ts förslag, får förty anmäla, att riksdagen för budgetåret 1928—1929 anvisat

dels till avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare vid livrustkammaren ett extra anslag av 24,430 kronor, att utgå efter av Eders Kungl. Maj:t angivna grunder;

dels ock till underhåll och vård av livrustkammarens samlingar ett extra reservationsanslag av 24,000 kronor, att utgå efter grunder, som Eders Kungl. Maj:t kan finna skäligt föreskriva.

20:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 20) föreslagit riksdagen att för täckande av kostnaderna för förhyrande av ökade lokaler för livrustkammaren för budgetåret 1928—1929 anvisa ett extra reservationsanslag av 4,500 kronor.

Eders Kungl. Maj:ts förslag avser beredande av medel för förhyrande av lokaler för livrustkammarens konserveringsarbeten, för vilka plats ej kunnat beredas inom nordiska museets byggnad.

Riksdagen, som icke har något att erinra mot Eders Kungl. Maj:ts förslag, får anmäla, att riksdagen för täckande av kostnaderna för förhyrande av ökade lokaler för livrustskammaren för budgetåret 1928—1929 anvisat ett extra reservationsanslag av 4,500 kronor.

21:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen att uppföra det ordinarie förslagsanslaget till avlöningar m. m. för naturhistoriska riksmuseet med oförändrat belopp, 229,450 kronor.

Riksdagen får anmäla, att riksdagen uppfört det ordinarie förslagsanslaget till avlöningar m. m. för naturhistoriska riksmuseet med oförändrat belopp, 229,450 kronor.

22:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 21) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till arbetsbiträde vid naturhistoriska riksmuseets paleozoologiska avdelning för budgetåret 1928—1929 anvisat ett extra anslag av 2,400 kronor.

23:o) På grund av Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 22) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till arbetsbiträde vid naturhistoriska riksmuseets etnografiska avdelning för budgetåret 1928—1929 anvisat ett extra anslag av 2,400 kronor.

24:o) I överensstämmelse med Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 23) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till vetenskapligt biträde för bearbetning av vissa samlingar å naturhistoriska riksmuseets evertebratavdelning för budgetåret 1928—1929 anvisat ett extra anslag av 4,000 kronor.

25:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 24) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till särskilt arvode åt en vaktmästare vid naturhistoriska riksmuseet, tillika trädgårdsskötare, för budgetåret 1928—1929 anvisat ett extra anslag av 300 kronor.

26:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 25) föreslagit riksdagen att till inköp för naturhistoriska riksmuseets paleozoologiska avdelning av instrument och museiskåp anvisa för budgetåret 1928—1929 ett extra reservationsanslag av 5,000 kronor.

Anslaget utgör för budgetåret 1927—1928 3,000 kronor. Från musei-myndigheternas sida har hemställts om ett anslag för ändamålet av sammanlagt 7,192 kronor, vilket krav av departementschefen begränsats till 5,000 kronor.

Riksdagen, som icke har något att erinra mot Eders Kungl. Maj:ts förslag, får anmäla, att riksdagen till inköp för naturhistoriska riksmuseets paleo-

zoologiska avdelning av instrument och museiskåp anvisat för budgetåret 1928—1929 ett extra reservationsanslag av 5,000 kronor.

27:o) Sedan 1927 års riksdag i enlighet med Eders Kungl. Maj:ts därom framställda förslag beviljat till förvärv och kemisk analys av mineral från Långbans gruva i Värmland ett belopp av 6,000 kronor samt anvisat därav för budgetåret 1927—1928 såsom extra reservationsanslag 2,000 kronor, har nu Eders Kungl. Maj:t (punkt 26) föreslagit riksdagen att av förstnämnda belopp, 6,000 kronor, för budgetåret 1928—1929 såsom extra reservationsanslag anvisa 2,000 kronor.

Riksdagen får anmäla, att riksdagen av det utav 1927 års riksdag till förvärv och kemisk analys av mineral från Långbans gruva i Värmland beviljade beloppet av 6,000 kronor för budgetåret 1928—1929 såsom extra reservationsanslag anvisat 2,000 kronor.

28:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 27) föreslagit riksdagen att till ordnande och preparering av samt anskaffande av skåp för vissa samlingar inom naturhistoriska riksmuseets botaniska avdelning för budgetåret 1928—1929 anvisa ett extra anslag av 7,000 kronor att utgå enligt de närmare föreskrifter, Eders Kungl. Maj:t kan finna skäligt meddela.

I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts hemställan anvisade 1927 års riksdag till ordnande och preparering av samt anskaffande av skåp för vissa samlingar inom naturhistoriska riksmuseets botaniska avdelning för budgetåret 1927—1928 ett extra anslag av 4,000 kronor att utgå enligt de närmare föreskrifter, Eders Kungl. Maj:t kunde finna skäligt meddela. Sedan där- efter vetenskapsakademien avgivit förslag till fördelning av nämnda anslag, föreskrev Eders Kungl. Maj:t genom beslut den 20 maj 1927, att av anslaget 2,500 kronor skulle användas till anskaffande av sju stycken nya herbarieskåp och 1,500 kronor till ordnande och preparering av vissa samlingar av herbarieväxter från Västindien.

Vetenskapsakademien har nu hemställt om förslag till 1928 års riksdag att *dels* för ordnande och preparering av botaniska avdelningens samlingar av arktiska lavar och av herbarieväxter från Västindien anvisa för de förra för budgetåret 1928—1929 ett extra anslag av 4,000 kronor, för de senare ett extra anslag av 13,500 kronor, fördelat på fem år, därav för budgetåret 1928—1929 2,700 kronor; alltså tillsammans för budgetåret 1928—1929 6,700 kronor, *dels ock* till anskaffande av nya herbarieskåp för botaniska avdelningen anvisa ett extra reservationsanslag av 15,720 kronor, fördelat på fyra år, därav för budgetåret 1928—1929 3,930 kronor.

Departementschefen har begränsat sig till att för ifrågavarande ändamål för budgetåret 1928—1929 föreslå ett klumpanslag av 7,000 kronor.

Riksdagen, som icke funnit annat att erinra mot Eders Kungl. Maj:ts förslag, än att det av Eders Kungl. Maj:t för ändamålet begärda anslaget

för överskådlighetens skull bör uppdelas på två särskilda anslag, vilka lämpligen böra utgå med respektive 4,000 och 3,000 kronor, får anmäla, att riksdagen för budgetåret 1928—1929 anvisat

dels till ordnande och preparering av vissa samlingar inom naturhistoriska riksmuseets botaniska avdelning ett extra anslag av 4,000 kronor;

dels ock till anskaffande av nya herbarieskåp för samma avdelning ett extra reservationsanslag av 3,000 kronor.

29:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 28) föreslagit riksdagen att till arbetsbiträde m. m. vid naturhistoriska riksmuseets botaniska avdelning för budgetåret 1928—1929 anvisa ett extra anslag av 3,000 kronor att utgå enligt de närmare föreskrifter, Eders Kungl. Maj:t kan finna skäl meddela.

Eders Kungl. Maj:ts förslag avser att i någon mån avhjälpa den tyngande arbetsbalansen å naturhistoriska riksmuseets botaniska avdelning på sådant sätt, att avdelningens vaktmästare skulle för att kunna helt ägna sig åt speciella arbetsuppgifter beredas ledighet från sin ordinarie tjänst och härvid med bibehållen lön åtnjuta särskild ersättning av 800 kronor. Kostnaderna för erforderlig vikarie beräknas till 2,200 kronor.

Riksdagen, som icke har något att erinra mot Eders Kungl. Maj:ts förslag, får anmäla, att riksdagen till arbetsbiträde m. m. vid naturhistoriska riksmuseets botaniska avdelning för budgetåret 1928—1929 anvisat ett extra anslag av 3,000 kronor, att utgå enligt de närmare föreskrifter, Eders Kungl. Maj:t kan finna skäl meddela.

30:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 29) får riksdagen anmäla, att riksdagen till inköp av mikrotomer för vedanatomiska undersökningar på lignitmaterial av fossila växter vid naturhistoriska riksmuseets paleobotaniska avdelning för budgetåret 1928—1929 anvisat ett extra reservationsanslag av 1,750 kronor.

31:o) I överensstämmelse med Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 30) har riksdagen till anskaffande av nya skåp m. m. för naturhistoriska riksmuseets entomologiska avdelning beviljat ett belopp av 20,000 kronor samt därav för budgetåret 1928—1929 anvisat såsom extra reservationsanslag 5,000 kronor.

32:o) På grund av Eders Kungl. Maj:ts förslag har riksdagen, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till uppvärmning m. m. för vissa av etnografiska avdelningen disponerade provisoriska lokaler för budgetåret 1928—1929 anvisat ett extra reservationsanslag av 3,810 kronor.

33:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 32) föreslagit riksdagen att till inredande i huvudsaklig överensstämmelse med i ärendet företedda ritningar

och kostnadsförslag av en kokvrå m. m. i portvaktsbostaden vid naturhistoriska riksmuseet anvisa för budgetåret 1928—1929 ett extra reservationsanslag av 5,400 kronor.

Riksdagen har väl funnit kostnadsberäkningarna för ifrågavarande omändringar väl höga, men har likväl ej velat motsätta sig bifall till Eders Kungl. Maj:ts förslag. Dock förutsätter riksdagen, att vid arbetenas utförande största möjliga sparsamhet varder iakttagen.

Riksdagen har alltså till inredande i huvudsaklig överensstämmelse med i ärendet föredragna ritningar och kostnadsförslag av en kokvrå m. m. i portvaktsbostaden vid naturhistoriska riksmuseet anvisat för budgetåret 1928—1929 ett extra reservationsanslag av 5,400 kronor.

34:o Eders Kungl. Maj:t har (punkt 33) föreslagit riksdagen att till förstärkande av såväl den i naturhistoriska riksmuseets reservationsanslag till samlingar m. m. ingående anslagsposten till expenser för avdelningarna vid Frescati som den i samma reservationsanslag ingående anslagsposten till expenser samt till vård, underhåll och förkovran av etnografiska avdelningen för budgetåret 1928—1929 anvisa ett extra anslag av 19,000 kronor att utgå med den fördelning, som av Eders Kungl. Maj:t bestämmes.

För budgetåret 1927—1928 har riksdagen anvisat dels 9,000 kronor för täckande av en å ifrågavarande expensanslag motsedd brist för budgetåret 1926—1927, dels ock 14,000 kronor såsom förstärkningsanslag för budgetåret 1927—1928. Genom beslut den 20 maj 1927 ställde Eders Kungl. Maj:t de anvisade anslagen till vetenskapsakademiens förfogande, och skulle av sistnämnda anslag 9,000 kronor avse avdelningarna vid Frescati och 5,000 kronor etnografiska avdelningen, dock att, därest å någotdera av dessa belopp överskott uppstode, detsamma finge, i händelse sådant visade sig erforderligt, av akademien användas för annan museets avdelning än den, vederbörande anslagsbelopp vore avsett att tillgodose.

Av det nu ifrågasatta anslaget beräknas 14,000 kronor för avdelningarna vid Frescati och 5,000 kronor för etnografiska avdelningen.

Riksdagen, som icke har något att erinra mot Eders Kungl. Maj:ts förslag, får anmäla, att riksdagen till förstärkande av såväl den i naturhistoriska riksmuseets reservationsanslag till samlingar m. m. ingående anslagsposten till expenser för avdelningarna vid Frescati som den i samma reservationsanslag ingående anslagsposten till expenser samt till vård, underhåll och förkovran av etnografiska avdelningen för budgetåret 1928—1929 anvisat ett extra anslag av 19,000 kronor, att utgå med den fördelning, som av Eders Kungl. Maj:t bestämmes.

35:o I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 34) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till nordiska museet anvisat för budgetåret 1928—1929 ett extra anslag av 115,450 kronor

att, under villkor att en ledamot i museets nämnd är av Eders Kungl. Maj:t förordnad ävensom på de övriga villkor, Eders Kungl. Maj:t må föreskriva, utgå till nämnden för att enligt dess bestämmande användas till museets ändamål.

36:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 36) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, för beredande för tiden 1 juli 1928—30 juni 1929 av tillfälliga lönetillägg åt vissa vaktmästare m. fl. vid nordiska museet med av departementschefen i statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden den 4 januari 1928, punkt 36, angivna belopp anvisat för budgetåret 1928—1929 ett extra anslag av 3,600 kronor.

37:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 38) föreslagit riksdagen att till kulturhistoriska museet i Lund anvisa för budgetåret 1928—1929 ett extra anslag av 25,000 kronor att under de villkor, Eders Kungl. Maj:t kan finna skäl föreskriva, utgå till styrelsen för kulturhistoriska föreningen för södra Sverige för att användas för museets förvaltningsomkostnader och i främsta rummet till avlöning åt två vetenskapligt och fackmässigt utbildade biträden vid museet.

I samband härmed har riksdagen till behandling förehaft två likalydande motioner (I: 100 och II: 143), i vilka motioner hemställts, att riksdagen måtte till kulturhistoriska föreningen för Södra Sverige i Lund anvisa för budgetåret 1928—1929 ett extra anslag av 30,000 kronor att under de villkor, Eders Kungl. Maj:t kan finna skäligt föreskriva, utgå till styrelsen för kulturhistoriska föreningen för att användas till kulturhistoriska museets förvaltningsomkostnader och i främsta rummet till avlöning av vetenskapligt och fackmässigt utbildade biträden vid museet.

Anslaget till ifrågavarande museum utgick under åren 1919—1921 med ett årligt belopp av 25,000 kronor. Med hänsyn emellertid till föreningens bekymmersamma ekonomiska ställning höjdes anslaget för år 1922 till 30,000 kronor, men bestämdes för budgetåret 1923—1924 åter till 25,000 kronor. Alltsedan dess har anslaget utgått med 25,000 kronor för budgetår räknat.

I betraktande av museets stora utveckling under senare år, vilken påkallar en ökad omvårdnad av dess samlingar, och med hänsyn till planerade stora nydaningsarbeten i avseende å museets lokaler och utrymmen, har riksdagen funnit starka skäl tala till förmån för ett något högre anslag än vad Eders Kungl. Maj:ts förslag innebär. Riksdagen har alltså bifallit, vad i ovanberörda motioner föreslagits.

Hittills föreskrivna villkor för anslagets utgående synas riksdagen alltjämt böra uppställas.

Riksdagen får alltså anmäla, att riksdagen, i anledning av Eders Kungl. Maj:ts förslag och med bifall till ovanberörda motioner (I: 100 och II: 143),

till kulturhistoriska museet i Lund anvisat för budgetåret 1928—1929 ett extra anslag av 30,000 kronor, att under de villkor, Eders Kungl. Maj:t kan finna skäl föreskriva, utgå till styrelsen för kulturhistoriska föreningen för södra Sverige för att användas för museets förvaltningsomkostnader och i främsta rummet till avlöning åt två vetenskapligt och fackmässigt utbildade biträden vid museet.

38:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 39) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till musikhistoriska museet för budgetåret 1928—1929 anvisat ett extra anslag av 4,000 kronor, att på de villkor och under de förbehåll, Eders Kungl. Maj:t kan finna skäl föreskriva, utgå till museets ändamål.

39:o) I överensstämmelse med Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 40), har riksdagen, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till svenska skolmuseet anvisat för budgetåret 1928—1929 ett extra anslag av 3,000 kronor, att på de villkor, Eders Kungl. Maj:t kan finna gott bestämma, utgå till centralstyrelsen för Sveriges allmänna folkskolläraryörening för museets ändamål.

Kyrkliga ändamål.

40:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 41) föreslagit riksdagen att höja det ordinarie förslagsanslaget till ersättning för prästerskapets tionde, nu 4,520,500 kronor, med 16,200 kronor till 4,536,700 kronor.

Ifrågavarande ersättning kommer jämlikt grunderna för lagen om indragning till statsverket och avskrivning av prästerskapets tionde samt om ersättning därför den 9 december 1910 att årligen stegras intill år 1944, då den slutligen skall fixeras. Anslaget för ändamålet motsvaras till viss del av de till statsverket från församlingarna ingående tiondeavgifterna, vilka å riksstatens inkomstsida upptagas under titel »Prästerskapets till statsverket indragna tionde». Nämnda avgifter hava i 1928 års statsverksproposition upptagits med ett från 2,493,000 kronor till 2,363,000 kronor minskat belopp.

Riksdagen får anmäla, att riksdagen höjt det ordinarie förslagsanslaget till ersättning för prästerskapets tionde, nu 4,520,500 kronor, med 16,200 kronor till 4,536,700 kronor.

41:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 42) föreslagit riksdagen att höja det ordinarie förslagsanslaget till ersättning åt vissa församlingar till följd av lindring i främmande trosbekännares skattskyldighet, nu 30,000 kronor, med 15,000 kronor till 45,000 kronor.

En tendens till ökning av utgifterna under ifrågavarande anslag har under senare åren gjort sig märkbar, och anslaget har betydligt överskridits.

Riksdagen har icke något att erinra mot Eders Kungl. Maj:ts förslag och får alltså anmäla, att riksdagen höjt det ordinarie förslagsanslaget till ersättning åt vissa församlingar till följd av lindring i främmande trosbekännarens skattskyldighet, nu 30,000 kronor, med 15,000 kronor till 45,000 kronor.

42:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 43) föreslagit riksdagen att, med uteslutande ur riksstaten av det ordinarie anslaget till svenska kyrkan i Paris, därstädes i stället uppföra ett ordinarie anslag under rubrik: Pastor vid svenska Sofiaförsamlingen i Paris, å 6,000 kronor.

Enligt vad i ärendet blivit upplyst, användes det under rubriken: kyrkors underhåll m. m. i riksstaten uppförda ordinarie anslaget till svenska kyrkan i Paris å 4,119 kronor numera helt till pastors avlöning. Det har då befunnits vara lämpligt, att anslaget erhåller en rubrik, som bättre motsvarar dess användning. Beträffande beloppet av det nya anslaget har detsamma föreslagits till 6,000 kronor eller samma belopp, som utgår till en var av de svenska pastorerna i Köpenhamn och Berlin. Vid bifall härtill skulle en minskning kunna göras i det arvode, som pastorn i Paris uppbär i sin egenskap av sjömanspräst i de nordfranska hamnstäderna och som nu utgår med 2,500 kronor årligen från anslaget till religiös och social verksamhet bland svenskar i vissa utländska hamnstäder. Eders Kungl. Maj:ts förslag innebär, såsom framgår av punkt 49 här nedan, att detta arvode, så länge de båda befattningarna innehavas av samma person, bestämmes till 1,500 kronor. På så sätt skulle pastorns sammanlagda avlöning, som, fränsett dyrtidstillägg men med inräknande av församlingens bidrag, för närvarande kan antagas utgöra omkring 7,350 kronor årligen, komma att uppgå till 7,500 kronor jämte därå belöpande dyrtidstillägg.

Riksdagen har ansett sig böra bifalla Eders Kungl. Maj:ts förslag och får alltså anmäla, att riksdagen, med uteslutande ur riksstaten av det ordinarie anslaget till svenska kyrkan i Paris, därstädes i stället uppfört ett ordinarie anslag under rubrik: Pastor vid svenska Sofiaförsamlingen i Paris, å 6,000 kronor.

43:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 44) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till avlöning åt pastor vid svenska Olaus Petri-församlingen i Helsingfors anvisat för budgetåret 1928—1929 ett extra anslag av 6,000 kronor.

44:o) Sedan riksdagen år 1926 till tre stipendier för utbildande vid universitet av präster, förtrogna med finska språket, beviljat ett extra anslag å 10,800 kronor samt därav för ett vart av budgetåren 1926—1927 och

1927—1928 anvisat ett belopp av 3,600 kronor, med rätt för Eders Kungl. Maj:t att meddela de närmare bestämmelser, som kunde erfordras rörande de sålunda anvisade medlens användande, har nu Eders Kungl. Maj:t (punkt 45) föreslagit riksdagen att av det utav 1926 års riksdag beviljade extra anslaget för budgetåret 1928—1929 anvisa 3,600 kronor.

Riksdagen får anmäla, att riksdagen av det utav 1926 års riksdag beviljade extra anslaget till tre stipendier för utbildande vid universitet av präster, förtrogna med finska språket, för budgetåret 1928—1929 anvisat 3,600 kronor med rätt för Eders Kungl. Maj:t att meddela de närmare bestämmelser, som må erfordras rörande de sålunda anvisade medlens användande.

45:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 46) föreslagit riksdagen att till religiös och social verksamhet bland svenskar i vissa utländska hamnstäder anvisa för budgetåret 1928—1929 ett extra anslag av 45,500 kronor.

Anslaget utgör för innevarande budgetår 46,500 kronor.

Såsom riksdagen förut erinrat, innebär Eders Kungl. Maj:ts under punkt 42 här ovan omförmälda förslag ifråga om anslag till pastor vid svenska Sofiä församlingen i Paris, att anslagsposten till en svensk sjömanspräst i Calais-Dunkerque å 2,500 kronor skulle minskas till 1,500 kronor, så länge denne sjömanspräst tillika innehar pastorsbefattningen i Paris.

Riksdagen, som under sistnämnda punkt anmält, att riksdagen bifallit Eders Kungl. Maj:ts förslag angående anslag till pastorn vid svenska Sofiä församlingen i Paris, har icke något att erinra mot det nu förevarande förslaget och får förty anmäla, att riksdagen till religiös och social verksamhet bland svenskar i vissa utländska hamnstäder anvisat för budgetåret 1928—1929 ett extra anslag av 45,500 kronor.

46:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 48) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till bestridande i vissa fall med allmänna medel av kostnader, förenade med friköp av lägenheter å kyrklig jord, anvisat för budgetåret 1928—1929 ett extra förslagsanslag å 15,000 kronor.

47:o) Beträffande vad Eders Kungl. Maj:t (punkt 49) föreslagit riksdagen i fråga om domkapitlens expeditioner ävensom beträffande vad i en sedermera av Eders Kungl. Maj:t avlåten proposition, nr 102, i detta hänseende föreslagits, har riksdagen i särskild skrivelse, nr 105, anmält sitt beslut.

48:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 50) föreslagit riksdagen att för bestridande av ytterligare kostnader, förbundna med flyttning av kyrka och prästgård från Muonionalusta till Muodoslombolo, anvisa för budgetåret 1928—1929 ett extra anslag av 5,585 kronor.

Med bifall till Eders Kungl. Maj:ts förslag anvisade 1924 års riksdag för flyttning av kyrkan och prästgården i Muonionalusta kapellförsamling till Muodoslombolo för budgetåret 1924—1925 ett extra reservationsanslag av 30,600 kronor, vilket belopp emellertid nu visat sig otillräckligt. De belopp, varmed det år 1924 beviljade statsanslaget överskridits, äro dels arvoden till de länsarkitekter, som fungerat som byggnadsledare, med tillhopa 1,246 kronor för arbeten, som legat utom deras tjänstäligganden, dels ock vissa kostnader, tillhopa 4,339 kronor 2 öre, som delvis redan under arbetets gång visat sig ofrånkomliga och delvis beräknas bliva föranledda av återstående arbeten.

Riksdagen har ansett sig böra bifalla Eders Kungl. Maj:ts förslag och får alltså anmäla, att riksdagen för bestridande av ytterligare kostnader, förbundna med flyttning av kyrka och prästgård från Muonionalusta till Muodoslombolo, anvisat för budgetåret 1928—1929 ett extra anslag av 5,585 kronor.

Akademier m. m.

49:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 51) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till utarbetande av en katalog över svensk naturvetenskaplig litteratur för budgetåret 1928—1929 anvisat ett extra anslag av 2,500 kronor.

50:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 53) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till bestridande av kostnaderna för Sveriges anslutning till vissa internationella vetenskapliga sammanslutningar för budgetåret 1928—1929 anvisat ett extra reservationsanslag av 4,100 kronor.

51:o) Sedan 1927 års riksdag till bestridande av kostnaderna för hållande av den internationella unionens för geodesi och geofysik fjärde generalkonferens i Stockholm år 1930 anvisat ett anslag av 50,000 kronor och därav såsom extra reservationsanslag för budgetåret 1927—1928 anvisat 8,000 kronor, har nu Eders Kungl. Maj:t (punkt 54) föreslagit riksdagen att av förstnämnda anslag å 50,000 kronor för budgetåret 1928—1929 såsom extra reservationsanslag anvisa ett belopp av 8,000 kronor.

Riksdagen får anmäla, att riksdagen av det till bestridande av kostnaderna för hållande av den internationella unionens för geodesi och geofysik fjärde generalkonferens i Stockholm år 1930 beviljade anslaget av 50,000 kronor för budgetåret 1928—1929 såsom extra reservationsanslag anvisat ett belopp av 8,000 kronor.

52:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 55) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, för bestridande av kostnaderna för Sveriges anslutning till den baltisk-geodetiska kommissionen under år 1928 och vissa i samband därmed stående utgifter för budgetåret 1928—1929 anvisat ett extra anslag av 2,875 kronor.

53:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 56) föreslagit riksdagen att höja det under vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien uppförda ordinarie reservationsanslaget till transporter, lyshållning och vissa andra expensutgifter, nu 10,000 kronor, med 5,000 kronor till 15,000 kronor.

Anslaget till transporter, lyshållning och vissa andra expensutgifter har under de senaste åren visat sig otillräckligt. Särskilt kännbart har detta blivit sedan akademiens lokaler i gamla Östermalmsfängelset i Stockholm betydligt utvidgats. Säsom akademien framhållit, föränledas också åtskilliga utgifter därav, att de till akademien knutna institutionerna äro förlagda till tre från varandra vitt skilda lokaler. Eders Kungl. Maj:t föreslår nu en av nämnda omständigheter motiverad höjning av anslaget.

Riksdagen, som icke har något att erinra mot Eders Kungl. Maj:ts förslag, får anmäla, att riksdagen höjt det under vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien uppförda ordinarie reservationsanslaget till transporter, lyshållning och vissa andra expensutgifter, nu 10,000 kronor, med 5,000 kronor till 15,000 kronor.

54:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen uppföra det under vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien upptagna ordinarie reservationsanslaget till fornlämningars vård med oförändrat belopp, 8,000 kronor.

Riksdagen får anmäla, att riksdagen uppfört det ordinarie reservationsanslaget till fornlämningars vård med oförändrat belopp, 8,000 kronor.

55:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 57) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till ökade medel för fornminnesvården, närmast i syfte att åstadkomma en inventering av landets fornminnen, för budgetåret 1928—1929 anvisat ett extra reservationsanslag av 10,000 kronor, att utgå efter de grunder, Eders Kungl. Maj:t kan finna gott bestämma.

56:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 58) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till omedelbara iståndsättningsåtgärder å vissa byggnadsminnesmärken för budgetåret 1928—1929 anvisat ett extra reservationsanslag av 20,000 kronor.

57:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 59) föreslagit riksdagen att för budgetåret 1928—1929 såsom extra anslag anvisa:

dels till beredande av ökade medel till avlönande av icke-ordinarie befattningshavare vid vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien 44,250 kronor,
dels ock till tillfällig ökning av akademiens arbetskrafter 5,750 kronor.

I riksstaten för budgetåret 1927—1928 äro uppförda dels till beredande av ökade medel till avlönande av icke-ordinarie befattningshavare vid akademien ett extra anslag av 44,250 kronor, dels ock till tillfällig ökning av akademiens arbetskrafter ett extra anslag av 8,650 kronor.

Eders Kungl. Maj:ts förslag innebär nu en förhöjning med 2,000 kronor av den till bibliotekarien-arkivarien utgående avlöningen. På sätt under nästföljande punkt omförmäles, har emellertid Eders Kungl. Maj:t föreslagit ett nytt särskilt anslag för museets öppethållande. Vid bifall härtill skulle från avlöningsanslagen dragas det belopp av 4,900 kronor, vilket för närvarande användes för avlönande av sju vaktmästare i samlingarna. Detta skulle alltså innebära en nettominskning å 2,900 kronor, varmed anslaget till tillfällig ökning av akademiens arbetskrafter ansetts böra minskas.

Riksdagen, som icke har något att erinra mot Eders Kungl. Maj:ts förslag, får anmäla, att riksdagen för budgetåret 1928—1929 såsom extra anslag anvisat:

dels till beredande av ökade medel till avlönande av icke-ordinarie befattningshavare vid vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien 44,250 kronor;

dels ock till tillfällig ökning av akademiens arbetskrafter 5,750 kronor.

58:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 60) föreslagit riksdagen att till vakthållning för öppethållande av statens historiska museum för budgetåret 1928—1929 anvisa ett extra anslag av 8,900 kronor.

I reglementet rörande vården av de under vitterhets-, historie- och antikvitetsakademiens inseende ställda samlingarna har Eders Kungl. Maj:t föreskrivit, bland annat, att statens historiska museum och myntkabinettet skola hållas tillgängliga för allmänheten sex dagar i veckan, minst två timmar varje gång. Den vakthållning, som fullgörandet av denna föreskrift erfordrar, bestrides uteslutande med extra ordinarie personal. Vitterhetsakademien har nu hemställt, att Eders Kungl. Maj:t täcktes av riksdagen äska ett extra reservationsanslag av 15,500 kronor till vakthållning för museets öppethållande i samma utsträckning, som gäller beträffande nationalmuseum, d. v. s. fem dagar i veckan, sex timmar varje dag, samt på söndagar tre timmar.

För närvarande utgår av akademiens medel till avlöning av icke-ordinarie befattningshavare en summa av i runt tal 4,900 kronor till vakthållning för museets öppethållande.

Departementschefen anser, att akademiens framställning bör i viss utsträckning röna tillmötesgående, och förordar en ökning av de för ändamålet tillgängliga medlen med 4,000 kronor. Lägges detta belopp till ovan nämnda summa av 4,900 kronor, erhållas 8,900 kronor. Departementschefen

anser lämpligt, att ett extra anslag med detta belopp nu uppföres i riksstaten för budgetåret 1928—1929 under rubrik: Vakhållning för museets öppethållande. Nyssnämnda belopp, 4,900 kronor, har, såsom framgår av vad under nästföregående punkt anförts, beräknats frändraget de för avlöning av icke-ordinarie befattningshavare vid statens historiska museum hittills utgående medlen.

Riksdagen, som tillfullo inser betydelsen av ett ökat öppethållande av historiska museet i syfte att göra dess dyrbara samlingar i större omfattning än hittills tillgängliga för den intresserade och bildningssökande allmänheten, får anmäla, att riksdagen till vakhållning för öppethållande av statens historiska museum för budgetåret 1928—1929 anvisat ett extra anslag av 8,900 kronor.

59:o) I en inom riksdagen väckt motion (II: 336) har hemställts, att riksdagen ville till en statens historiska museums upplysnings- och propaganda-verksamhet efter i motionen skisserade linjer bevilja vitterhets-, historie- och antikviticsakademien ett belopp av 5,000 kronor att utgå under budgetåret 1928—1929.

Till stöd för sitt förslag har motionären anfört följande:

»Gällande instruktion för riksantikvariern och vitterhets-, historie- och antikviticsakademiens tjänstemän föreskriver i § 17, att »akademiens samtliga tjänstemän böra verka för väckandet och underhållet av kärlek till våra fornminnen och för spridande av kunskap om dem, samt genom vetenskaplig verksamhet bidra till vidgandet av vår kunskap om forntiden.»

Akademiens tjänstemän hava nog i den mån det varit dem möjligt sökt ställa sig denna föreskrift till efterrättelse. Under årens lopp hava ett stort antal skrifter eller större arbeten av strängt vetenskapligt eller mera populärt innehåll utgivits, en mångfald föreläsningar hållits såväl i huvudstaden som i de mest skilda delar av landet — från Lappland till Skåne, samt kurser och demonstrationer hållits i statens historiska museum eller ute i bygderna. Särskilt må erinras om de föreläsningar, som professor Oscar Montelius under flera decennier regelbundet höll i statens historiska museum, därvid behandlande de mest skilda partier inom den svenska och jämförande arkeologien.

Denna tjänstemännens upplysningsverksamhet har huvudsakligen utförts på deras fritid, efter den dagliga tjänstgöringen, under semester eller tjänstledighet.

Emellertid synes det mig uppenbart att densamma ej längre motsvarar de krav, som med rätta kunna ställas på statens historiska museum, i dess egenskap av rikets centralmuseum och centralhärden för den förhistoriska vetenskapen inom landet. Det synes mig likaledes uppenbart, att endast en målmedvetet organiserad propagandaverksamhet kan förhjälpa museet att i någon mån fylla dessa krav och bringa detsamma i kontakt med allmänheten, till båtnad såväl för dess vetenskapliga verksamhet som för landets kulturminnesvård.

Praktiska försök, utförda under de senaste åren, torde hava ådagalagt, att en dylik verksamhet av allmänheten mottages med förståelse och intresse.

Jag syftar därmed på de utfärder i huvudstadens fornminnesrika omgivningar — någon gång även till mera avlägsna delar av landet, såsom till Öland —, vilka museet årligen anordnat sedan hösten 1925, med en härför särskilt kvalificerad person, filosofie doktorn Hanna Rydh, som ledare. Dessa exkursioner, som erbjudit allmänheten tillfälle att under sakkunnig ledning bese märkligare eller i övrigt sevärda fornminnen eller komplex av dylika, hava som bekant rönt en utomordentligt livlig anslutning och i hög grad uppmärksamrats jämväl av pressen.

En inom själva museet bedriven upplysningsverksamhet, i främsta rummet avseende att göra dess rika skatter mera lättillgängliga och givande för allmänheten, har länge stått på museets program. Att densamma av praktiska skäl framförallt bör rikta sig till skolornas ungdom, antingen direkt eller indirekt genom lärarpersonalen, har likaledes stått klart för riksantikvarien. I enlighet härmed avlät riksantikvarien den 1 september 1926 till skolöverstyrelsen trenne skrivelser, — varav avskrifter här biläggas — vari riksantikvarien föreslog anordnande dels av instruktionskurser vid statens historiska museum såväl avsedda för historielärare vid allmänna läroverk och vid med dem jämnställda kommunala och enskilda läroanstalter, som för folkskolornas lärare, dels också sakkunnig ledning åt skolklasser vid studiebesök i museet.

Dessa förslag möttes också av den livligaste förståelse från skolöverstyrelsens sida, vilken bland annat hos Kungl. Maj:t den 20 i samma månad anhöll att ett anslag av 500 kronor måtte av Kungl. Maj:t ställas till riksantikvariens förfogande för anordnande samma år av en instruktionskurs vid statens historiska museum, avsedd för ovannämnda historielärare. Denna anhållan blev också av Kungl. Maj:t den 30 i samma månad bifallen. På grund av de samma höst påbörjade ombyggnads- och omordningsarbetena i museets lokaler kunde den planerade kursen då ej hållas, men efter vad riksantikvarien meddelat mig, är det hans avsikt att sedan museet i dessa dagar fullständigt öppnats, taga anslaget i anspråk under våren detta år.

Det förtjänar i detta sammanhang att omnämnas, att arbetarnas bildningsförbund innevarande vinter med riksantikvariens intresserade stöd och under olika museitjänstemäns ledning organiserat en instruktionskurs i museet för sina medlemmar, en kurs som rönt en mycket livlig anslutning bland förbundets medlemmar.

Emellertid bör enligt riksantikvariens mening och önskan en systematiskt organiserad upplysningsverksamhet snarast möjligt läggas på en betydligt bredare bas. Så t. ex. böra anordnas: rundvandringar för allmänheten, bland annat under söndagar före den ordinarie visningstiden, tillfälliga utställningar av såväl äldre material som nyinkomna fynd samt föreläsningar, fristående eller kombinerade med dylika utställningar. De förutnämnda utfärderna böra förläggas jämväl till mera avlägsna delar av landet; vandringsutställningar, kombinerade med föreläsningar, böra anordnas i samarbete med de talrika lokala hembygdsorganisationerna.

Det här skisserade programmet för en till statens historiska museum knuten upplysnings- och propagandaverksamhet kan givetvis ytterligare utvidgas. Emellertid förefinnes enligt vad riksantikvarien meddelat mig ingen som helst möjlighet att realisera ens en mindre del av detsamma med anlåtande av museets nuvarande tjänstemän, vilkas dagliga ordinarie tjänstgöring och mera därtill måste ägnas åt redan förefintliga och närmare liggande rent museala arbetsuppgifter, detta till den grad att den mera ve-

tenskapliga bearbetningen av museets material tyvärr allt mera måst träda i bakgrunden.

På riksantikvariens förslag ingick akademien den 23 augusti sistlidna år till Kungl. Maj:t med en anhållan om ett extra anslag av 5,000 kronor för att under budgetåret 1928—1929 användas för här angivna ändamål. Denna framställning, som jag här i huvudsak följt, har av Kungl. Maj:t lämnats utan avseende.

Som jag emellertid hyser den bestämda övertygelsen, att en statens historiska museums upplysnings- och propagandaverksamhet efter ovan skisserade linjer skulle fylla ett verkligt behov, får jag härmed föreslå» — — —

Den verksamhet, för vilken i motionen påkallas understöd av allmänna medel, har hittills i begränsad omfattning kunnat bedrivas allenast tack vare frivilligt arbete och tillmötesgående från museitjänstemännens sida. I och med att museets och fornminnesvårdens uppgifter allt mer taga tjänstemännens tid i anspråk, torde denna frivilliga och utan ersättning lämnade medverkan icke längre vara att med säkerhet påräkna. Samma skäl som föranlett statens ekonomiska stödjande av den betydelsefulla upplysnings- och propagandaverksamhet, som bedrivits från nationalmusei sida, föreligga enligt riksdagens förmenande även i nu förevarande fall, där det gäller en verksamhet av i viss mån besläktad beskaffenhet. Med hänsyn till betydelsen av den fråga, som nu föreligger, och de vägande skäl som tala till förmån för förslaget, har riksdagen bifallit detsamma. Den äskade summan har dock begränsats till 4,000 kronor.

Riksdagen får alltså anmäla, att riksdagen, i anledning av ovanberörda motion (II: 336), för en från statens historiska museum ledd upplysnings- och propagandaverksamhet i enlighet med de grunder, som av Eders Kungl. Maj:t bestämmas, anvisat för budgetåret 1928—1929 ett extra anslag av 4,000 kronor.

60:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 61) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till inventering och konservering av vissa samlingar inom statens historiska museum m. m. för budgetåret 1928—1929 anvisat ett extra reservationsanslag av 15,000 kronor, att utgå efter de närmare grunder, som av Eders Kungl. Maj:t bestämmas.

61:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 62) föreslagit riksdagen att till vård och underhåll av det under vitterhets-, historie- och antikvitetsakademiens inseende ställda antikvariskt-numismatiska biblioteket för budgetåret 1928—1929 anvisa ett extra reservationsanslag av 5,000 kronor.

Anslaget utgår för närvarande med ett belopp av 3,000 kronor.

Riksdagen har ansett sig böra bifalla Eders Kungl. Maj:ts förslag och får alltså anmäla, att riksdagen till vård och underhåll av det under vitterhets-, historie- och antikvitetsakademiens inseende ställda antikvariskt-numismatiska biblioteket för budgetåret 1928—1929 anvisat ett extra reservationsanslag av 5,000 kronor.

62:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 63) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till underhåll av det under vitterhets-, historie- och antikvitetsakademiens inseende ställda antikvariskt-topografiska arkivet för budgetåret 1928—1929 anvisat ett extra reservationsanslag av 1,500 kronor.

63:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 64) föreslagit riksdagen att till täckande av uppkomna brister i vissa till vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien utgående anslag för budgetåret 1928—1929 anvisa ett extra anslag av 16,000 kronor.

I riksstaten äro under rubrik vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien såsom särskilda ordinarie reservationsanslag upptagna, jämte andra, dels till underhåll och förökande av de under akademiens inseende ställda samlingar ett belopp av 18,000 kronor, dels till transporter, lyshållning och vissa andra expensutgifter ett belopp av 10,000 kronor. Vidare har riksdagen för budgetåret 1927—1928 till vitterhetsakademien såsom särskilda extra reservationsanslag anvisat dels till vård och underhåll av biblioteket ett belopp av 3,000 kronor, dels till underhåll av antikvariskt-topografiska arkivet ett belopp av 1,500 kronor. Det nu från Eders Kungl. Maj:ts sida begärda anslaget fördelar sig på brister i de särskilda anslagen på följande sätt:

a. brist i anslag till underhåll och ökande av samlingarna kronor	3,166: 80
b. brist i anslagen till underhåll och vård av biblioteket och antikvariskt-topografiska arkivet	2,373: 42
c. brist i anslaget till expenser, uppkommen under åren 1925—1927	5,937: 32
d. beräknad brist å samma anslag för 1927—1928	4,522: 46

Riksdagen har mot Eders Kungl. Maj:ts förslag icke funnit anledning till erinran i annat avseende än att riksdagen ansett sig böra — i anslutning till vad departementschefen exempelvis i fråga om expensmedel för naturhistoriska riksmuseet å sid. 70 i statsrådsprotokollet anfört — bevilja anslag till täckande allenast av exakt konstaterade, uppkomna brister och följaktligen ej av brister, som väntas uppkomma under nu löpande budgetår. Från det av Eders Kungl. Maj:t nu föreslagna anslagsbeloppet anser riksdagen alltså böra frånräknas ovannämnda belopp å 4,522 kronor 46 öre, vadan riksdagen beviljat för ändamålet i avrundat krontal 11,478 kronor.

Riksdagen får anmäla, att riksdagen till täckande av uppkomna brister i vissa till vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien utgående anslag för budgetåret 1928—1929 anvisat ett extra anslag av 11,478 kronor.

64:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 65) föreslagit riksdagen att fören vetenskaplig grävningsundersökning av krigargravarna å den så kallade Korsbetningen utanför Visby för budgetåret 1928—1929 anvisa ett extra reservationsanslag av 3,000 kronor.

Av den för utgrävningsarbetena framlagda kostnadsberäkningen framgår, att för vakthållning på grävningsplatsen under tider på dygnet, då arbete ej pågår, beräknats ej mindre än 1,300 kronor. Riksdagen, som funnit nämnda belopp i förhållande till kostnaderna i deras helhet väl högt beräknat, har med anledning härav sänkt anslaget till 2,700 kronor.

Riksdagen får alltså anmäla, att riksdagen för en vetenskaplig grävningsundersökning av krigargravarna å den så kallade Korsbetningen utanför Visby för budgetåret 1928—1929 anvisat ett extra reservationsanslag av 2,700 kronor.

65:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 66) föreslagit riksdagen att till inköp av instrumentutrustning för vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien för budgetåret 1928—1929 anvisa ett extra reservationsanslag av 1,600 kronor.

Riksdagen, som icke funnit något att erinra mot Eders Kungl. Maj:ts förslag, får anmäla, att riksdagen till inköp av instrumentutrustning för vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien för budgetåret 1928—1929 anvisat ett extra reservationsanslag av 1,600 kronor.

66:o) I två inom riksdagen väckta likalydande motioner (I: 130 och II: 227) har föreslagits, att riksdagen måtte anvisa ett extra reservationsanslag å 16,000 kronor, därav för budgetåret 1928—1929 8,000 kronor, att ställas till vitterhets-, historie- och antikvitetsakademiens förfogande för en slutlig undersökning av den så kallade pålbyggnaden vid Alvastra och till förfärdigande av en modell av densamma.

Till stöd för detta förslag hava motionärerna anfört följande:

»År 1908 upptäcktes i Dagsmosse i Östergötland helt nära Alvastra en boplatzanläggning från stenåldern av hittills för Norden fullkomligt enastående slag, den så kallade pålbyggnaden vid Alvastra, och under åren 1909—1917 samt 1919 har vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien tack vare särskilda av riksdagen anvisade årliga anslag, tillsammans 20,000 kronor, kunnat genom en av sina tjänstemän, antikvarien Otto Frödin, utföra en omfattande undersökning av nämnda »träskby».

Denna undersökning har lämnat utomordentligt viktiga bidrag till kunskapen om våra förfäders liv under här ifrågavarande tid (senare hälften av det tredje årtusendet f. Kr.) och därmed gjort alvastrapålbyggnaden känd ej blott inom den vetenskapliga världen (även utanför vårt lands gränser) utan också för den svenska allmänheten.

Emellertid har sedan år 1919 arbetet på platsen legat nere, då de härför nödiga medlen saknats, och akademien har således från år till år måst framskjuta den märkliga fornlämningens slutliga undersökning, vilken beräknats kunna utföras under loppet av två somrar.

Vid upprepade tillfällen under åren 1922—1927 har akademien anhållit, att Kungl. Maj:t ville av riksdagen äska de härför nödiga medlen, men dessa framställningar hava hittills ej föranlett någon åtgärd från Kungl. Maj:ts sida.

Dessa akademiens skrivelser giva en god föreställning om denna frågas utveckling och nuvarande läge.

Anläggningens fullständigt egenartade karaktär och utomordentligt stora betydelse för fornforskningen framhäves städse. Akademiens vädjan till Kungl. Maj:t att för riksdagen framlägga proposition om de för den slutliga undersökningen nödiga medlen (därin inbegripet kostnaderna för förfärdigandet av en modell) blir alltmera enträgen. De faror, som ett uppskjutande av den slutliga undersökningen oundvikligen måste medföra för anläggningens ömtåliga — och för övrigt redan illa medfarna — träkonstruktioner, angivas tydligt och klart. Vi kunna citera exempelvis följande passus i akademiens senaste skrivelse i ärendet, dagtecknad den 23 augusti sistlidna år:

»Redan i sin skrivelse den 15 augusti 1922 påpekade akademien, att slutförandet av undersökningen av nämnda fornlämning, i sitt slag enastående som den är i Norden, ej längre utan men antingen för dess bestånd eller för resultaten av de mångåriga undersökningar, som tidigare med anslag av statsmedel blivit utförda på platsen, kunde uppskjutas. Sedan dess hava nu fem år förflutit, och därunder hava — såsom framgått vid de inspektioner, som riksantikvarien låtit företaga — det märkliga fornminnet lidit ej obetydlig skada: den nya vegetation, som slagit rot och utvecklats på undersökningsområdet och som blott i obetydlig grad kunnat bekämpas, har i förening med vinterns temperaturväxlingar luckrat upp de ömtåliga träkonstruktionerna. I sin skrivelse den 24 augusti 1926 fäste akademien Eders Kungl. Maj:ts uppmärksamhet på de faror, som i detta hänseende hotade anläggningen, och redan i sin skrivelse den 23 januari 1925 såg sig akademien nödsakad framhålla, att, därest en undersökning ej inom den närmaste tiden komme till stånd, hela området åter måste övertäckas med jord för att därmed anläggningens fullständiga förintelse måtte förhindras.»

Att jämväl resultaten av de redan utförda, kostsamma undersökningarna på platsen i väsentlig grad förlora i värde genom ett dröjsmål med slutförandet av undersökningen, framhålles således också.

Av akademiens nyss anförda senaste skrivelse framgår tydligt, att denna fråga nått ett stadium, som utan överdrift måste betecknas som kritisk.

Redan i antikvarien O. Frödins p. m. av den 12 augusti 1922 (bilagd akademiens skrivelse av den 15:de samma månad och år) heter det, att därest en slutlig undersökning ej kan komma till stånd »under de närmaste fem åren», torde det — med hänsyn till de skador, som den på platsen uppträdande nya vegetationen ovillkorligen måste åstadkomma på träkonstruktionerna — bli nödvändigt att med jord åter övertäcka hela det undersökta området. De svåra, man kan gott säga ödesdigra konsekvenserna av en dylik åtgärd framhävas också. Den 23 januari 1925 återkommer akademien till samma sak: tidsfristen är nu »ett eller annat år». I sin skrivelse den 24 augusti 1926 understryker akademien ännu kraftigare, att denna områdets igenfyllning torde bli nödvändig att vidtaga »under loppet av nästkommande år» (1927).

Har detta nu skett? Av akademiens sista skrivelse i ärendet (²³/8 1927) finner man, att så ej är fallet. Dess uttalande förtjänar att anföras, då det nu flera synpunkter är av ett särskilt intresse:

»Under innevarande år skulle denna igenfyllning av området hava utförts, men riksantikvarien har i det längsta tvekat att tillgripa en så radikal åtgärd, då därigenom arbetets slutförande skulle avsevärt försvåras och dess

utom till den grad fördyras, att varje tanke därpå under nu levande generation finge betraktas som utesluten.

Akademien har redan i sin senaste skrivelse (²⁴/₈ 1926) fäst uppmärksamheten på dessa synnerligen beklagliga konsekvenser och framhållit, att dessa förvisso ej äro av enbart vetenskaplig och ekonomisk art: även den allmänna opinionen skulle utan tvivel kraftigt reagera mot ett sådant tillvägagångssätt. Akademien ser sig nu föranlåten att än kraftigare understryka dessa synpunkter och anser sig dessutom böra bringa till Eders Kungl. Maj:ts kännedom, att den behandling, som kommit denna fornlämning, en av landets märkligaste och värdefullaste, till del, väckt en för svensk fornforskning och fornminnesvård föga smickrande uppmärksamhet även inom utlandets vetenskapliga värld.

Akademien ser sig nu nödsakad att än en gång understryka nödvändigheten av att något åtgöres i denna sak: under nästkommande år måste antingen undersökning företagas på platsen eller området igenfyllas.»

Efter genomläsandet av dessa rader torde väl ingen vilja bestrida, att här föreliggande fråga kommit i ett synnerligen kritiskt läge! Och då den för innevarande riksdag framlagda statsverkspropositionen ger vid handen, att akademiens sista framställning ej föranlett någon åtgärd från Kungl. Maj:ts sida, hava undertecknade, representanter för det län, inom vars gränser den märkliga anläggningen befinner sig, ansett oss berättigade, ja, skyldiga, att bringa frågan inför riksdagen och sätta densamma i tillfälle att lösa den på ett för landet hedersamt sätt, ett tillfälle som väl knappast skall återkomma.

Då de hittills företagna undersökningarna på platsen bekostats av statsmedel, torde man väl med skäl kunna betrakta det som en statens skyldighet att lämna jämväl de medel, som kunna finnas oavvisligen nödvändiga för arbetets slutförande.

Kostnaderna för ett dylikt slutförande av alvastrapålbyggnadens undersökning — däri inberäknat kostnaden för en naturtrogen modell av densamma — ha, såsom framgår av akademiens skrivelse den 23 januari 1925, beräknats till kronor 15,000 eller om anslaget fördelas på två år till kronor 16,000. Enligt akademiens senare skrivelser i ärendet finnes ingen möjlighet att nedbringa dessa kostnader, och mot den motivering, akademien anfört för denna sin mening, synas inga befogade invändningar kunna göras.

Nu ifrågavarande undersökning torde, såsom riksantikvarien meddelat oss, av praktiska skäl komma att utsträckas över två somrar, då naturförhållandena på platsen under normal väderlek endast medgiva cirka två månaders grävningskampanj per sommar. Skulle dessutom någon för undersökningens rationella bedrivande mera olämplig väderlek bli rådande under längre tid, kan det givetvis bli nödvändigt att avbryta undersökningen för att återupptaga densamma följande sommar.»

Av vad som till stöd för motionerna anförts, har riksdagen blivit övertygad om nödvändigheten att åtgärder med snaraste vidtagas för den slutliga undersökningen av ifrågavarande, i sitt slag inom landet enastående fornlämning. På grund härav har riksdagen med bifall till ovanberörda motioner (I: 130 och II: 227) till en slutlig undersökning av den s. k. pålbyggnaden vid Alvastra och till förfärdigande av en modell av densamma beviljat ett

belopp av 16,000 kronor samt därav för budgetåret 1928—1929 såsom extra reservationsanslag anvisat 8,000 kronor.

67:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 67) föreslagit riksdagen att för budgetåret 1928—1929 anvisa:

dels till inredningsarbeten, såsom anskaffande av montrar m. m. ävensom till ett studiebibliotek för den ostasiatiska arkeologiska samlingen ett extra reservationsanslag av 27,860 kronor.

dels ock till lokalhyra för denna samling ävensom densammas bearbetning, vård och underhåll ett extra anslag av 36,000 kronor.

Vad först beträffar det begärda anslaget till inredningsarbetena, erinrar departementschefen därom, att den av Kina-kommittén framlagda inredningsplanen, som låg till grund för Eders Kungl. Maj:ts proposition i ämnet till 1926 års riksdag (nr 49), slutade å en summa av 57,858 kronor 40 öre. Dåvarande departementschefen ansåg sig emellertid kunna räkna med en summa av i runt tal 50,000 kronor för detta ändamål, varvid han tänkte sig summan fördelad på tre, eventuellt två budgetår. Av den sålunda beräknade anslagssumman hava för ändamålet beviljats 15,000 kronor för budgetåret 1926—1927 och 15,000 kronor för budgetåret 1927—1928, vadan alltså återstår 20,000 kronor eller, med utgångspunkt från den ursprungliga kalkyleringen, 27,858 kronor 40 öre.

Till lokalhyra för samlingarna ha under vart och ett av budgetåren 1926—1927 och 1927—1928 utgått 15,000 kronor. Såsom framgår av Eders Kungl. Maj:ts ovanberörda proposition till 1926 års riksdag hade för denna post ursprungligen beräknats 18,000 kronor, vilket belopp emellertid begränsades till 15,000 kronor. Detta anslag begäres nu höjt till 18,000 kronor för att institutionen måtte beredas möjlighet att i samma byggnad, där den för närvarande är inrymd, vinna ökat utrymme, vilket visat sig erforderligt särskilt med hänsyn till de stora tillskott, samlingarna på senare tid erhållit genom nya förvärv.

Vad slutligen beträffar driftkostnaderna, är den härför erforderliga summan beräknad till enahanda belopp, som utgått under de två senaste budgetåren, eller 18,000 kronor.

Riksdagen, som icke har något att erinra mot Eders Kungl. Maj:ts förslag, får anmäla, att riksdagen för budgetåret 1928—1929 anvisat:

dels till inredningsarbeten, såsom anskaffande av montrar m. m. ävensom till ett studiebibliotek för den ostasiatiska arkeologiska samlingen ett extra reservationsanslag av 27,860 kronor;

dels ock till lokalhyra för denna samling ävensom densammas bearbetning, vård och underhåll ett extra anslag av 36,000 kronor.

68:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 68) föreslagit riksdagen att till beredande av förstärkning av vissa anslagsposter i det för akademien för de fria

konsterna uppförda ordinarie reservationsanslaget till undervisningsmateriell m. m. anvisa för budgetåret 1928—1929 ett extra anslag av 15,200 kronor.

Alltsedan år 1919 hava av riksdagen medel anvisats å extra stat till förstärkning av de i staten för akademien för de fria konsterna uppförda anslagsposterna till belysning, undervisningsmateriell m. m., till levande modeller, till samlingarnas ökande och underhåll, till städning, renhållning samt betjäningens beklädnad ävensom till elevernas studieresor. Sålunda har riksdagen under de senaste åren för ifrågavarande ändamål såsom extra anslag anvisat: för budgetåret 1925—1926 12,000 kronor, för budgetåret 1926—1927 12,300 kronor samt för budgetåret 1927—1928 17,000 kronor.

Riksdagen, som icke har något att erinra mot Eders Kungl. Maj:ts förslag, får anmäla, att riksdagen till beredande av förstärkning av vissa anslagsposter i det för akademien för de fria konsterna uppförda ordinarie reservationsanslaget till undervisningsmateriell m. m. anvisat för budgetåret 1928—1929 ett extra anslag av 15,200 kronor.

69:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 69) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, såsom bidrag till uppehållande av verksamheten vid den vid konsthögskolan anordnade skolan för dekorativ konst för budgetåret 1928—1929 anvisat ett extra anslag av 20,600 kronor.

70:o) I överensstämmelse med Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 70) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till förstärkande av den i det ordinarie reservationsanslaget till undervisningsmateriell m. m. för akademien för de fria konsterna ingående anslagsposten å 1,000 kronor till skandinaviska konstnärsföreningen i Rom anvisat för budgetåret 1928—1929 ett extra anslag av 500 kronor.

71:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 71) föreslagit riksdagen att till arvode åt extra lärare i materiallära vid konsthögskolan anvisa för budgetåret 1928—1929 ett extra anslag av 3,500 kronor.

Eders Kungl. Maj:ts förslag äsyftar möjliggörande av en mera planmässig och målmedvetet inriktad undervisning om konstnärens, speciellt målarens, arbetsmaterial än vad hittills av brist på medel varit möjligt.

Riksdagen, som funnit goda skäl tala för bifall till Eders Kungl. Maj:ts förslag, får anmäla, att riksdagen till arvode åt extra lärare i materiallära vid konsthögskolan anvisat för budgetåret 1928—1929 ett extra anslag av 3,500 kronor.

72:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 72) föreslagit riksdagen att

1) besluta, att vid musikaliska akademien skall från och med den 1 juli 1928 inrättas en bibliotekariebefattning med placering för innehavaren av denna befattning i lönegraden B 24;

2) samt vid bifall härtill

dels höja det i den nuvarande ordinarie staten för akademien upptagna förslagsanslaget till avlöningar till ordinarie tjänstemän, nu 78,400 kronor, med 8,600 kronor till 87,000 kronor;

dels minska det i den ordinarie staten för akademien upptagna förslagsanslaget till avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m., nu 61,700 kronor, med 4,200 kronor till 57,500 kronor;

dels ock höja det i riksstaten under musikaliska akademien med rubrik: Avlöningar m. m. uppförda ordinarie förslagsanslaget, nu 152,360 kronor, med 4,400 kronor till 156,760 kronor.

Eders Kungl. Maj:ts förslag innebär, att i staten för musikaliska akademien skulle uppföras en bibliotekarie i lönegraden B 24, varigenom det i staten upptagna förslagsanslaget till avlöningar till ordinarie tjänstemän, nu 78,400 kronor, skulle behöva ökas med 8,580 kronor eller i avrundat tal 8,600 kronor till 87,000 kronor. Å andra sidan skulle det i akademiens stat upptagna förslagsanslaget till avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m., nu 61,700 kronor, kunna minskas med de till arvode åt bibliotekarien nu avsedda 4,200 kronor till 57,500 kronor. Hela det ordinarie anslaget till avlöningar m. m. vid musikaliska akademien, nu 152,360 kronor, skulle alltså vid ett bifall till förslaget behöva ökas med (8,600—4,200) 4,400 kronor till 156,760 kronor.

De nyinrättade lokalerna för musikaliska akademiens bibliotek och den utvidgade verksamheten vid biblioteket hava gjort behovet av en ordinarie bibliotekariebefattning starkt kännbart. Kravet härom har upprepade gånger framförts men skjutits åt sidan i avvaktan på ytterligare erfarenhet. Sådan erfarenhet torde nu hava vunnits, och riksdagen har funnit goda skäl tala för ett bifall till det nu föreliggande förslaget, i vad detsamma avser tjänstens uppförande å ordinarie stat. Däremot har riksdagen svårigen kunnat finna, att befattningens placering i så hög lönegrad som B 24 är av omständigheterna påkallad, och det vill synas riksdagen, som om de med tjänsten förenade göromålen varken beträffande art eller omfattning skulle betinga högre placering än i B 22. Med en sådan löneställning torde alla berättigade krav i nu förevarande hänseende få anses fullt tillgodosedda. Riksdagen får alltså anmäla, att riksdagen

dels beslutat, att vid musikaliska akademien skall från och med den 1 juli 1928 inrättas en bibliotekariebefattning med placering för innehavaren av denna befattning i lönegraden B 22;

dels ock

a) höjt det i den nuvarande ordinarie staten för akademien upptagna förslagsanslaget till avlöningar till ordinarie tjänstemän, nu 78,400 kronor, med 7,700 kronor till 86,100 kronor;

b) minskat det i den ordinarie staten för akademien upptagna förslagsanslaget till avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m., nu 61,700 kronor, med 4,200 kronor till 57,500 kronor;

c) höjt det i riksstaten under musikaliska akademien med rubrik: Avlöningar m. m. uppförda ordinarie förslagsanslaget, nu 152,360 kronor, med 3,500 kronor till 155,860 kronor.

73:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 73) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, anvisat

dels till förstärkande av det för musikaliska akademien uppförda ordinarie reservationsanslaget till materiell och expenser m. m. ett extra anslag av 16,500 kronor;

dels ock till bindning av böcker och musikalier i akademiens bibliotek ett extra reservationsanslag av 3,500 kronor.

74:o) På grund av Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 74) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till biträde åt bibliotekarien hos musikaliska akademien vid vården av biblioteket för budgetåret 1928—1929 anvisat ett extra anslag av 1,500 kronor.

75:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 75) föreslagit riksdagen, att till gäldande av årspremier för brandförsäkring av viss staten tillhörig, huvudsakligen i operabyggnaden och dramatiska teaterns byggnad förvarad lösegendom ävensom av den av departementschefen i statsrådsprotokollet omnämnda förrådsbyggnaden och där förvarad lösegendom för budgetåret 1928—1929 anvisa ett extra anslag av 13,314 kronor, att utgå med den fördelning, som av Eders Kungl. Maj:t bestämmes.

Till gäldande av ifrågavarande årspremier anvisades för budgetåret 1927—1928 13,033 kronor.

Riksdagen får anmäla, att riksdagen till gäldande av årspremier för brandförsäkring av viss staten tillhörig, huvudsakligen i operabyggnaden och dramatiska teaterns byggnad förvarad lösegendom ävensom av den av departementschefen i statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden den 4 januari 1928 under punkt 75 omnämnda förrådsbyggnaden och där förvarad lösegendom för budgetåret 1928—1929 anvisat ett extra anslag av 13,314 kronor, att utgå med den fördelning, som av Eders Kungl. Maj:t bestämmes.

Universiteten, den medicinska undervisningen m. m.

76:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 76) föreslagit riksdagen att i utgiftsstaten för universitetet i Uppsala, avdelningen I. C. Avlöningsstat för assistenter och amanuenser, under kirurgiska kliniken uppföra till arvode åt ytterligare en amanuens ett anslag av 1,500 kronor, att utgå under villkor, att

ett lika stort belopp tilldelas honom från akademiska sjukhusets stat, ävensom att för ändamålet höja det ordinarie anslaget till universitetet i Uppsala, universitetsstaten, nu 1,353,520 kronor, med 1,500 kronor till 1,355,020 kronor.

Riksdagen har ansett sig böra bifalla Eders Kungl. Maj:ts förslag och får alltså anmäla, att riksdagen i utgiftsstaten för universitetet i Uppsala, avdelningen I. C. Avlöningsstat för assistenter och amanuenser, under kirurgiska kliniken uppfört till arvode åt ytterligare en amanuens ett anslag av 1,500 kronor, att utgå under villkor, att ett lika stort belopp tilldelas honom från akademiska sjukhusets stat, ävensom för ändamålet höjt det ordinarie anslaget till universitetet i Uppsala, universitetsstaten, nu 1,353,520 kronor, med 1,500 kronor till 1,355,020 kronor.

77:o Eders Kungl. Maj:t har (punkt 77) föreslagit riksdagen att höja den i avlöningsstaten för vissa tjänstemän och betjante vid universitetets i Uppsala samlingar och inrättningar under biblioteket uppförda anslagsposten till avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare nu 35,400 kronor, med 2,500 kronor till 37,900 kronor samt förty höja det ordinarie förslagsanslaget för Uppsala universitet, avlöningar till vissa tjänstemän och betjante vid universitetets samlingar och inrättningar m. m., nu 355,300 kronor, med 2,500 kronor till 357,800 kronor.

Eders Kungl. Maj:ts förslag avser beredande av medel för utsträckt öppet-hållande av universitetsbiblioteket.

Riksdagen, som icke har något att erinra mot Eders Kungl. Maj:ts förslag, får anmäla, att riksdagen

dels höjt den i avlöningsstaten för vissa tjänstemän och betjante vid universitetets i Uppsala samlingar och inrättningar under biblioteket uppförda anslagsposten till avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare, nu 35,400 kronor, med 2,500 kronor till 37,900 kronor,

dels ock i anledning härav höjt det ordinarie förslagsanslaget för Uppsala universitet, avlöningar till vissa tjänstemän och betjante vid universitetets samlingar och inrättningar m. m., nu 355,300 kronor, med 2,500 kronor till 357,800 kronor.

78:o Eders Kungl. Maj:t har (punkt 78) föreslagit riksdagen att för beredande av avlöningsförmåner för vissa extra ordinarie lärare, amanuenser och tjänstemän m. m. vid universitetet i Uppsala anvisa för budgetåret 1928—1929 ett extra anslag av 44,480 kronor att med särskilda belopp av Eders Kungl. Maj:t användas för de av departementschefen i statsrådsprotokollet angivna ändamål.

Under denna punkt hava sammanförts åtskilliga anslagsfrågor, vilka väsentligen avse avlöningar åt vissa extra ordinarie lärare, amanuenser och

tjänstemän. Beloppen äro desamma, som bestämts för budgetåret 1927—1928.

Riksdagen får anmäla, att riksdagen för beredande av avlöningsförmåner för vissa extra ordinarie lärare, amanuenser och tjänstemän m. m. vid universitetet i Uppsala anvisat för budgetåret 1928—1929 ett extra anslag av 44,480 kronor, att med särskilda belopp av Eders Kungl. Maj:t användas för de av departementschefen under punkt 78 i statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 4 januari 1927 angivna ändamål.

79:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 79) har riksdagen, i huvudsaklig överensstämmelse med vad för innevarande budgetår ägt rum, till materiell för vissa institutioner m. m. vid universitetet i Uppsala anvisat för budgetåret 1928—1929 ett extra reservationsanslag av 73,700 kronor, att av Eders Kungl. Maj:t användas för de av departementschefen under punkt 79 i statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 4 januari 1928 omförmälda ändamål.

80:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 81) föreslagit riksdagen, att — med utslutande av det ena av de i utgiftsstaten för universitetet i Uppsala under I. Avlöningsstat för professorer och lärare m. fl., C. Avlöningsstat för assistenter och amanuenser, mineralogisk-geologiska institutionen, uppförda amanuensarvodena å 1,800 kronor — i samma avdelning under rubrik paleontologiska institutionen uppföra ett amanuensarvode å 1,800 kronor.

Riksdagen, som icke har något att erinra mot den föreslagna jämkningen i utgiftsstaten för universitetet i Uppsala, får anmäla, att riksdagen — med utslutande av det ena av de i utgiftsstaten för universitetet i Uppsala under I. Avlöningsstat för professorer och lärare m. fl., C. Avlöningsstat för assistenter och amanuenser, mineralogisk-geologiska institutionen, uppförda amanuensarvodena å 1,800 kronor — i samma avdelning under rubrik paleontologiska institutionen uppfört ett amanuensarvode å 1,800 kronor.

81:o) Sedan 1927 års riksdag beviljat ett anslag av 1,222,500 kronor för tillbyggnad av institutionen för allmän och analytisk kemi vid universitetet i Uppsala i syfte att bereda lokaler för det fysikalisk-kemiska laboratoriet samt för denna tillbyggnads inredande och förseende med behöfvlig utrustning, allt i överensstämmelse med upprättade, av t. f. universitetskanslern med skrivelse den 27 juli 1926 överlämnade ritningar och kostnadsberäkningar, samt därav anvisat för budgetåret 1927—1928 såsom extra reservationsanslag ett belopp av 100,000 kronor, har nu Eders Kungl. Maj:t (punkt 82) föreslagit riksdagen att av ifrågavarande anslag å 1,222,500 kronor anvisa för budgetåret 1928—1929 ett extra reservationsanslag av 680,000 kronor.

Riksdagen får anmäla, att riksdagen, av det för tillbyggnad av institutionen för allmän och analytisk kemi vid universitetet i Uppsala m. m. av

1927 års riksdag beviljade anslaget å 1,222,500 kronor, anvisat för budgetåret 1928—1929 ett extra reservationsanslag av 680,000 kronor.

82:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 83) föreslagit riksdagen att till bokinköp och bokbindning för universitetsbiblioteket i Uppsala för budgetåret 1928—1929 anvisa ett extra reservationsanslag av 84,500 kronor.

För budgetåret 1926—1927 utgick ifrågavarande anslag med 44,500 kronor. I anledning av dels Eders Kungl. Maj:ts därom framställda förslag, dels inom riksdagen i ämnet väckta motioner blev anslaget av 1927 års riksdag höjt till 59,500 kronor. Bland sina petita har universitetskanslern framlagt förslag om en ytterligare höjning av anslagen till universitetsbiblioteket dels å ordinarie dels å extra stat, innebärande sammanlagt en anslagsökning av 50,500 kronor utöver vad för löpande budgetår utgår. Eders Kungl. Maj:t har emellertid begränsat anslagshöjningen till 25,000 kronor, i följd varav det extra anslaget skulle uppgå till 84,500.

Riksdagen får anmäla, att riksdagen till bokinköp och bokbindning för universitetsbiblioteket i Uppsala för budgetåret 1928—1929 anvisat ett extra reservationsanslag av 84,500 kronor.

83:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 84) föreslagit riksdagen att till bokbinderi-arbeten vid universitetsbiblioteket i Uppsala för budgetåret 1928—1929 anvisa ett extra reservationsanslag av 4,000 kronor.

För innevarande budgetår utgår ifrågavarande anslag med 2,650 kronor.

Riksdagen, som icke har något att erinra mot Eders Kungl. Maj:ts förslag, får anmäla, att riksdagen till bokbinderi-arbeten vid universitetsbiblioteket i Uppsala för budgetåret 1928—1929 anvisat ett extra reservationsanslag av 4,000 kronor.

84:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 85) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, för beredande av ytterligare medel till materiell m. m. för de av departementschefen under punkt 85 i statsrådsprotokollet för ecklesiastikärenden den 4 januari 1928 angivna institutionerna vid universitetet i Uppsala för budgetåret 1928—1929 anvisat ett extra reservationsanslag av 25,000 kronor.

85:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 86) föreslagit riksdagen att i utgiftsstaten för universitetet i Lund under I. Avlöningsstater för professorer och lärare m. fl., C. Avlöningsstat för assistenter och amanuenser, uppföra under psykiatriska kliniken en amanuens med ett arvode av 3,000 kronor samt att för ändamålet höja det ordinarie anslaget till Lunds universitet, universitetsstaten, nu 1,228,700 kronor, med 3,000 kronor till 1,231,700 kronor.

Riksdagen har ansett sig böra bifalla Eders Kungl. Maj:ts förslag och får alltså anmäla, att riksdagen i utgiftsstaten för universitetet i Lund under I.

Avlöningsstater för professorer och lärare m. fl., C. Avlöningsstat för assistenter och amanuenser, uppfört under psykiatriska kliniken en amanuens med ett arvode av 3,000 kronor ävensom för ändamålet höjt det ordinarie anslaget till Lunds universitet, universitetsstaten, nu 1,228,700 kronor, med 3,000 kronor till 1,231,700 kronor.

86:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 87) föreslagit riksdagen

att — med uteslutande ur utgiftsstaten för universitetet i Lund: I. Avlöningsstater för professorer och lärare m. fl. A. Avlöningsstat för professorer m. fl. Medicinska fakulteten av vad därunder förekommer beträffande en lärare i öron-, näs- och halssjukdomar och en lärare i ortopedi — under samma titlar uppföra *dels* 1 lärare i öron-, näs- och halssjukdomar, tillika föreståndare för den till Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund förlagda kliniken och polikliniken för öron-, näs- och halssjukdomar, med en avlöning av 2,700 kronor, därav 1,800 kronor lön och 900 kronor tjänstgöringspenningar, med anmärkning, att Malmöhus läns landsting bidrager med minst lika stort belopp till avlöningen av ifrågavarande lärare och föreståndare, *dels ock* 1 lärare i ortopedi, tillika föreståndare för den ortopediska kliniken och polikliniken vid Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund, med en avlöning av 4,800 kronor, därav 3,200 kronor lön och 1,600 kronor tjänstgöringspenningar, med anmärkning, att Malmöhus läns landsting bidrager med minst 3,000 kronor till avlöningen av ifrågavarande lärare och föreståndare;

ävensom i den under A. Avlöningsstat för professorer m. fl. intagna anmärkningen vidtaga den ändringen, att i dess andra moment införes ifrågavarande lärare i ortopedi och att till densamma fogas ett nytt moment av innehåll, att för förenämnde lärare i öron-, näs- och halssjukdomar lönen kan efter 5 år höjas med 300 kronor och efter 10 år med ytterligare 300 kronor.

Departementschefen finner uppenbart, att här ifrågavarande befattningshavare, vilka äro chefer för var sin stora sjukhusavdelning, böra äga en fastare grundad ställning än vad ett förordnande med arvode för visst antal år kan medföra. Enligt Eders Kungl. Maj:ts förslag skulle för läraren i öron-, näs- och halssjukdomar det nuvarande arvodet å 2,700 kronor uppdelas i lön, 1,800 kronor, och tjänstgöringspenningar, 900 kronor, vartill skulle till lönen komma två ålderstillägg å 300 kronor vardera efter 5, respektive 10 års tjänstgöring, och för läraren i ortopedi det nuvarande arvodet å 4,800 kronor uppdelas i lön, 3,200 kronor, och tjänstgöringspenningar, 1,600 kronor, vartill skulle till lönen komma två ålderstillägg å 500 kronor vardera efter 5, respektive 10 års tjänstgöring. Departementschefen har vidare ansett, att innehavare av dessa båda befattningar böra tillsättas förmedelst fullmakt av universitetskanslern.

I avseende å vad sålunda anförts och föreslagits, har riksdagen icke fun-

nit anledning till erinran i annat hänseende än att enligt riksdagens mening ifrågavarande befattningshavare lämpligast böra utnämnas av Eders Kungl. Maj:t.

Riksdagen får alltså anmäla,

dels att riksdagen — med uteslutande ur utgiftsstaten för universitetet i Lund: I. Avlöningsstater för professorer och lärare m. fl. A. Avlöningsstat för professorer m. fl. Medicinska fakulteten av vad därunder förekommer beträffande en lärare i öron-, näs- och halssjukdomar och en lärare i ortopedi — under samma titlar uppfört *dels* 1 lärare i öron-, näs- och halssjukdomar, tillika föreståndare för den till Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund förlagda kliniken och polikliniken för öron-, näs- och halssjukdomar, med en avlöning av 2,700 kronor, därav 1,800 kronor lön och 900 kronor tjänstgöringspenningar, med anmärkning, att Malmöhus läns landsting bidrager med minst lika stort belopp till avlöningen av ifrågavarande lärare och föreståndare, *dels ock* 1 lärare i ortopedi, tillika föreståndare för den ortopediska kliniken och polikliniken vid Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund, med en avlöning av 4,800 kronor, därav 3,200 kronor lön och 1,600 kronor tjänstgöringspenningar, med anmärkning, att Malmöhus läns landsting bidrager med minst 3,000 kronor till avlöningen av ifrågavarande lärare och föreståndare;

dels ock i den under A. Avlöningsstat för professorer m. fl. intagna anmärkningen vidtagit den ändringen, att i dess andra moment införes ifrågavarande lärare i ortopedi, och att till densamma fogas ett nytt moment av innehåll, att för förenämnde lärare i öron-, näs- och halssjukdomar lönen kan efter 5 år höjas med 300 kronor och efter 10 år med ytterligare 300 kronor.

87:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 88) föreslagit riksdagen

dels att å personalstaten för universitetet i Lund under vetenskapliga institutioner och inrättningar, tillhörande medicinska och filosofiska fakulteterna, efter vaktmästare vid medicinsk-kemiska institutionen uppföra 1 vaktmästare vid farmakologiska institutionen med placering i lönegraden B 7;

dels ock vid bifall härtill öka det under vetenskapliga institutioner och inrättningar, tillhörande medicinska och filosofiska fakulteterna, uppförda ordinarie förslagsanslaget Avlöningar till ordinarie tekniska biträden och till ordinarie vaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare, nu 55,500 kronor, med 2,900 kronor till 58,400 kronor,

samt förty höja det under rubriken Avlöningar till vissa tjänstemän och betjänte vid universitetets i Lund samlingar och inrättningar m. m. uppförda ordinarie förslagsanslaget, nu 250,900 kronor, med 2,900 kronor till 253,800 kronor.

Såsom av statsrådsprotokollet framgår, skulle den nya befattningen formellt knytas till den farmakologiska institutionen, varvid emellertid förut-

sättes, att vaktmästarens åligganden ej begränsas till enbart denna institution, utan att han i förekommande fall går även den medicinskt-kemiska institutionen tillhanda.

Riksdagen har icke något att erinra mot Eders Kungl. Maj:ts förslag.

Riksdagen får anmäla, att riksdagen

dels å personalstaten för universitetet i Lund under vetenskapliga institutioner och inrättningar, tillhörande medicinska och filosofiska fakulteterna, efter vaktmästare vid medicinskt-kemiska institutionen uppfört 1 vaktmästare vid farmakologiska institutionen med placering i lönegraden B 7;

dels ock i anledning härav ökat det under vetenskapliga institutioner och inrättningar, tillhörande medicinska och filosofiska fakulteterna, uppförda ordinarie förslagsanslaget Avlöningar till ordinarie tekniska biträden och till ordinarie vaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare, nu 55,500 kronor, med 2,900 kronor till 58,400 kronor; samt förty höjt det under rubriken Avlöningar till vissa tjänstemän och betjante vid universitetets i Lund samlingar och inrättningar m. m. uppförda ordinarie förslagsanslaget, nu 250,900 kronor, med 2,900 kronor till 253,800 kronor.

88:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts förslag har riksdagen, i huvudsaklig överensstämmelse med vad för innevarande budgetår ägt rum, för beredande av avlöningsförmåner för vissa extra ordinarie lärare, amanuenser och tjänstemän m. m. vid universitetet i Lund anvisat för budgetåret 1928—1929 ett extra anslag av 53,835 kronor, att med särskilda belopp av Eders Kungl. Maj:t användas för de av departementschefen i statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden den 4 januari 1928 under punkt 89 angivna ändamål.

89:o) På grund av Eders Kungl. Maj:ts förslag har riksdagen, i huvudsaklig överensstämmelse med vad för innevarande budgetår ägt rum, till materiell för vissa institutioner vid universitetet i Lund m. m. anvisat för budgetåret 1928—1929 ett extra reservationsanslag av 43,725 kronor, att av Eders Kungl. Maj:t användas för de av departementschefen i statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden den 4 januari 1928 under punkt 90 omförmälda ändamål.

90:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 91) föreslagit riksdagen att i enlighet med de av 1925 års riksdag godtagna grunder såsom bidrag till täckande av driftkostnaderna under år 1927 vid Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund anvisa för budgetåret 1928—1929 ett extra anslag av 74,530 kronor.

För ändamålet anvisade 1925 års riksdag ett anslag av 104,093 kronor, vilket anslag var beräknat efter följande grunder: 1) staten lämnar i viss utsträckning landstinget ersättning för de direkta kostnader, som utomlänspatienterna å allmän sal betinga därigenom att legosängsavgiften, 4 kronor

50 öre, är avsevärt lägre än underhållskostnaden; 2) överläkaren å barnbördsavdelningen äger rätt att befria från legosängsavgift för 20 procent av underhållsdagarna av ett kalenderår, varvid staten övertager kostnaderna härför.

De beräkningar, på vilka Eders Kungl. Maj:t nu grundar sin här ifrågavarande framställning, stå i full överensstämmelse med de av 1925 års riksdag godtagna grunderna i avseende å statsbidragets utgående till lasarettets driftkostnader.

Riksdagen, som icke har något att erinra mot Eders Kungl. Maj:ts förslag, får anmäla, att riksdagen, i enlighet med de av 1925 års riksdag godtagna grunderna, såsom bidrag till täckande av driftkostnaderna under år 1927 vid Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund anvisat för budgetåret 1928—1929 ett extra anslag av 74,530 kronor.

91:o) Sedan 1927 års riksdag med anledning av Eders Kungl. Maj:ts framställning ävensom två inom riksdagen väckta motioner såsom bidrag till täckande av kostnaderna för uppförande vid Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund av nya byggnader för den ortopediska kliniken och för öronkliniken m. m. i enlighet med i ärendet företedda ritningar och kostnadsförslag anvisat ett anslag av 1,476,432 kronor 50 öre, och därav anvisat för budgetåret 1927—1928 såsom extra reservationsanslag ett belopp av 100,000 kronor, har nu Eders Kungl. Maj:t (punkt 92) föreslagit riksdagen att av ifrågavarande anslag för budgetåret 1928—1929 anvisa ett extra reservationsanslag av 476,000 kronor.

Riksdagen får anmäla, att riksdagen av det såsom bidrag till täckande av kostnaderna för uppförande vid Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund av nya byggnader för den ortopediska kliniken och för öronkliniken m. m. i enlighet med företedda ritningar och kostnadsförslag beviljade anslaget å 1,476,432 kronor 50 öre för budgetåret 1928—1929 anvisat ett extra reservationsanslag av 476,000 kronor.

92:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 93) föreslagit riksdagen att till arvode åt en praktisk försöksassistent vid den med professor N. H. Nilsson-Ehles professur vid universitetet i Lund förenade institutionen för ärftlighetsforskning för budgetåret 1928—1929 anvisa ett extra anslag av 3,000 kronor.

I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts förslag anvisade 1925 års riksdag till arvode åt en praktisk försöksassistent vid institutionen för ärftlighetsforskning för budgetåret 1925—1926 ett extra anslag av 2,400 kronor. Jämväl för budgetåren 1926—1928 har riksdagen för ändamålet anvisat enahanda belopp.

Bland sina petita hava universitetsmyndigheterna i Lund upptagit förslag om ifrågavarande assistentbefattnings uppförande på ordinarie stat med placering i lönegraden B 10, vilket förslag även av universitetskanslern till-

styrkts. Statskontoret har emellertid i anledning härav tillstyrkt bibehållande av nuvarande arvodesbelopp av 2,400 kronor samt dessutom ifrågasatt ett personligt lönetillägg å 600 kronor åt nuvarande innehavaren C. G. von Sydow. I Eders Kungl. Maj:ts förslag är arvodet i sin helhet föreslaget höjt med 600 kronor till 3,000 kronor.

Riksdagen har icke något annat att erinra mot Eders Kungl. Maj:ts förslag än att riksdagen, i likhet med statskontoret, funnit den lämpligaste formen vara att bevilja den ifrågasatta anslagsökningen såsom personligt lönetillägg åt nuvarande innehavaren av ifrågavarande amanuensbefattning C. G. von Sydow.

Riksdagen får alltså anmäla, att riksdagen anvisat för budgetåret 1928—1929

dels till arvode åt en praktisk försöksassistent vid den med professor N. H. Nilsson-Ehles professur vid universitetet i Lund förenade institutionen för ärtlighetsforskning ett extra anslag av 2,400 kronor;

dels ock såsom personligt lönetillägg åt nuvarande försöksassistenten vid ifrågavarande institution, C. G. von Sydow, ett extra anslag av 600 kronor.

93:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 94) föreslagit riksdagen att till instrumentell utrustning för fysiska institutionen vid universitetet i Lund för budgetåret 1928—1929 anvisa ett extra reservationsanslag av 10,000 kronor.

Riksdagen, som ansett sig böra bifalla Eders Kungl. Maj:ts förslag, får anmäla, att riksdagen till instrumentell utrustning för fysiska institutionen vid universitetet i Lund för budgetåret 1928—1929 anvisat ett extra reservationsanslag av 10,000 kronor.

94:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 96) föreslagit riksdagen att till anordnande av centraluppvärmning i den byggnad, som inrymmer universitetets i Lund gymnastiksal m. fl. lokaler, anvisa för budgetåret 1928—1929 ett extra reservationsanslag av 14,500 kronor.

Riksdagen, som ansett sig böra bifalla Eders Kungl. Maj:ts förslag, får anmäla, att riksdagen till anordnande av centraluppvärmning i den byggnad, som inrymmer universitetets i Lund gymnastiksal m. fl. lokaler, anvisat för budgetåret 1928—1929 ett extra reservationsanslag av 14,500 kronor.

95:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 97) föreslagit riksdagen att till bokinköp och bokbindning för universitetsbiblioteket i Lund för budgetåret 1928—1929 anvisa ett extra reservationsanslag av 60,000 kronor.

I samband härmed har riksdagen till behandling förehått en i riksdagen väckt motion (II: 258), däruti hemställts, att riksdagen måtte i enlighet med kanslerns hemställan besluta att från och med budgetåret 1928/29 höja det till Lunds universitetsbibliotek för närvarande utgående extra anslaget till bokinköp m. m. med 45,000 kronor.

Bland sina petita har universitetskanslern framlagt förslag om höjning av det för ifrågavarande ändamål nu utgående anslaget å 35,000 kronor med 45,000 kronor till 80,000 kronor. Eders Kungl. Maj:ts förslag innebär, i likhet med vad som föreslagits beträffande Uppsala universitets bibliotek, en begränsning av anslagshöjningen till 25,000 kronor, vadan alltså anslaget skulle uppgå till 60,000 kronor.

I ovanberörda motion har yrkande gjorts om bifall till det ursprungligen framställda kravet.

Riksdagen finner synnerligen vägande skäl vara anförda till förmån för motionärens framställning. Särskilt vill riksdagen erinra därom, att motsvarande anslag till universitetsbiblioteket i Uppsala på enskilda motionärens framställning vid 1927 års riksdag höjdes från av Eders Kungl. Maj:t föreslagna 49,500 kronor till 59,500 kronor. Riksdagen har emellertid icke ansett sig kunna till fullo tillmötesgå motionärens förslag utan har begränsat anslaget till 70,000 kronor.

Riksdagen får alltså anmäla, att riksdagen, i anledning av Eders Kungl. Maj:ts förslag och ovanberörda motion (II: 258), till bokinköp och bokbindning för universitetsbiblioteket i Lund för budgetåret 1928—1929 anvisat ett extra reservationsanslag av 70,000 kronor.

96:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 98) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, för beredande av ytterligare medel till materiell m. m. för de av departementschefen under punkt 98 i statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden den 4 januari 1928 angivna institutionerna vid universitetet i Lund för budgetåret 1928—1929 anvisat ett extra reservationsanslag av 63,000 kronor.

97:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 99) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, för beredande av avlöningsförmåner för vissa extra ordinarie lärare, amanuenser och tjänstemän m. m. vid karolinska mediko-kirurgiska institutet anvisat för budgetåret 1928—1929 ett extra anslag av 93,913 kronor, att med särskilda belopp av Eders Kungl. Maj:t användas för de av departementschefen under punkt 99 i statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden den 4 januari 1928 angivna ändamål.

98:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 100) föreslagit riksdagen att för beredande av ökning av anslagsposten till materiell m. m. för kirurgiska kliniken från 1,000 kronor till 2,000 kronor och motsvarande anslagspost till kliniken och polikliniken för öron-, näs- och halssjukdomar från 500 kronor till 2,000 kronor öka det ordinarie reservationsanslaget till materiell m. m. för vissa institutioner och kliniker vid karolinska mediko-kirurgiska institutet, nu 74,100 kronor, med 2,500 kronor till 76,600 kronor.

Riksdagen, som icke har något att erinra mot Eders Kungl. Maj:ts för-

slag, får anmäla, att riksdagen för beredande av ökning av anslagsposten till materiell m. m. för kirurgiska kliniken från 1,000 kronor till 2,000 kronor och motsvarande anslagspost till kliniken och polikliniken för öron-, näs- och halssjukdomar från 500 kronor till 2,000 kronor ökat det ordinarie reservationsanslaget till materiell m. m. för vissa institutioner och kliniker vid karolinska mediko-kirurgiska institutet, nu 74,100 kronor, med 2,500 kronor till 76,600 kronor.

99:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 101) föreslagit riksdagen att för beredande av ökade medel till materiell i allmänhet vid karolinska mediko-kirurgiska institutet anvisa för budgetåret 1928—1929 ett extra anslag av 28,300 kronor.

Anslaget utgår för innevarande budgetår med ett belopp av 26,000 kronor. Eders Kungl. Majts förslag om tillökning av anslaget avser att bereda medel till utgifterna för uppvärmning och belysning m. m. dels vid de propedeutiska kurserna vid S:t Eriks sjukhus, dels för en föreläsningssal & sjukhuset S:t Göran.

Riksdagen, som ej funnit något att erinra mot Eders Kungl. Majts förslag, får anmäla, att riksdagen för beredande av ökade medel till materiell i allmänhet vid karolinska mediko-kirurgiska institutet anvisat för budgetåret 1928—1929 ett extra anslag av 28,300 kronor.

100:o) I enlighet med Eders Kungl. Majts förslag (punkt 102) har riksdagen, i huvudsaklig överensstämmelse med vad för innevarande budgetår ägt rum, till materiell m. m. för vissa institutioner vid karolinska mediko-kirurgiska institutet anvisat för budgetåret 1928—1929 ett extra reservationsanslag av 16,300 kronor, att av Eders Kungl. Maj:t användas för de av departementschefen under punkt 102 i statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden den 4 januari 1928 omförmälda ändamål.

101:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 104) föreslagit riksdagen att till arvode åt en lärare vid en extra kurs i neurologi under sommaren 1928 vid karolinska mediko-kirurgiska institutet anvisa för budgetåret 1928—1929 ett extra anslag av 1,000 kronor.

Den extra kursen i neurologi är föranledd av den stora tillströmningen av medicine studerande och anordnas i syfte att undvika en för de studerande menlig spärr i deras studiegång, som annars skulle uppstå.

Riksdagen, som icke har något att erinra mot Eders Kungl. Majts förslag, får anmäla, att riksdagen till arvode åt en lärare vid en extra kurs i neurologi under sommaren 1928 vid karolinska mediko-kirurgiska institutet anvisat för budgetåret 1928—1929 ett extra anslag av 1,000 kronor.

102:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 105) föreslagit riksdagen att för anskaffande av mikroskop för karolinska mediko-kirurgiska institutets histo-

logiska institution för budgetåret 1928—1929 anvisa ett extra reservationsanslag av 2,900 kronor.

Riksdagen, som ansett sig böra bifalla Eders Kungl. Maj:ts förslag, får anmäla, att riksdagen för anskaffande av mikroskop för karolinska mediko-kirurgiska institutets histologiska institution för budgetåret 1928—1929 anvisat ett extra reservationsanslag av 2,900 kronor.

103:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 106) föreslagit riksdagen att till iordningställande av föreläsningssalen i den åt karolinska mediko-kirurgiska institutets patologisk-anatomiska institution upplåtna byggnaden genom anordnande av gradänger med fasta stolsrader samt anbringande av moderna värmeelement anvisa för budgetåret 1928—1929 ett extra reservationsanslag av 12,380 kronor.

Förslaget avser fullföljande av en del smärre ändringsarbeten, som förmedelst av riksdagen anvisade medel under senare år ägt rum å patologiska institutionens byggnad. De förändringar, som nu avses, äro dels anordnade av gradänger och ersättande av de stora värmekaminerna med moderna värmeelement till en kostnad av 8,600 kronor, dels anbringande av fasta stolsrader till en kostnad av 3,780 kronor.

Riksdagen, som icke funnit något att erinra mot Eders Kungl. Maj:ts förslag, får alltså anmäla, att riksdagen till iordningställande av föreläsningssalen i den åt karolinska mediko-kirurgiska institutets patologisk-anatomiska institution upplåtna byggnaden genom anordnande av gradänger med fasta stolsrader samt anbringande av moderna värmeelement anvisat för budgetåret 1928—1929 ett extra reservationsanslag av 12,380 kronor.

104:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 107) föreslagit riksdagen att

dels till bokinköp och bokbindning för karolinska mediko-kirurgiska institutets bibliotek för budgetåret 1928—1929 anvisa ett extra reservationsanslag av 15,000 kronor,

dels ock till hyllinredning vid samma instituts bibliotek för budgetåret 1928—1929 anvisa ett extra reservationsanslag av 2,790 kronor.

I karolinska institutets ordinarie reservationsanslag till materiell m. m. för vissa institutioner och kliniker ingår en anslagspost å 10,000 kronor till underhåll och förökande av institutets bibliotek. Under de senare åren hava dessutom beviljats anslag på extra stat till bokinköp och bokbindning för biblioteket; för budgetåret 1927—1928 utgår detta anslag med 10,000 kronor.

Under år 1926 gjordes från institutets sida framställning om ett anslag av 5,790 kronor till hyllinredning i biblioteket. Då detta anslag ansågs utan olägenhet kunna fördelas på två budgetår föreslog Eders Kungl. Maj:t 1927 års riksdag, att för budgetåret 1927—1928 skulle beviljas 3,000 kronor. Detta förslag biföll riksdagen, vadan nu alltså det återstående beloppet, 2,790 kronor, förslås utgå för nästa budgetår.

Riksdagen, som ansett sig böra bifalla Eders Kungl. Maj:ts förslag, får anmäla, att riksdagen

dels till bokinköp och bokbindning för karolinska mediko-kirurgiska institutets bibliotek för budgetåret 1928—1929 anvisat ett extra reservationsanslag av 15,000 kronor;

dels ock till hyllinredning i samma instituts bibliotek för budgetåret 1928—1929 anvisat ett extra reservationsanslag av 2,790 kronor.

105:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 108) föreslagit riksdagen att

dels godkänna det av departementschefen i statsrådsprotokollet framlagda förslaget till omkostnadsstat för tandläkarinstitutet för budgetåret 1928—1929,

dels under riksstatens åttonde huvudtitel — med uteslutande av därstädes under rubrik Tandläkarinstitutet, institutet uppfört ordinarie förslagsanslag å 91,950 kronor — under rubrik Tandläkarinstitutet, avlöningar m. m. uppföra ett ordinarie förslagsanslag av 91,950 kronor,

dels till omkostnader för tandläkarinstitutets verksamhet för budgetåret 1928—1929 anvisa ett extra förslagsanslag av 146,100 kronor,

dels ock till extra lärarkrafter vid tandläkarinstitutet för budgetåret 1928—1929 anvisa ett extra anslag av 15,500 kronor.

Eders Kungl. Maj:ts förslag innebär till en början, att i inkomstberäkningen för budgetåret 1928—1929 upptages en särskild inkomsttitel för redovisning av de från tandläkarinstitutets praktiska verksamhet härflytande inkomsterna bland egentliga statsinkomster, uppbörd i statens verksamhet. Härav följer, att bland verkliga utgifter måste uppföras anslagsbelopp av den storlek, som kan beräknas vara nödvändig för tandläkarinstitutets drift under vederbörande budgetår. Dessa anslag skola enligt Eders Kungl. Maj:ts förslag vid angivna förhållande liksom riksstatens övriga utgiftsposter fastställas av riksdagen. I anslutning härtill framlägger Eders Kungl. Maj:t förslag till omkostnadsstat för institutet.

Vad Eders Kungl. Maj:t härutinnan föreslagit, har icke givit riksdagen anledning till erinran.

Med avseende å avlöningsstaten har ingen ändring ifrågasatts; anslaget härför har sålunda i riksstaten för budgetåret 1928—1929 föreslagits med oförändrat belopp 91,950 kronor.

Genom särskilda av riksdagen lämnade medgivanden har Eders Kungl. Maj:t hittills ägt att av de i tandläkarinstitutets stat upptagna »reservationer att inlevereras till statsverket» disponera erforderliga belopp för täckande av vissa institutets behov. Genom särskilda beslut har Eders Kungl. Maj:t av dessa medel anvisat belopp för bestridande under kalenderåren 1927 och 1928 av avlöningarna till viss extra lärarpersonal, uppgående för vardera året till 13,500 kronor, ävensom för viss undervisning under läsåret 1927—1928 2,000 kronor. I anslutning till de grunder för omläggning av tandläkarin-

stitutets stat, som nu av Eders Kungl. Maj:t föreslås, har befunnits nödvändigt, att medel för sistnämnda ändamål för budgetåret 1928—1929 stå till Eders Kungl. Maj:ts disposition. Dessa medel beräknas av departementschefen till 15,500 kronor att i riksstaten uppföras såsom extra anslag.

Riksdagen har ansett sig böra jämväl i dessa delar bifalla, vad sålunda från Eders Kungl. Maj:ts sida föreslagits.

Då Eders Kungl. Maj:ts förslag i övrigt icke givit riksdagen anledning till erinran, får riksdagen anmäla,

att riksdagen

dels godkänt följande förslag till omkostnadsstat för tandläkarinstitutet för budgetåret 1928—1929,

1. Värme och lyshållning	kronor	30,000: —
2. Tvätt och linne, renhållning samt vattenavgifter . .	»	25,000: —
3. Tryckningskostnader, renskrivningskostnader samt telefonavgifter	»	6,000: —
4. Avlöning till tamburvakt, till en kassörska samt till biträden på röntgenavdelningen	»	8,700: —
5. Avlöning till en sköterska till protésavdelningen . .	»	2,400: —
6. Biblioteket	»	1,000: —
7. Reparationer och oförutsedda utgifter	»	8,000: —
8. Underhåll av inventarier	»	5,000: —
9. Förbrukningsmateriell för institutets praktiska verksamhet, förslagsanslag	»	50,000: —
10. Undervisnings- och åskådningsmateriell	»	10,000: —

Summa *förslagsanslag* kronor 146,100: —

Anm. Tandläkarinstitutets lärarråd äger att beträffande de i omkostnadsstaten under 1—8 samt 10 upptagna anslagsposterna å en post göra minskning samt å en annan ökning, endast nämnda anslagsposters sammanlagda summa icke överskrides.

dels under riksstatens åttonde huvudtitel — med uteslutande av därstädes under rubrik Tandläkarinstitutet, institutet uppfört ordinarie förslagsanslag å 91,950 kronor — under rubrik Tandläkarinstitutet, avlöningar m. m. uppfört ett ordinarie förslagsanslag av 91,950 kronor;

dels till omkostnader för tandläkarinstitutets verksamhet för budgetåret 1928—1929 anvisat ett extra förslagsanslag av 146,100 kronor;

dels ock till extra lärarkrafter vid tandläkarinstitutet för budgetåret 1928—1929 anvisat ett extra anslag av 15,500 kronor.

106:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 109) föreslagit riksdagen att för budgetåret 1928—1929 anvisa ett extra anslag av 236,000 kronor till beredande av ökade medel för upprätthållande under samma tid av serafimerlasarettets verksamhet.

För ifrågavarande ändamål anvisades för budgetåret 1927—1928 266,250 kronor.

Riksdagen, som icke har något att erinra mot Eders Kungl. Maj:ts förslag, får anmäla, att riksdagen för budgetåret 1928—1929 anvisat ett extra anslag av 236,000 kronor till beredande av ökade medel för upprätthållande under samma tid av serafimerlasarettets verksamhet.

107:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 110) föreslagit riksdagen att till uppehållande av verksamheten vid allmänna barnbördshuset under tiden 1 juli 1928—30 juni 1929 anvisa för budgetåret 1928—1929 ett extra anslag av 124,559 kronor.

Anslaget utgör för löpande budgetår 136,000 kronor.

Riksdagen, som icke har något att erinra mot Eders Kungl. Maj:ts förslag, får anmäla, att riksdagen till uppehållande av verksamheten vid allmänna barnbördshuset under tiden 1 juli 1928—30 juni 1929 anvisat för budgetåret 1928—1929 ett extra anslag av 124,559 kronor.

108:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 111) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till anordnande vid epidemisjukhusen i Stockholm, Göteborg, Malmö och Uppsala av klinisk undervisning i epidemiologi åt medicine kandidater anvisat för budgetåret 1928—1929 ett extra anslag av 9,400 kronor, att användas enligt av vederbörande departementschef till statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden den 9 januari 1919 angivna grunder samt av Eders Kungl. Maj:t i övrigt meddelade bestämmelser.

109:o) På grund av Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 112) har riksdagen, i likhet med vad för löpande budgetår ägt rum, för budgetåret 1928—1929 anvisat såsom särskilda extra reservationsanslag, att utgå enligt av Eders Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser:

dels såsom bidrag till tryckning av doktorsavhandlingar vid universiteten i Uppsala och Lund samt karolinska mediko-kirurgiska institutet ett belopp av 30,000 kronor;

dels ock såsom bidrag till tryckning av doktorsavhandlingar vid högskolorna i Stockholm och Göteborg ett belopp av 6,000 kronor.

110:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 113) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till arvoden å 100 kronor åt biträdande läkare samt till kostnader för materiell m. m., 25 kronor, vid en var av två kurser i skyddskoppypning vid vartdera av universiteten i Uppsala och Lund samt vid en var av fyra dylika kurser vid karolinska mediko-kirurgiska institutet anvisat för budgetåret 1928—1929 ett extra reservationsanslag av 1,000 kronor.

111:o) I överensstämmelse med Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 114) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till er-

sättning för opposition å disputationssavhandling åt person, som icke tillhör vederbörande universitets eller karolinska mediko-kirurgiska institutets lärarkår, för budgetåret 1928—1929 anvisat ett extra anslag av 1,500 kronor.

112:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 115) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, som bidrag till uppehållande av verksamheten vid Institut d'études scandinaves vid Paris universitet för budgetåret 1928—1929 anvisat ett extra anslag av 2,000 kronor, att utgå på de villkor, Eders Kungl. Maj:t må finna gott bestämma.

113:o) På grund av Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 116) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till utgivande i tryck av vederbörligen granskade anteckningar efter föreläsningar, hållna inom juridiska fakulteterna vid rikets universitet, anvisat för budgetåret 1928—1929 ett extra reservationsanslag av 10,000 kronor.

114:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 117) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, för budgetåret 1928—1929 anvisat såsom extra reservationsanslag

dels till resestipendier åt ordinarie lärare och vissa andra tjänstemän vid rikets universitet och karolinska mediko-kirurgiska institutet ett belopp av 20,000 kronor;

dels ock till resestipendier åt obefordrade vetenskapsidkare vid universiteten i Uppsala och Lund ett belopp av 15,000 kronor.

115:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 118) föreslagit riksdagen att till forskarstipendier för docenter vid universiteten i Uppsala och Lund samt karolinska mediko-kirurgiska institutet anvisa för budgetåret 1928—1929 ett extra reservationsanslag av 35,000 kronor, att utgå i enlighet med de grunder, Eders Kungl. Maj:t må äga att bestämma.

I samband härmed, har riksdagen till behandling förehaft två inom riksdagen väckta likalydande motioner, I: 191 och II: 333, i vilka motioner hemställts, att riksdagen måtte för sin del besluta sådan ändring i gällande bestämmelser om dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst, att dyrtidstillägg må utgå å forskarstipendium vid statens högstskolor.

Till stöd för sin framställning hava motionärerna andragit följande:

»Till forskarstipendier vid universiteten i Uppsala och Lund samt karolinska mediko-kirurgiska institutet utgår för närvarande ett extra anslag å 35,000 kronor, vilket är fördelat i fem stipendier, vart å 7,000 kronor.

De vid samma akademiska högstskolor utgående docentstipendierna äro bestämda till ett belopp för vart stipendium av 6,000 kronor. Härå utgår dock, enligt kungl. kungörelsen den 15 juni 1923, dyrtidstillägg, som med nu gällande indextal av 172 utgör 1,080 kronor. Alltså utgå docentstipendierna med ett faktiskt belopp av 7,080 kronor.

Vid inrättandet av forskarstipendierna torde man allmänt hava utgått därifrån, att dessa stipendier skulle vara av en högre valör än de vanliga docentstipendierna och bereda innehavaren av ett forskarstipendium en något större ekonomisk förmån än ett docentstipendium.

Då det nu emellertid visat sig, att, om hänsyn toges till dyrtidstillägget, ett docentstipendium medför för innehavaren en större årlig inkomst än ett forskarstipendium, varå nämligen dyrtidstillägg ej utgår, skulle ju härigenom nyssnämnda avsikt bliva förfelad.

Enligt vad av statsverkspropositionen, åttonde huvudtiteln sid. 262 och 263, närmare inhämtas, hava också vederbörande akademiska myndigheter, med instämmande av statskontoret, begärt rättelse i berörda missförhållande. »

Vid inrättande av forskarstipendierna utgingo såväl Eders Kungl. Maj:t som riksdagen från att dessa skulle vara till beloppet högre än docentstipendierna. I anslutning härtill bestämdes de förra till 7,000 kronor, medan docentstipendium utgör 6,000 kronor. Då nu i statsrådsprotokollet göres gällande, att dyrtidstillägg icke bör utgå å forskarstipendium, men väl å docentstipendium, bliver proportionen mellan dessa stipendier en helt annan än Eders Kungl. Maj:t och riksdagen åsyftat. Riksdagen finner en rättelse häruti i anslutning till vad i motionerna föreslås fullt motiverad och kommer att framdeles i sin skrivelse angående dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst anmäla sitt beslut i nu förevarande fråga.

Riksdagen, som icke funnit något att erinra mot Eders Kungl. Maj:ts förslag angående ändrad natur å ifrågavarande anslag, får fördenskull anmäla, att riksdagen till forskarstipendier för docenter vid universiteten i Uppsala och Lund samt karolinska mediko-kirurgiska institutet anvisat för budgetåret 1928—1929 ett extra reservationsanslag av 35,000 kronor, att utgå i enlighet med de grunder, Eders Kungl. Maj:t må äga att bestämma.

116:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 119) föreslagit riksdagen att till upprätthållande av verksamheten vid rasbiologiska institutet för budgetåret 1928—1929 anvisa ett extra reservationsanslag av 65,000 kronor, att disponeras enligt av Eders Kungl. Maj:t fastställda grunder.

Till rasbiologiska institutets verksamhet har riksdagen för innevarande budgetår anvisat ett extra anslag av 65,000 kronor.

Riksdagen får anmäla, att riksdagen, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till upprätthållande av verksamheten vid rasbiologiska institutet för budgetåret 1928—1929 anvisat ett extra reservationsanslag av 65,000 kronor, att disponeras enligt av Eders Kungl. Maj:t fastställda grunder.

Tekniska högskolan m. m.

117:o) Beträffande vad Eders Kungl. Maj:t (punkt 120) föreslagit riksdagen i fråga om ökning av det ordinarie förslagsanslaget till avlöningar

vid tekniska högskolan anmäler riksdagen i särskild skrivelse, nr 198, sitt beslut.

118:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 121) föreslagit riksdagen att höja den i staten för tekniska högskolan B. Vissa omkostnader för uppehållande av högskolans verksamhet, materiell m. m. ingående, såsom särskilt reservationsanslag betecknade anslagsposten till biblioteket, nu 21,000 kronor, med 4,000 kronor till 25,000 kronor samt förty höja det ordinarie reservationsanslaget till materiell m. m. vid tekniska högskolan, nu 321,000 kronor, med 4,000 kronor till 325,000 kronor.

Riksdagen, som icke har något att erinra mot Eders Kungl. Maj:ts förslag, får anmäla, att riksdagen

dels höjt den i staten för tekniska högskolan B. Vissa omkostnader för uppehållande av högskolans verksamhet, materiell m. m. ingående, såsom särskilt reservationsanslag betecknade anslagsposten till biblioteket, nu 21,000 kronor, med 4,000 kronor till 25,000 kronor;

dels ock med anledning härav höjt det ordinarie reservationsanslaget till materiell m. m. vid tekniska högskolan, nu 321,000 kronor, med 4,000 kronor till 325,000 kronor.

119:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 122) föreslagit riksdagen att till beredande av ökade medel till samlingar och laborationer vid tekniska högskolan för budgetåret 1928—1929 anvisa ett extra anslag av 41,000 kronor, att av Eders Kungl. Maj:t fördelas på de olika avdelningarna vid högskolan, på sätt Eders Kungl. Maj:t finner skäligt bestämma.

För innevarande budgetår har riksdagen anvisat dels ett anslag av 35,000 kronor till ökade medel till samlingar och laborationer dels ock ett anslag av 5,000 kronor till förstärkning av förstnämnda anslag och avsett att användas för det ämnesområde, som representeras av den av 1927 års riksdag inrättade professuren i cellulosateknik och träkemi.

Eders Kungl. Maj:ts nu föreliggande förslag innebär ett sammanförande av berörda två anslag samt dessutom en ökning av den sammanslagna summan med 1,000 kronor för tillgodoseende av behovet av ytterligare medel för institutionen i teoretisk elektroteknik.

Riksdagen, som icke har något att erinra mot Eders Kungl. Maj:ts förslag, får anmäla, att riksdagen till beredande av ökade medel till samlingar och laborationer vid tekniska högskolan för budgetåret 1928—1929 anvisat ett extra anslag av 41,000 kronor, att av Eders Kungl. Maj:t fördelas på de olika avdelningarna vid högskolan, på sätt Eders Kungl. Maj:t finner skäligt bestämma.

120:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 123) föreslagit riksdagen att till beredande av ökade medel för tekniska högskolan till uppvärmning, belysning

och diverse utgifter för budgetåret 1928—1929 anvisa ett extra anslag av 25,000 kronor.

Ifrågavarande förstärkningsanslag utgår för innevarande budgetår med ett belopp av 35,000 kronor.

Riksdagen får anmäla, att riksdagen till beredande av ökade medel för tekniska högskolan till uppvärmning, belysning och diverse utgifter för budgetåret 1928—1929 anvisat ett extra anslag av 25,000 kronor.

121:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 124) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till nyanskaffning av apparater och instrument för de till vissa institutioner vid tekniska högskolan hörande laboratorierna anvisat för budgetåret 1928—1929 ett extra reservationsanslag av 20,000 kronor, att fördelas på sätt Eders Kungl. Maj:t finner skäligt bestämma.

122:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 125) föreslagit riksdagen att till komplettering av tekniska högskolans bibliotek för budgetåret 1928—1929 anvisa ett extra reservationsanslag av 10,000 kronor.

I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts därom framställda förslag anvisade riksdagen till inköp av böcker för tekniska högskolans bibliotek för budgetåret 1926—1927 ett extra reservationsanslag av 10,000 kronor. Det har nu befunnits vara nödvändigt att bereda medel för en komplettering av bibliotekets bestånd av äldre litteratur, då det tidigare för detta ändamål anvisade anslaget icke visat sig vara tillfyllest.

Riksdagen har ansett sig böra bifalla Eders Kungl. Maj:ts förslag och får alltså anmäla, att riksdagen till komplettering av tekniska högskolans bibliotek för budgetåret 1928—1929 anvisat ett extra reservationsanslag av 10,000 kronor.

123:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 127) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till reparation av tekniska högskolans modellsamling för budgetåret 1928—1929 anvisat ett extra reservationsanslag av 2,000 kronor.

124:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 128) föreslagit riksdagen att dels till avlöningsförbättring m. m. åt innehavarna av de å övergångsstat för Chalmers tekniska institut uppförda befattningarna för budgetåret 1928—1929 anvisa ett extra anslag av 3,300 kronor;

dels till beredande av ökade medel till uppvärmning, belysning och diverse utgifter vid Chalmers tekniska institut för budgetåret 1928—1929 anvisa ett extra anslag av 12,000 kronor;

dels ock till beredande av ökade medel till bibliotek, samlingar och laboratorier vid Chalmers tekniska institut för budgetåret 1928—1929 anvisa ett extra anslag av 8,000 kronor.

Förstnämnda anslag utgår med enahanda belopp jämväl för innevarande budgetår.

Anslaget till beredande av ökade medel till uppvärmning, belysning och diverse utgifter utgör för budgetåret 1927—1928 11,000 kronor.

I den 1926 fastställda staten för Chalmers tekniska institut uppfördes under rubriken B. Omkostnadsstat ett ordinarie reservationsanslag till bibliotek, samlingar och laboratorier å 25,000 kronor. Styrelsen för institutet har nu anhållit om framställning till 1928 års riksdag om ett extra anslag å 10,000 kronor till förstärkande av nyssnämnda reservationsanslag till bibliotek, samlingar och laboratorier. Eders Kungl. Maj:ts förslag innebär en begränsning av detta äskande med 2,000 kronor till 8,000 kronor.

Riksdagen, som icke har något att erinra mot Eders Kungl. Maj:ts förslag, får anmäla, att riksdagen

dels till avlösningsförbättring m. m. åt innehavarna av de å övergångsstat för Chalmers tekniska institut uppförda befattningarna för budgetåret 1928—1929 anvisat ett extra anslag av 3,300 kronor;

dels till beredande av ökade medel till uppvärmning, belysning och diverse utgifter vid Chalmers tekniska institut för budgetåret 1928—1929 anvisat ett extra anslag av 12,000 kronor;

dels ock till beredande av ökade medel till bibliotek, samlingar och laboratorier vid Chalmers tekniska institut för budgetåret 1928—1929 anvisat ett extra anslag av 8,000 kronor.

Skolöverstyrelsen.

125:o) Beträffande vad Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen i fråga om det ordinarie förslagsanslaget till skolöverstyrelsen har riksdagen i särskild skrivelse, nr 167, anmält sitt beslut.

126:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 129) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, för inspektion och sakkunniga biträden hos skolöverstyrelsen anvisat för budgetåret 1928—1929 ett extra anslag av 10,500 kronor.

127:o) På grund av Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 130) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till arvode åt byggnadssakkunnigt biträde hos skolöverstyrelsen anvisat för budgetåret 1928—1929 ett extra anslag av 4,800 kronor.

128:o) I överensstämmelse med Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 131) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, för

bestridande av expeditionsvaktsgöromål hos skolöverstyrelsen anvisat för budgetåret 1928—1929 ett extra anslag av 1,800 kronor.

129:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 132) föreslagit riksdagen att till tryckning av undervisningsstatistik anvisa för budgetåret 1928—1929 ett extra reservationsanslag av 17,000 kronor att utgå enligt de närmare bestämmelser, Eders Kungl. Maj:t kan finna skäl meddela.

Från och med budgetåret 1923—1924 har intet anslag av statsmedel utgått för tryckning av skolstatistik, skolöverstyrelsens årsberättelser m. m.

Såsom av den av departementschefen i ämnet lämnade redogörelsen framgår, avsågs år 1923, då en indragning vidtogs av de dittills för ändamålet utgående till 30,000 kronor beräknade medlen, endast ett inställande under några år framåt av undervisningsstatistikens tryckning. Därigenom att uppehållet i utgivandet av undervisningsstatistiken fått sträcka sig över så lång tid, som nu skett, hade, framhåller departementschefen, stora olägenheter uppstått för dem, som haft att handlägga frågor rörande undervisningsväsendet eller som annars haft att sysselsätta sig med skolspörsmål. Särskilt starkt hade dessa olägenheter gjort sig gällande vid det omdaningsarbete, som under de senaste åren förberetts med avseende å läroverksorganisationen.

Eders Kungl. Maj:ts förslag innebär nu ett återupptagande i viss omfattning av ifrågavarande publikationsverksamhet. Av det för ändamålet föreslagna anslaget beräknas 15,000 kronor till tryckningskostnader och 2,000 kronor till ökning av arbetskrafterna å skolöverstyrelsens statistiska avdelning.

Riksdagen finner starka skäl tala för återupptagande av utgivandet av undervisningsstatistiken. Emellertid synes det riksdagen icke nödvändigt att åtminstone nu till en början utgivandet sker genom årliga publikationer. Ett offentliggörande i tryck av det väsentligaste och mest betydelsefulla av ifrågavarande statistik torde, efter vad riksdagen inhämtat, kunna ske med vissa tidsperioders mellanrum, exempelvis vart tredje år, utan att därigenom några större olägenheter skulle vållas. Under uttalande härav får riksdagen anmäla, att riksdagen för ändamålet beviljat ett till 8,000 kronor begränsat anslag för nästa budgetår och får alltså anmäla, att riksdagen till tryckning av undervisningsstatistik anvisat för budgetåret 1928—1929 ett extra reservationsanslag av 8,000 kronor, att utgå enligt de närmare bestämmelser, Eders Kungl. Maj:t kan finna skäl meddela.

Allmänna läroverken m. m.

130:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 133) föreslagit riksdagen att dels för upprättande vid högre lärarinneseminariet av en ordinarie adjunktsbefattning och en ny ordinarie ämneslärarinnebefattning med de avlönings-

och pensionsförmåner, som av departementschefen i statsrådsprotokollet angivits, höja det ordinarie anslaget till högre lärarinneseminariet nu 130,285 kronor, med 8,000 kronor till 138,285 kronor;

dels ock vid bifall till förslaget om upprättande av en ordinarie adjunktsbefattning medgiva, att från och med den 1 juli 1928 tills vidare och intill dess Eders Kungl. Maj:t annorlunda bestämmer till adjunkt vid högre lärarinneseminariet må utgå hyresbidrag med 750 kronor för år räknat.

Beträffande kostnaderna för den av 1927 års riksdag beslutade realskollinjen vid högre lärarinneseminariet efter läsåret 1927—1928 uttalade departementschefen vid framläggande för nämnda års riksdag av propositionen om omorganisation av det högre skolväsendet, att under det andra året denna linje förefunnnes, d. v. s. under läsåret 1928—1929, en ordinarie adjunkt och en ordinarie ämneslärarinna borde vara anställda, den förre med samma lön som adjunkt vid allmänt läroverk, eller 4,300 kronor för manlig och 3,600 kronor för kvinnlig innehavare, jämte i varje fall det särskilda arvode av 500 kronor, som utginge till rektor och lektorer vid seminariet, ävensom tills vidare — liksom till sistnämnda befattningshavare — hyresbidrag till belopp, som bestämdes av Eders Kungl. Maj:t. Ämneslärarinnan borde uppbära samma avlöningsförmåner som annan ämneslärarinna vid seminariet, d. v. s. 3,200 kronor. På denna kostnadsberäkning, mot vilken riksdagen förklarade sig icke hava något att erinra, grundas Eders Kungl. Maj:ts förevarande förslag.

Riksdagen får anmäla, att riksdagen

dels för upprättande vid högre lärarinneseminariet av en ordinarie adjunktsbefattning och en ny ordinarie ämneslärarinnebefattning med de avlönings- och pensionsförmåner, som av departementschefen under punkt 133 av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden den 4 januari 1928 angivits, höjt det ordinarie anslaget till högre lärarinneseminariet, nu 130,285 kronor, med 8,000 kronor till 138,285 kronor;

dels ock medgivit, att från och med den 1 juli 1928 tills vidare och intill dess Eders Kungl. Maj:t annorlunda bestämmer till adjunkt vid högre lärarinneseminariet må utgå hyresbidrag med 750 kronor för år räknat.

131:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 134) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum,

dels medgivit att vaktmästaren samt eldaren vid högre lärarinneseminariet må för tiden 1 juli 1928—30 juni 1929 komma i åtnjutande av tillfälliga löneförbättring till belopp av 400 kronor för vaktmästaren och 250 kronor för eldaren;

dels ock till diverse behov vid högre lärarinneseminariet anvisat för budgetåret 1928—1929 ett extra anslag å 53,860 kronor.

132:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 135) föreslagit riksdagen att till arvoden åt extra lärare, timlärare och vikarier vid högre lärarinneseminariet anvisa för budgetåret 1928—1929 ett extra anslag av 34,300 kronor.

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 35,260 kronor.

Riksdagen, som icke har något att erinra mot Eders Kungl. Maj:ts förslag, får anmäla, att riksdagen till arvoden åt extra lärare, timlärare och vikarier vid högre lärarinneseminariet anvisat för budgetåret 1928—1929 ett extra anslag av 34,300 kronor.

133:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 136) föreslagit riksdagen att till inrättande av nya ordinarie ämneslärtjänster vid de allmänna läroverken med den fördelning, som av Eders Kungl. Maj:t bestämdes, höja det ordinarie reservationsanslaget till de allmänna läroverken med 424,750 kronor.

Sedan 1927 års riksdag fattat beslut om förändrad organisation av det högre skolväsendet, fastställde Eders Kungl. Maj:t genom cirkulär den 18 juni 1927 — med utgångspunkt från nuvarande lärjungantal vid de allmänna läroverken m. fl. läroanstalter och under förutsättning att vederbörande kommuner i de fall, som särskilt angivits, åtog sig av riksdagen för olika fall föreskrivna förpliktelser — plan för organisationen av de allmänna läroverken, varjämte lämnades åtskilliga föreskrifter rörande bland annat förberedande åtgärder för tillämpningen av riksdagens beslut. Vidare har Eders Kungl. Maj:t genom cirkulär den 22 december 1927 förordnat bland annat angående de tidpunkter, vid vilka de skilda skolformernas upprättande skall taga sin början samt till efterrättelse fastställt vid cirkuläret fogade specialplaner för de olika läroverkens omorganisation.

Beträffande budgetåret 1927—1928 beslöt riksdagen en höjning av det för budgetåret 1926—1927 till 6,666,066 kronor bestämda reservationsanslaget till de allmänna läroverken med tillhoppa 85,934 kronor. Denna höjning var föranledd av riksdagens beslut att anvisa medel för inrättande från och med den 1 juli 1927 av ett högre flickläroverk, att från och med den 1 januari 1928 successivt övertaga de kommunala gymnasierna i Södertälje och Eskilstuna samt den kommunala gymnasielinjen i Ystad ävensom att från sistberörda tidpunkt successivt övertaga 13 kommunala mellanskolor. Vad nu angår budgetåret 1928—1929, skulle höjningen av reservationsanslaget tydligen bliva större, enär den nya organisationen över så gott som hela linjen skulle bringas i tillämpning med läsåret 1928—1929.

I 1927 års riksdags skrivelse nr 262 angående den nya skolorganisationen angavs dels det faktiska antalet lärare läsåret 1926—1927, dels ock det av riksdagen beräknade antalet lärare läsåren 1928—1929, 1929—1930 och 1930—1931 ävensom efter omorganisationens slutliga genomförande. Resultaten av den beräkning, som skolöverstyrelsen nu framlagt, hava sammanfattats bland annat i en å sid. 318 i statsrådsprotokollet återgiven översiktstabell.

En jämförelse mellan denna tabell och den i riksdagens skrivelse intagna beräkningen visade full överensstämmelse mellan siffrorna för det slutliga antalet på alla punkter utom en: riksdagen hade beräknat det slutliga antalet adjunkter till 918, medan överstyrelsens tabell upptog 922. Skillnaden berodde därpå, att överstyrelsen förutsatt upprättandet från och med läsåret 1930—1931 av en serie parallellavdelningar i klasserna 1—4 av den fem-åriga realskolan vid högre allmänna läroverket i Linköping, medförande ett behov av ytterligare fyra adjunkter.

Såsom nyss nämnts, höjdes reservationsanslaget till de allmänna läroverken av 1927 års riksdag med 85,934 kronor till 6,752,000 kronor. Ökningen betingades så gott som uteslutande av beslut om inrättande av nya ordinarie tjänster men utgjorde utom i något enstaka fall endast kostnaderna för ett halvt år. För budgetåret 1928—1929 skulle dessa lönekostnader upptagas med för helt år bestämda belopp, varjämte lönerna till rektorerna vid de under förstatligande varande kommunala mellanskolorna samt arvoden till de vid dessa läroanstalter anställda första lärarinnorna borde beräknas med de av riksdagen bestämda, successivt stigande beloppen. Den av dessa omständigheter föranledda ökningen av reservationsanslaget har nu beräknats till 70,350 kronor.

Omorganisationens genomförande skulle komma att generellt påbörjas med budgetåret 1928—1929, och åtskilliga nya ordinarie lärartjänster vore med anledning härav nu erforderliga. Enligt de uppgjorda planerna skulle för nämnda år nyinrättas 11 rektorstjänster (3 vid högre flickläroverk och 8 vid kommunala mellanskolor under förstatligande), 15 lektorstjänster, 11 adjunktstjänster och 48 ämneslärarinnetjänster, bland vilka 43 skulle beklädas av lärarinnor med särskilt arvode såsom första lärarinnor. Vidare skulle på grund av riksdagens beslut om förstatligande från och med den 1 juli 1928 av tre kommunala gymnasier tre rektorsbefattningar vid realskolor ombildas till rektorsbefattningar vid högre allmänna läroverk. Kostnaden för nu nämnda åtgärder utgjorde tillhoppa 344,700 kronor. De nya tjänsterna borde fördelas på de olika läroverken på sätt Kungl. Maj:t bestämde.

Enligt nämnda planer komme vidare att under budgetåret 1928—1929 vid de allmänna läroverken finnas inalles 14 ämneslärarinnor — 10 vid hittillsvarande allmänna läroverk och 4 vid under utbildning varande kommunala mellanskolor — vilka innehade full adjunktskompetens och vilka följaktligen enligt riksdagens beslut vore berättigade att uppbära lön som kvinnliga adjunkter. Då skillnaden mellan grundlönen för kvinnlig adjunkt och för ämneslärarinna utgjorde 800 kronor, borde reservationsanslaget av nu nämnda anledning höjas med 14×800 kronor eller 11,200 kronor.

För möjliggörande av utbildning av en ämneslärarinnebefattning vid statssamskola till adjunktsbefattning höjde 1926 års riksdag reservationsanslaget med 1,500 kronor. Denna tjänst har emellertid genom Eders Kungl.

Maj:ts beslut blivit vakanssatt, i följd varav den nyss nämnda anslagsförhöjningen å 1,500 kronor nu blivit överflödig, och en minskning av anslaget med motsvarande belopp ansetts kunna ske.

En sammanfattning av de ändrade anslagsbelopp, som föranledas av de av departementschefen angivna ändringarna i avseende på behovet av ordinarie lärartjänster vid de allmänna läroverken, visar, att reservationsanslaget på grund härav skulle behöva höjas med 70,350 + 344,700 + 11,200 kronor eller med 426,250 kronor, medan en minskning kunde samtidigt ske med 1,500 kronor. Nettoökningen uppginge alltså till 424,750 kronor.

I avseende å vad i statsrådsprotokollet i nu berörda hänseenden anförts och framhållits, har riksdagen i stort sett icke någon erinran att göra. Endast i en punkt torde ett närmare uttalande från riksdagens sida påkallas, nämligen ifråga om det ifrågasatta upprättandet av en serie parallellavdelningar i klasserna 1—4 av den femåriga realskolan vid högre allmänna läroverket i Linköping. Beträffande detta läroverk innebär 1927 års riksdags beslut i avseende å realskolan, att densamma skulle organiseras, förutom med en av parallellavdelningar bestående fyrklassig avdelning, även med en femklassig avdelning, varvid riksdagen uttalade, att riksdagen med hänsyn till det växlande elevantalet ej funnit sig övertygad om nödvändigheten att upprätthålla den ena parallellavdelningen av den femklassiga realskolan; densammas upprätthållande skulle få bero på Eders Kungl. Maj:ts prövning. I anslutning härtill föreskrev Eders Kungl. Maj:t i ovanberörda cirkulär den 18 juni 1927, att den femklassiga avdelningen skulle utrustas med parallellavdelningar, endast därest och så länge Eders Kungl. Maj:t funne detta av behovet påkallat. Då man därför i den i statsrådsprotokollet återgivna översiktstabellen synes hava räknat med ett på grund av nämnda parallellavdelnings upprättande betingat behov av fyra ordinarie adjunkts-tjänster, har riksdagen icke kunnat godtaga det till grund härför liggande betraktelsesättet. Den omständigheten, att parallellavdelningens upprätthållande skulle bero på en lämplighetsprövning från Eders Kungl. Maj:ts sida, synes tala för att man för densamma tillsvidare ej räknade med ordinarie lärartjänster utan inskränkte sig till att i sinom tid härför beräkna medel för erforderligt antal extra lärare.

Vad i övrigt beträffar nyssnämnda i statsrådsprotokollet återgivna översiktstabell, vill riksdagen nu allenast hava framhållit, att riksdagen på intet sätt tagit ståndpunkt till densamma eller till de till grund för tabellen liggande beräkningarna. Riksdagen förutsätter nämligen, att under nu pågående övergångstid till den nya läroverksorganisationens slutliga genomförande erforderliga, på föreliggande omständigheter grundade beräkningar år för år uppgöras och föreläggas riksdagen i samband med de förslag rörande beloppet av reservationsanslaget till de allmänna läroverken, vilka i samband med statsregleringen för varje nästkommande budgetår underställas riksdagens prövning.

Har riksdagen i avseende å de under förevarande punkt gjorda beräkningarna rörande det för reservationsanslagets höjning nu ifrågasatta beloppet ej funnit något att erinra, anser riksdagen emellertid av andra orsaker en begränsning av den föreslagna summan kunna vidtagas.

Riksdagen vill nämligen erinra därom, att det av 1927 års riksdag från och med den 1 juli 1927 beslutade nya flickläroverket, för vilket för budgetåret 1927—1928 räknats med ett belopp av 28,275 kronor, ännu icke kommit till stånd. I anledning härav kommer ett motsvarande belopp att besparas statsregleringen för detta budgetår. Vidare har genom särskilda beslut av Eders Kungl. Maj:t ett antal lärartjänster vid de allmänna läroverken blivit vakanssatta; då följaktligen dessa tjänster uppehållas genom extra ordinarie lärare, uppkommer en minskning i anslagets belastning, bestående i skillnaden mellan den för den ordinarie tjänsten utgående lönen och vederbörligt extralärararvode. Slutligen har riksdagen uppmärksammat, hurusom enligt riksräkenskapsverkets budgetredovisning för budgetåret 1926—1927 ifrågasatt reservationens anslag den 30 juni 1927 uppvisade en reservation av 195,716 kronor 63 öre.

Med hänsyn till nu senast anförda omständigheter har riksdagen funnit en begränsning av den utav Eders Kungl. Maj:t ifrågasatta anslagsökningen befogad och har beräknat ökningen till 275,000 kronor.

Riksdagen får alltså anmäla, att riksdagen till inrättande av nya ordinarie ämneslärartjänster vid de allmänna läroverken med den fördelning, som av Eders Kungl. Maj:t bestämmes, höjt det ordinarie reservationsanslaget till de allmänna läroverken med 275,000 kronor.

134:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 137) föreslagit riksdagen att

dels bestämma, att rektor vid provårsläroverk skall, därest han tjänstgör såsom föreståndare för provårskursen, utöver honom tillkommande ordinarie avlöningsförmåner åtnjuta särskilt arvode av högst 2,000 kronor, att utgå enligt de grunder och bestämmelser, som av Eders Kungl. Maj:t fastställas, med rätt för rektor att inom gränserna för nämnda arvode erhålla ersättning för handledning av lärarkandidater i likhet med andra lärare vid läroverket;

dels förklara hinder icke möta för att rektor vid provårsläroverk, som uppbär sagda särskilda arvode och som enligt vederbörligt uppdrag håller föreläsningar för lärarkandidater över något särskilt läroämnes metodik, må vid sidan av det särskilda arvudet inom gränserna för beviljat anslag åtnjuta ersättning enligt av departementschefen i statsrådsprotokollet angivna grunder;

dels bestämma, att rektor vid provårsläroverk skall, därest han, utan att vara tjänstledig från rektorsbefattningen, icke är föreståndare för provårskursen, utöver honom tillkommande ordinarie avlöningsförmåner åtnjuta dels ett särskilt arvode av 300 kronor för år, dels ock, såvida han har sig

handledning av lärarkandidater anförtrödd, ersättning till belopp, som av skolöverstyrelsen bestämmes, dock att sagda arvode och ersättning icke må för år tillhopa överstiga 600 kronor;

dels bemyndiga Eders Kungl. Maj:t att utfärda de närmare bestämmelser, som må vara erforderliga i fråga om ersättning för fullgörande av uppdrag att vara föreståndare för provårskurs i sådana fall, då rektor vid provårsläroverk antingen är tjänstledig från rektorsbefattningen eller eljest befriad från föreståndarskapet för provårskursen;

dels ock höja den i det ordinarie reservationsanslaget till de allmänna läroverken ingående posten: praktisk utbildning av blivande lärare vid de allmänna läroverken, nu 75,200 kronor, med 3,100 kronor till 78,300 kronor.

Enligt nu gällande bestämmelser utgår till föreståndare för provår vid allmänt läroverk ersättning med 400 kronor för termin jämte ett belopp, beräknat efter 35 kronor för varje under terminen närvarande provårskandidat, dock tillhopa högst 1,500 kronor för läsår. Någon särskild ersättning utgår numera ej för arbete, som står i samband med provårskursen, såsom för handledning av lärarkandidater och hållande av s. k. rektorskonferenser med därtill hörande föreläsningar över något särskilt läroämnes metodik. Kostnaderna för provårskurserna vid högre latinläroverket å Norrmalm, högre allmänna läroverken å Södermalm, högre realläroverket å Norrmalm samt högre allmänna läroverken i Uppsala och Lund utgå av en i det ordinarie reservationsanslaget till de allmänna läroverken ingående anslagspost: till praktisk utbildning av blivande lärare vid samma läroverk. Från denna anslagspost, nu 75,200 kronor, bestridas dels provårsföreståndarnes arvoden, dels den särskilda ersättning av 300 kronor, som utgår till en var av de vid provårsläroverken anställda ordinarie ämneslärarna med undantag av rektorerna.

Eders Kungl. Maj:ts förslag, som åsyftar en väsentlig omreglering av hithörande förhållanden, innebär till en början, att maximibeloppet för ifrågavarande ersättning höjes till 2,000 kronor; i sådana fall, då föreståndararvodet icke komme att uppgå till detta belopp, skulle hinder icke möta för att provårsföreståndare kunde komma i åtnjutande av särskilt handledararvode, varvid dock detsamma jämte föreståndararvodet ej finge överstiga nyssberörda maximisumma av 2,000 kronor. Däremot borde enligt Eders Kungl. Maj:ts förslag ersättningen för de s. k. metodikföreläsningarna icke inberäknas i föreståndararvodets belopp, utan härför skulle särskild ersättning utgå efter samma grunder som till andra i provårsarbetet deltagande föreläsare, d. v. s. efter 35 kronor för föreläsningstimme. För de undantagsfall, då rektor vid provårsläroverk icke vore föreståndare för provårskursen, ehuru han icke vore tjänstledig från rektorsbefattningen, skulle han enligt Eders Kungl. Maj:ts förslag inträda i den rätt till lönetillägg, som nu tillkommer lektorer och adjunkter vid provårsläroverken.

För genomförande av den föreslagna arvodeshöjningen skulle erfordras en ökning med 2,500 kronor av den i det ordinarie reservationsanslaget till de allmänna läroverken ingående anslagsposten: till praktisk utbildning av blivande lärare vid de allmänna läroverken. I detta sammanhang föreslås vidare en ökning av nämnda anslagspost med ytterligare 600 kronor, motsvarande det särskilda lönetillägget å 300 kronor vid envar av två ordinarie ämneslärarbefattningar, som vid ifrågavarande läroverk nyinrättats efter 1918 och som icke tagits i beräkning, då anslaget bestämdes till sitt nuvarande belopp. Den sammanlagda höjningen av det ordinarie anslaget skulle alltså bli 3,100 kronor.

Vid prövning av det föreliggande förslaget har riksdagen till en början uppmärksammat, hurusom ett vid bifall till detsamma rektorerna vid provårsläroverken skulle komma att erhålla en löneställning, som överstiger vad som tillkommer åtskilliga chefbefattningar i den civila statsförvaltningen. Härtill kommer vidare, att en arvodesreglering på sätt Eders Kungl. Maj:ts förslag innebär kan, innan frågan om en definitiv lönereglering för de allmänna läroverkens lärarpersonal i dess helhet bliver upptagen till prövning och avgjord, vara ägnad att föregripa en dylik lönereglering. Såväl med hänsyn härtill som i betraktande av att några sådana särskilda omständigheter icke tillkommit efter det ifrågavarande arvodes- och ersättningsförhållanden senast reglerades av riksdagen, vilka kunna anses motivera en omreglering av nu ifrågasatt art, har riksdagen icke funnit sig böra bifalla det förslag, som innefattas i det första stycket av förevarande punkt. Har riksdagen sålunda i stort sett funnit sig böra förorda ett bibehållande av nu gällande bestämmelser i förevarande hänseenden, vill riksdagen dock ej motsätta sig en sådan partiell jämkning av dessa, som framgår av andra stycket av det föreliggande förslaget och avser möjlighet för provårsföreståndare att uppbära särskild ersättning för de s. k. metodikföreläsningarna.

Av vad riksdagen sålunda anfört torde följa, att riksdagen icke kunnat bifalla den ifrågasatta anslagsökningen av 2,500 kronor.

Mot vad Eders Kungl. Maj:t i övrigt under förevarande punkt anfört, har riksdagen intet att erinra. Ifrågavarande anslagspost har vid sådant förhållande ökats med 600 kronor, motsvarande särskilt arvode vid två nyinrättade ämneslärartjänster vid omförmälda provårsläroverk.

Riksdagen får alltså anmäla, att riksdagen

dels avslagit Eders Kungl. Maj:ts förslag, i vad det avser ej mindre höjning från högst 1,500 kronor till högst 2,000 kronor av det särskilda arvode, som rektor vid provårsläroverk, därest han tjänstgör såsom föreståndare för provårskursen, äger att utöver honom tillkommande ordinarie avlöningsförmåner åtnjuta, än även rätt för rektor att inom gränserna för arvodet erhålla ersättning för handledning av lärarkandidater i likhet med andra lärare vid läroverket;

dels förklarat hinder icke möta för att rektor vid provårsläroverk, som uppbär det särskilda arvudet av högst 1,500 kronor och som enligt vederbörligt uppdrag håller föreläsningar för lärarkandidater över något särskilt läroämnes metodik, må vid sidan av det särskilda arvudet inom gränserna för beviljat anslag åtnjuta ersättning enligt av departementschefen i statsrådsprotokollet angivna grunder;

dels bestämt, att rektor vid provårsläroverk skall, därest han, utan att vara tjänstledig från rektorsbefattningen, icke är föreståndare för provårskursen, utöver honom tillkommande ordinarie avlöningsförmåner åtnjuta ej mindre ett särskilt arvode av 300 kronor för år, än även, såvida han har sig handledning av lärarkandidater anförtrodd, ersättning till belopp, som av skolöverstyrelsen bestämmes, dock att sagda arvode och ersättning icke må för år tillhoppa överstiga 600 kronor;

dels bemyndigat Eders Kungl. Maj:t att utfärda de närmare bestämmelser, som må vara erforderliga i fråga om ersättning för fullgörande av uppdrag att vara föreståndare för provårskurs i sådana fall, då rektor vid provårsläroverk antingen är tjänstledig från rektorsbefattningen eller eljest befriad från föreståndarskapet för provårskursen;

dels ock höjt den i det ordinarie reservationsanslaget till de allmänna läroverken ingående posten: praktisk utbildning av blivande lärare vid de allmänna läroverken, nu 75,200 kronor, med 600 kronor till 75,800 kronor.

135:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 138) föreslagit riksdagen att höja det ordinarie förslagsanslaget till ålderstillägg åt lärarpersonalen vid de allmänna läroverken, nu 1,122,000 kronor, med 82,000 kronor till 1,204,000 kronor.

Då, såvitt av utredningen framgår, i den av skolöverstyrelsen verkställda beräkningen av anslagsbehovet för ifrågavarande ändamål för nästkommande budgetår hänsyn icke tagits till den vakanssättning av tjänster, som ägt rum med anledning av den beslutade skolreformen, har riksdagen funnit en begränsning av den ifrågasatta anslagsökningen av denna anledning motiverad och bestämt höjningen till 60,000 kronor.

Riksdagen får alltså anmäla, att riksdagen höjt det ordinarie förslagsanslaget till ålderstillägg åt lärarpersonalen vid de allmänna läroverken, nu 1,122,000 kronor, med 60,000 kronor till 1,182,000 kronor.

136:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 139) föreslagit riksdagen att

dels medgiva, att tills vidare från och med budgetåret 1928—1929 extra ordinarie ämneslärare vid högre lärarinneseminariet, allmänt läroverk eller statens folkskoleseminarium, som genomgått vederbörlig provårskurs och som med nit och skicklighet under minst tolv terminer bestritt full tjänstgöring vid sådan läroanstalt, som omförmåles i § 179 punkt 8 gällande läroverksstadga, må åtnjuta arvode, manlig lärare med 3,800 kronor och kvinnlig lärare med 3,400 kronor för år räknat;

dels ock till arvoden åt extra och vikarierande ämneslärare vid de allmänna läroverken anvisa för budgetåret 1928—1929 ett extra anslag å 640,000 kronor.

I det ordinarie reservationsanslaget till de allmänna läroverken ingår en anslagspost å 250,000 kronor till arvoden åt extra lärare och vikarier samt för oförutsedda behov. Enär det i anslagsposten ingående belopp, som beräknats för avlönande av extra lärare och vikarier, ej varit tillräckligt härför, har riksdagen under åtskilliga år på extra stat beviljat särskilda anslag för ändamålet. För budgetåret 1927—1928 utgår det extra anslaget till extra och vikarierande lärare med 619,800 kronor.

Genom cirkulär den 18 juni 1927 har Eders Kungl. Maj:t för läsåret 1927—1928 anvisat för avlönande av extra ämneslärare vid de allmänna läroverken högst 721,400 kronor, att utgå från det i reservationsanslaget till de allmänna läroverken ingående anslaget till arvoden åt extra lärare och vikarier samt för oförutsedda behov ävensom från nu nämnda extra anslag å 619,800 kronor.

Nämnda belopp av 721,400 kronor har beräknats medgiva anställandet av 222 extra lärare vid de hittillsvarande allmänna läroverken samt de extra ordinarie lärare, som äro behövliga vid nytillkomna, av staten övertagna läroanstalter. Skolöverstyrelsen har uppgivit, att läsåret 1927—1928 tillhoppa 205 extra lärare beräknas vara anställda vid de allmänna läroverken samt därtill timlärare med en tjänstgöring, motsvarande 8 extra lärare, samt att således 9 extralärararvoden ej synas komma att tagas i anspråk under nämnda läsår. Därjämte har överstyrelsen beräknat, att under läsåret 1928—1929 komma att erfordras 181 extra lärare jämte ett visst antal timlärartimmar, uppskattat till 359.

Främst på grund av ovissheten i fråga om antalet lärjungar läsåret 1928—1929 anser överstyrelsen emellertid ej tillrådligt att nedsätta det extra anslaget mer än med ett belopp, motsvarande en minskning från 205 till 181 extra lärare, eller till 522,200 kronor. Härtill skulle komma erforderligt anslag till timlärare vid de nytillkommande läroverken, som nyss nämnts avseende 359 veckotimmar och dragande en kostnad av (359×140) 50,260 kronor. Det slutliga beloppet skulle således utgöra $601,400 - 79,200 + 50,260$ kronor = 572,460 kronor.

Denna överstyrelsens beräkning godtager departementschefen med allenast den jämkning, att anslaget borde beräknas efter ett antal extra lärare, som med 3, i stället för såsom överstyrelsen tänkt sig med 9, överstiger det antal, som läsåret 1927—1928 verkligen har anställning vid de allmänna läroverken. Härigenom skulle vinnas en anslagsminskning av 9,900 kronor. Drages detta belopp från förut angivna, av skolöverstyrelsen beräknade belopp av 572,460 kronor, erhålles en slutsumma av 562,560 kronor.

Mot de sålunda gjorda beräkningarna har riksdagen icke funnit anledning till erinran.

Emellertid ifrågasättes under förevarande punkt av helt andra orsaker en ökning av nu förevarande anslag, nämligen för beredande av medel för höjande av arvudet åt de extra ordinarie lärare, vilka under viss längre tid tjänstgjort vid allmänt läroverk och annan läroanstalt. Förslaget är föranlett av ett utav 1927 års riksdag därom gjort uttalande och avser att kompensera de extra ordinarie lärarna för den minskning i befodringsmöjligheter, som komme att föranledas av den nya läroverksorganisationens genomförande. I detta hänseende hade skolöverstyrelsen föreslagit att från och med budgetåret 1928—1929 till och med budgetåret 1934—1935 extra ordinarie ämneslärare vid högre lärarinneseminariet, allmänt läroverk eller statens folkskoleseminarium, som genomgått vederbörlig provårskurs och som med nit och skicklighet under minst tolv terminer bestritt full tjänstgöring vid sådan läroanstalt, som omförmäles i § 179 punkt 8 gällande läroverksstadga, måtte åtnjuta arvode, manlig lärare med 3,800 kronor och kvinnlig lärare med 3,400 kronor för år räknat.

I sitt häröver avgivna utlåtande har statskontoret tillstyrkt detta förslag, dock med den ändring, att den föreslagna åtgärdens varaktighet ej borde bestämmas att omfatta tiden till och med budgetåret 1934—1935 utan gälla tillsvidare från och med budgetåret 1928—1929. Detta statskontorets ändringsförslag har nu av Eders Kungl. Maj:t upptagits.

I detta sammanhang anför departementschefen i statsrådsprotokollet följande (sid. 352):

»Denna åtgärd avser som nämnts de extra ordinarie lärare, som kunna räkna en längre tjänstetid. Naturligtvis är den försämring i de extra ordinarie lärarnas ställning, som den nya skolorganisationen lär komma att medföra, ej inskränkt till dessa äldre lärare utan drabbar praktiskt taget alla icke ordinarie, och, såsom jag i det följande får tillfälle antyda, främst till de manliga lärarna. Mest angeläget anser jag det emellertid vara att i den mån så är möjligt tillgodose dels de lärare, som längre tid måst förbliva i icke ordinarie tjänsteställning, dels sådana, som äro familjeförsörjare, och på den grund kunna — oavsett deras längre eller kortare tjänstetid — göra anspråk på att skäligt beaktande ägnas åt deras anställningsförhållanden.

Det synes mig därför billigt, att det tages under särskild omprövning, huruvida icke de båda kategorier av extra ordinarie lärare, som nu omnämnts, må i skäligen utsträckning företrädesvis komma i åtanke vid förordnande som extra eller vikarierande lärare. Det torde böra ankomma på skolöverstyrelsen att vidtaga de åtgärder, som kunna erfordras för att på ett lämpligt sätt genomföra en dylik princip.»

Vad till sist beträffar frågan med vilket belopp det extra anslaget till extra och vikarierande lärare borde i enlighet härmed bestämmas för budgetåret 1928—1929, har, såsom ovan nämnts, det normala anslagsbehovet angivits till 562,560 kronor; härtill skulle nu komma kostnaden för den ifrågasatta arvodesförhöjningen för vissa extra ordinarie lärare, beräknad till 77,500 kronor. Hela det behövliga anslagsbeloppet skulle alltså enligt Eders Kungl. Maj:ts förslag uppgå till 640,060 eller i runt tal 640,000 kronor.

För bedömande av det föreliggande förslaget om arvodesförhöjning åt vissa extra ordinarie lärare vid de allmänna läroverken anser sig riksdagen böra bringa i erinran det uttalande av 1927 års riksdag, på vilket detta förslag grundar sig.

I sin skrivelse nr 262 framhöll 1927 års riksdag, att de av riksdagen verkställda beräkningarna rörande antalet lärare vid de allmänna läroverken efter genomförd omorganisation byggde på en väsentlig inskränkning av extralärarsystemet. Om sålunda riksdagen i nu berörda hänseende ansett sig kunna medverka till en avsevärd förbättring i fråga om extralärarsystemets förekomst vid statsläroverken, hade riksdagen dock icke kunnat förbise, att vissa svårigheter under övergångstiden kunde uppstå för de nuvarande extralärarna i så måtto, att ordinarieblivande och därmed följande förbättrade löneställning kunde komma att uppskjutas på ett sätt, som för den enskilde läraren kunde te sig såsom betungande och obilligt. Riksdagen hölle därför före, att åtgärder borde vidtagas för att bereda sådana extralärare, som en avsevärdare tid komme att upprätthålla extra ordinarie lärarbefattning vid de allmänna läroverken, särskild arvodesförhöjning, detta så mycket mer som de genom vakanssättning av lärartjänster uppstående besparingarna säkerligen skulle bli avsevärt större än kostnaden för den ifrågasatta arvodesförhöjningen. Givetvis skulle en sådan anordning erhålla allenast provisorisk karaktär och omfatta en begränsad tid.

Då riksdagen icke vore beredd att utan föregående utredning fatta ett positivt beslut i ärendet, hade riksdagen stannat vid att med angivande av dessa allmänna synpunkter uttala sin förväntan, att Kungl. Maj:t vid den fortsatta handläggningen av skolorganisationens genomförande toge under omprövning, vilka framställningar till riksdagen, som kunde anses påkallade för ordnande av denna angelägenhet.

Såsom framgår av detta riksdagens uttalande, avsåg riksdagen uppenbarligen ett tillgodoseende av allenast sådana extralärare, vilkas befodringsutsikter kunde tänkas bli försvårade genom läroverksreformens genomförande; i denna situation voro främst och företrädesvis de extralärare, vilka hade anställning såom sådana vid den tidpunkt, då riksdagen fattade sitt beslut rörande nämnda reform. Vidare skall denna anordning äga allenast en begränsad tidsomfattning.

Då nu Eders Kungl. Maj:ts föreliggande förslag innebär en ej oväsentlig utvidgning av vad riksdagen i sitt nyss återgivna uttalande åsyftat, har riksdagen funnit sig böra till närmare granskning upptaga detsamma och de skäl för anordningen, som enligt statsrådsprotokollet föreligga.

Vad först beträffar den tidrymd, inom vilken den ifrågasatta åtgärden skulle äga tillämplighet, hade, såsom nämnts, skolöverstyrelsen föreslagit, att denna skulle avse tiden från och med budgetåret 1928—1929 till och med budgetåret 1934—1935, då med ingången av höstterminen 1935 omorganisationen beräknades vara i sin helhet genomförd. Eders Kungl. Maj:t åter har upptagit statskontorets förslag, som innebär arvodesförhöjningens gällande tillsvidare från och med budgetåret 1928—1929.

I avseende härå vill riksdagen framhålla att, även om vissa löne- och bud-

gettekniska skäl kunna anföras till förmån för Eders Kungl. Maj:ts förslag i denna del, användandet av uttrycket »tills vidare» i stället för angivande av en viss bestämd tidrymd för arvodesförhöjningarnas utgående lätteligen kan föranleda den missuppfattningen, att berörda förmån är avsedd att kunna utgå jämväl för tid efter budgetåret 1934—1935. Med hänsyn härtill har riksdagen ansett lämpligast att i enlighet med skolöverstyrelsens förslag redan nu begränsa tiden för bestämmelsens giltighet till och med nämnda budgetår.

Vidare innebär Eders Kungl. Maj:ts förslag, att den ifrågasatta förmånen skall komma att åtnjutas av en var extra lärare, som, därest han fyller vissa kvalifikationer, är eller bliver anställd vid angivna läroanstalter från och med budgetåret 1928—1929. Riksdagen, som nyss uttalat sig för en begränsning av tiden till och med budgetåret 1934—1935, har mot förslaget i berörda del intet att erinra.

Eders Kungl. Maj:t har dessutom föreslagit, att såsom villkor för arvodesförhöjningen skall gälla, att vederbörande extralärare genomgått vederbörlig provårskurs. Då enligt riksdagens mening genomgången provårskurs — från vilken under vissa omständigheter dispens kan av Eders Kungl. Maj:t beviljas — lämpligen icke bör i förevarande avseende uppställas såsom kvalifikationsgrund, har riksdagen funnit sig böra vidtaga en sådan ändring av ifrågasvarande förutsättning, att vederbörande extralärare för att vara berättigad till förhöjningen i fråga skola hava förvärvat kompetens för anställning såsom ordinarie ämneslärare vid allmänt läroverk.

Såsom ytterligare villkor har Eders Kungl. Maj:t uppställt, att vederbörande extralärare skall hava med nit och skicklighet under minst tolv terminer bestritt full tjänstgöring vid sådan läroanstalt, som omförmåles i § 179 punkt 8 gällande läroverksstadga. I detta författningsrum omnämnes ej allenast allmänt läroverk utan även annan under skolöverstyrelsens inseeende ställd läroanstalt, folkskoleseminarium, tekniskt läroverk, sjökrigsskolan och statsunderstödd folkhögskola. Härigenom skulle den rätt, varom nu är fråga, komma att utsträckas till ett väsentligt större antal lärare än riksdagens ovanberörda uttalande torde hava åsyftat. De lärare, för vilkas befodringsutsikter svårigheter genom läroverksreformens genomförande eventuellt kunde tänkas uppkomma, äro uteslutande de vid de allmänna läroverken anställda extralärarna, och den ifrågasatta compensationen var givetvis avsedd att träffa sådan lärare, som ett antal år tjänstgjort vid dessa läroverk. Att sådan tjänstgöring må kunna hava fullgjorts även vid högre lärarinneseminarier och folkskoleseminarierna finner riksdagen billigt med hänsyn till den i stort sett likartade tjänstgöring ävensom de likartade anställnings- och avlöningsförhållanden, som råda beträffande den extraordinarie lärarpersonalen vid dessa tre kategorier av läroanstalter. Men att med dessa likställa exempelvis de statsunderstödda folkhögskolorna och att utsträcka denna tjänstgöring till att omfatta varje under skolöverstyrelsens inseeende ställd läroanstalt, d. v. s. praktiskt taget de flesta privata skolor i landet, kan enligt riks-

dagens mening icke hava åsyftats, och riksdagen kan i allt fall nu icke bifalla ett förslag i detta hänseende.

Riksdagen har följaktligen ansett sig böra vidtaga en sådan ändring av Eders Kungl. Maj:ts förslag, att arvodesförhöjning må från och med budgetåret 1928—1929 till och med budgetåret 1934—1935 tillkomma sådan extra ordinarie ämneslärare vid högre lärarinneseminariet, allmänt läroverk eller statens folkskoleseminarium, vilken förvärvat kompetens för anställning såsom ordinarie ämneslärare vid allmänt läroverk och med nit och skicklighet under minst tolv terminer bestritt full tjänstgöring vid någon av nu nämnda läroanstalter.

I fråga om beloppet av den ifrågasatta arvodesförhöjningen har riksdagen intet att erinra.

Med hänsyn till den inskränkning, som riksdagen vidtagit i Eders Kungl. Maj:ts förslag, torde kunna ifrågasättas, huruvida icke någon nedsättning av den nu äskade anslagssumman bör kunna vidtagas. Då det emellertid möter vissa vanskligheter att härutinnan uppgöra tillförlitliga beräkningar och då dessutom anslaget har karaktär av ett bestämt anslag, i följd varav eventuella besparingar tillföras kassafonden, har riksdagen ej funnit anledning nu vidtaga någon ändring av den utav Eders Kungl. Maj:t föreslagna anslagssummans storlek.

Slutligen har riksdagen uppmärksammat vad av departementschefen i statsrådsprotokollet anförts i fråga om ett eventuellt företräde vid förordnande såsom extra lärare för bland andra sådana lärare, som äro familjeförsörjare. Riksdagen vill i detta hänseende allenast hava framhållit, hurusom inga andra anställnings- eller befordringsprinciper än förtjänst och skicklighet lära kunna komma i betraktande.

Riksdagen får alltså anmäla, att riksdagen

dels medgivit, att från och med budgetåret 1928—1929 till och med budgetåret 1934—1935 sådan extra ordinarie ämneslärare vid högre lärarinneseminariet, allmänt läroverk eller statens folkskoleseminarium, vilken förvärvat behörighet för anställning såsom ordinarie ämneslärare vid allmänt läroverk och med nit och skicklighet under minst tolv terminer bestritt full tjänstgöring vid någon av nu nämnda läroanstalter, må åtnjuta arvode, manlig lärare med 3,800 kronor och kvinnlig lärare med 3,400 kronor för år räknat;

dels ock till arvoden åt extra och vikarierande ämneslärare vid de allmänna läroverken anvisat för budgetåret 1928—1929 ett extra anslag av 640,000 kronor.

137:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 140) föreslagit riksdagen att till extra arvoden åt teckningslärare vid de allmänna läroverken anvisa för budgetåret 1928—1929 ett extra anslag av 85,000 kronor.

Det för ifrågavarande ändamål för innevarande budgetår utgående ansla-

get uppgår till 70,100 kronor. Den nu föreslagna anslagsökningen är huvudsakligen föranledd av den inverkan, som det successiva förverkligandet av den nya läroverksorganisationen kommer att under budgetåret 1928—1929 medföra på antalet teckningstimmar vid de allmänna läroverken.

Riksdagen, som ej funnit något att erinra mot Eders Kungl. Maj:ts förslag, får alltså anmäla, att riksdagen till extra arvoden åt teckningslärare vid de allmänna läroverken anvisat för budgetåret 1928—1929 ett extra anslag av 85,000 kronor.

138:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 141) föreslagit riksdagen att till extra arvoden åt gymnastiklärare vid de allmänna läroverken anvisa för budgetåret 1928—1929 ett extra anslag av 78,700 kronor.

För innevarande budgetår har riksdagen för ändamålet anvisat ett extra anslag av 44,800 kronor.

Den nu föreslagna anslagsökningen är föranledd dels av önskvärdheten att minska gymnastikavdelningarnas storlek, dels av det ökade antal gymnastikavdelningar, som skulle komma till stånd i anslutning till den nya läroverksreformen. De i sistnämnda avseende av skolöverstyrelsen gjorda beräkningarna utgå från det antagandet, att för gymnastikundervisningen för flickor i gymnasieringarna i de till samläroverk ombildade högre allmänna läroverken skulle i $\frac{1}{3}$ av fallen användas manliga och i $\frac{2}{3}$ av dem kvinnliga gymnastiklärare. Den manlige gymnastiklärarens avlöning beräknas i medeltal till 137 kronor för veckotimme och den kvinnliga gymnastiklärarens till 85 kronor.

Riksdagen, som förutsätter att för den kvinnliga ungdomens gymnastikundervisning kvinnliga gymnastiklärare komma att i alla fall, där sådant är möjligt, anlitas, har med hänsyn härtill funnit en begränsning av anslaget befogad. Med utgångspunkt från det av skolöverstyrelsen angivna antalet av 104 veckotimmar och med beräkning av skillnaden mellan den manliga och den kvinnliga lärarens veckotimersättning för $\frac{1}{3}$ av detta timantal, har riksdagen vidtagit en nedsättning av det föreslagna anslaget med i runt tal 1,700 kronor till 77,000 kronor.

Riksdagen får alltså anmäla, att riksdagen till extra arvoden åt gymnastiklärare vid de allmänna läroverken anvisat för budgetåret 1928—1929 ett extra anslag av 77,000 kronor.

139:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 142) föreslagit riksdagen att till extra arvoden åt musiklärare vid de allmänna läroverken anvisa för budgetåret 1928—1929 ett extra anslag av 15,800 kronor.

Det extra anslaget för nu ifrågavarande ändamål utgår för budgetåret 1927—1928 med 5,900 kronor. Anslagshöjningen, som ifrågasattes, är be-tingad dels av en med hänsyn till behovet av utsträckt undervisning i musik beräknad utökning av antalet veckotimmar i detta ämne innebärande

en ökad kostnad av i runt tal 1,750 kronor, dels ock av den ökning av antalet musiktimmor, som föranledes av genomförandet av den beslutade nya läroverksorganisationen.

Utan att vilja uttala sig om den ställning, som musikundervisningen intager eller bör intaga vid läroverken, anser riksdagen, att under nuvarande förhållanden, då nya undervisningsplaner för läroverken äro under utarbetande, skäl icke föreligga för medverkan till en ökning av musiktimmornas antal. Med hänsyn härtill beräknar riksdagen anslagsbehovet för budgetåret 1928—1929 till 14,100 kronor.

Riksdagen får alltså anmäla, att riksdagen till extra arvoden åt musiklärare vid de allmänna läroverken anvisat för budgetåret 1928—1929 ett extra anslag av 14,100 kronor.

140:o Eders Kungl. Maj:t har (punkt 143) föreslagit riksdagen att till extra arvoden åt lärarinnor i kvinnligt handarbete vid de allmänna läroverken anvisa för budgetåret 1928—1929 ett extra anslag av 19,600 kronor.

Ifrågavarande anslag utgör för innevarande budgetår 2,850 kronor. Den föreslagna anslagsökningen är betingad dels av den högre medelsiffra, som med hänsyn till lärarinnors uppflyttning i lönegrad ansetts böra ligga till grund vid beräkning av ett anslagsbehov med oförändrat timtal, dels ock av den utvidgning av handarbetsundervisningen, som bliver en följd av den beslutade läroverksreformen.

Riksdagen, som ansett sig böra bifalla Eders Kungl. Maj:ts förslag, får anmäla, att riksdagen till extra arvoden åt lärarinnor i kvinnligt handarbete vid de allmänna läroverken anvisat för budgetåret 1928—1929 ett extra anslag av 19,600 kronor.

141:o Eders Kungl. Maj:t har (punkt 144) föreslagit riksdagen att höja det ordinarie förslagsanslaget till undervisning i manlig slöjd vid de allmänna läroverken, nu 41,000 kronor, med 5,000 kronor till 46,000 kronor.

Den föreslagna ökningen är föranledd såväl av en även för normala förhållanden skedd ökning av antalet slöjdtimmar som av slöjdundervisningens införande vid förstatligade kommunala mellanskolor.

Riksdagen bifaller Eders Kungl. Maj:ts förslag och får förty anmäla, att riksdagen höjt det ordinarie förslagsanslaget till undervisning i manlig slöjd vid de allmänna läroverken, nu 41,000 kronor, med 5,000 kronor till 46,000 kronor.

142:o Eders Kungl. Maj:t har (punkt 145) föreslagit riksdagen att

dels höja den i det ordinarie reservationsanslaget till de allmänna läroverken ingående posten: arvoden åt skolläkare, nu 30,700 kronor, med 3,650 kronor till 34,350 kronor;

dels ock till arvoden åt skolläkare vid de allmänna läroverken anvisa för budgetåret 1928—1929 ett extra förslagsanslag av 58,700 kronor.

Arvodet åt skolläkarna vid de allmänna läroverken utgår dels i form av ett fast arvode, dels såsom ett rörligt arvode, vars storlek bestämmes av antalet under höstterminen närvarande lärjungar vid läroverket.

Det fasta arvodet, som tidigare utgjorde 150 kronor vid högre allmänt läroverk och 100 kronor vid realskola, höjdes av 1920 års riksdag till respektive 500 kronor och 300 kronor. Det rörliga arvodet utgick tidigare med 2 kronor för lärjunge men höjdes av 1920 års riksdag till 4 kronor för lärjunge. Arvodet sänktes emellertid åter, av 1922 års riksdag till 3 kronor och av 1923 års riksdag till 2 kronor för lärjunge, med vilket belopp arvodet fortfarande utgår.

De fasta skolläkararvodena bestridas med en i det ordinarie reservationsanslaget till de allmänna läroverken ingående anslagspost: Arvoden till skolläkare, vilken från och med år 1921 utgör 30,700 kronor. De rörliga arvodena åter gäldas från ett extra förslagsanslag, som för budgetåret 1927—1928 bestämts till 58,000 kronor.

Det föreliggande förslaget om höjning av den i det ordinarie reservationsanslaget ingående anslagsposten är föranlett av 1927 års riksdags beslut om statens övertagande av visst antal kommunala gymnasier och kommunala mellanskolor. Enligt nämnda riksdags beslut skulle staten successivt övertaga 2 kommunala gymnasier från och med den 1 januari 1928 och tre dylika gymnasier från och med den 1 juli 1928 ävensom 13 kommunala mellanskolor från och med den 1 januari 1928 och 8 sådana mellanskolor från och med den 1 juli 1928.

Såsom av statsrådsprotokollet framgår, har skolöverstyrelsen föreslagit, att vid de allmänna läroverk, där staten successivt övertager nuvarande kommunalt gymnasium, det fasta arvodet till skolläkaren redan under ombildningens första år skulle höjas med 200 kronor, motsvarande skillnaden mellan fast arvode för skolläkare vid realskola och vid högre allmänt läroverk. Likaledes har överstyrelsen gjort gällande, att till skolläkare vid samrealskola under ombildning från kommunal mellanskola bör från och med ombildningens början utgå fullt arvode, 300 kronor för år.

Då under första året endast en del av den kommunala läroanstalten övertages av staten, anser departementschefen de av skolöverstyrelsen föreslagna arvodesbeloppen skäligen kunna minskas. Med hänsyn därtill att några av skolläkarens uppgifter äro konstanta d. v. s. oberoende av de övertagna klassernas antal borde dock en med detta antal proportionell uppdelning av arvodet ej äga rum. Departementschefen förordar, att arvodet under ombildningens första år bestämmes för läkare vid högre allmänt läroverk, som utvidgas genom övertagande av kommunalt gymnasium, till 400 kronor, således innebärande en arvodesökning av 100 kronor, och för läkare vid samrealskola under ombildning från kommunal mellanskola till 150 kronor. Vid bifall härtill skulle den i reservationsanslaget till de allmänna lärover-

ken ingående anslagsposten till skolläkare höjas med $(100 \times 5 + 150 \times 21 =)$ 3,650 kronor.

Beträffande det rörliga arvodet till skolläkarna skulle nu gällande grunder bibehållas, och har det härför utgående anslaget med hänsyn härtill beräknats till 58,700 kronor.

Enligt riksdagens mening bör under ombildningstiden en proportionel uppdelning av det fasta arvodet äga rum på sådant sätt, att arvodet beräknas successivt höjt allt efter nya klasser komma att övertagas av staten.

Mot vad föreslagits ifråga om arvodet för läkare vid högre allmänt läroverk, som utvidgas genom statens övertagande av kommunalt gymnasium, har riksdagen sålunda intet att erinra; detta arvode bör för budgetåret 1928—1929 beräknas till 400 kronor för att uppgå till 500 kronor med den termin, då gymnasiet varder fullständigt övertaget av staten.

Beträffande de förstatligade kommunala mellanskolorna innebär förslaget ett arvode för där anställd läkare av 150 kronor omedelbart eller alltså hälften av det arvode som skulle utgå, sedan mellanskolans samtliga fyra klasser övertagits av staten. Någon skillnad har härvid ej gjorts mellan skolor, för vilka det successiva statsövertagandet skulle ske från och med den 1 januari 1928, och sådana, vilkas förstatligande skulle begynna med den 1 juli samma år. Enligt riksdagens ovan uttalade mening bör beträffande denna kategori skolor arvodet under övergångstiden beräknas efter $\frac{1}{4}$ av det slutliga arvodet allt efter varje ny klass varder av staten övertagen. För de 13 skolor, som skulle successivt förstatligas från och med den 1 januari 1928, torde man alltså nu böra räkna med ett arvode efter 150 kronor, och för de 8 skolor, som staten skulle successivt övertaga med början den 1 juli 1928, med ett arvode efter 75 kronor.

Den ordinarie anslagsposten till skolläkare skulle alltså höjas med $(5 \times 100 + 13 \times 150 + 8 \times 75 =)$ 3,050 kronor.

I fråga om det extra anslaget till rörliga arvoden åt skolläkare har riksdagen intet att erinra.

Riksdagen får alltså anmäla, att riksdagen

dels höjt den i det ordinarie reservationsanslaget till de allmänna läroverken ingående anslagsposten: arvoden åt skolläkare, nu 30,700 kronor, med 3,050 kronor till 33,750 kronor;

dels ock till arvoden åt skolläkare vid de allmänna läroverken anvisat för budgetåret 1928—1929 ett extra förslagsanslag av 58,700 kronor.

På grund av riksdagens under punkterna 133, 134 och 142 anmälda beslut har det ordinarie reservationsanslaget till allmänna läroverken, nu 6,752,000 kronor, ökats med 278,650 kronor till 7,030,650 kronor.

143:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 146) föreslagit riksdagen att för upprätthållande under läsåret 1928—1929 vid ett högre läroverk i Göteborg

av provårskurs för blivande lärare vid de allmänna läroverken anvisa för budgetåret 1928—1929 ett extra anslag av 15,500 kronor.

För upprätthållande under läsåren 1923—1928 vid ett högre läroverk i Göteborg av provårskurs för blivande lärare vid de allmänna läroverken har riksdagen årligen anvisat ett extra anslag av 15,500 kronor.

I likhet med vad som föreslagits i fråga om ersättning åt föreståndare för provårskurs innebär det föreliggande förslaget jämväl för föreståndaren för provårskursen i Göteborg ett med 500 kronor till högst 2,000 kronor beräknat förhöjt arvode.

Anledningen till att det oaktat någon ökning av det extra anslaget icke ifrågasatts är, efter vad i statsrådsprotokollet meddelas, att söka däri, att handledar- och föreläsningssarvodena nu beräknats till belopp, som med sammanlagt 500 kronor understiga den summa, varmed de, enligt de för 1923 års riksdag framlagda beräkningarna, ingå i det nuvarande anslaget å 15,500 kronor.

Riksdagen har förut i annat sammanhang anmält, att riksdagen avslagit Eders Kungl. Maj:ts förslag om höjning med 500 kronor av nu utgående ersättning åt föreståndare för provårskurs. Den nu ifrågasatta anslagssumman, som i sig inrymmer en motsvarande beräkning, har därför av riksdagen sänkts med 500 kronor till 15,000 kronor.

Riksdagen får alltså anmäla, att riksdagen för upprätthållande under läsåret 1928—1929 vid ett högre läroverk i Göteborg av provårskurs för blivande lärare vid de allmänna läroverken anvisat för budgetåret 1928—1929 ett extra anslag av 15,000 kronor.

144:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 147) föreslagit riksdagen att för anordnande genom infödda lärare av undervisning i tyska och engelska vid de allmänna läroverken m. fl. läroanstalter anvisa för budgetåret 1928—1929 ett extra anslag av 7,000 kronor.

För ifrågavarande ändamål utgår för innevarande budgetår ett extra anslag av 7,000 kronor.

Riksdagen får anmäla, att riksdagen för anordnande genom infödda lärare av undervisning i tyska och engelska vid de allmänna läroverken m. fl. läroanstalter anvisat för budgetåret 1928—1929 ett extra anslag av 7,000 kronor.

145:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 148) har riksdagen, i likhet med vad för löpande budgetår ägt rum, såsom bidrag till bestridande av kostnaderna för en svensk studiekurs i Frankrike anvisat för budgetåret 1928—1929 ett extra anslag av 3,000 kronor.

146:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 150) föreslagit riksdagen att till bokinköp och bokbindning för lärjungebiblioteken vid de högre allmänna

läroverken anvisa för budgetåret 1928—1929 ett extra reservationsanslag av 50,000 kronor.

I samband med anmälan om sitt beslut angående den nya läroverksorganisationen framhöll 1927 års riksdag, hurusom frågan om bättre utrustade läroverksbibliotek vore av den största betydelse för resultatet av skolans arbete, och förutsatte, att denna angelägenhet komme att av Eders Kungl. Maj:t i möjligaste mån beaktas vid utformandet och fullföljandet av den nya läroverksorganisationen.

I anslutning härtill gjorde skolöverstyrelsen, i huvudsaklig överensstämmelse med de s. k. bibliotekssakkunnigas betänkande och förslag, framställning om utverkande hos riksdagen av dels ett ordinarie förslagsanslag å 69,900 kronor till arvoden åt bibliotekarier vid de allmänna läroverken, dels ett extra förslagsanslag å 188,800 kronor till bokinköp och bindning vid de allmänna läroverkens bibliotek, dels ock ett extra reservationsanslag å 22,000 kronor till diverse utgifter vid samma bibliotek.

Departementschefen anser sig förhindrad att tillstyrka, att den omfattande frågan om förbättrad ställning och vård åt läroverksbiblioteken med dess betydande ekonomiska konsekvenser nu i sin helhet upptages till behandling, men med hänsyn till vikten av att det mest trängande behovet på detta område snarast bleve tillgodosett har han ansett, att anslag nu borde i viss begränsad omfattning utverkas. Förslaget avser nu allenast de högre allmänna läroverken, där, såsom departementschefen framhåller, de förefintliga bristerna givetvis komme att med större styrka göra sig gällande, i det att vid dessa läroverk den tillämnade friare anordningen av studiearbetet i främsta rummet skulle tillämpas. Vad beträffar det behövliga anslaget storlek, har någon exakt beräkning i detta hänseende icke varit möjlig att åstadkomma, och departementschefen framhåller därjämte, att ett engångsanslag ej är till fyllest. Förslaget avser närmast ett tillgodoseende av de behov av litteratur, som äro allra mest kännbara vid de olika läroverken, varefter förutsättes, att medel i nödig omfattning i fortsättningen beviljas för bibliotekens förkovran och underhåll. Det anslag, som är behövt för budgetåret 1928—1929, har uppskattats till 50,000 kronor. Anslaget borde erhålla reservationsanslags natur och av Eders Kungl. Maj:t efter prövning av inkomna ansökningar i mån av behov fördelas mellan de olika läroverken.

Riksdagen delar tillfullo den uppfattning, åt vilken departementschefen givit uttryck, i fråga om önskvärdheten av ett effektivt tillgodoseende av de allmänna läroverkens bibliotek. Efter den nya läroverksreformens genomförande torde behovet härav framträda än starkare. Men lika med departementschefen anser riksdagen, att ett sådant tillgodoseende ej kan ske på en gång utan att av ekonomiska skäl den önskvärda förbättringen bör successivt komma till stånd. Det nu ifrågasatta anslaget synes riksdagen väl avvägt och har riksdagen alltså funnit sig böra bevilja detsamma.

Riksdagen, som i övrigt icke har något att erinra emot förslaget, får anmäla, att riksdagen till bokinköp och bokbindning för lärjungebiblioteken vid de högre allmänna läroverken anvisat för budgetåret 1928—1929 ett extra reservationsanslag av 50,000 kronor.

147:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 151) har riksdagen, i likhet med vad som skett beträffande läsåren 1925—1928, medgivit, att terminsavgiften till biblioteks- och materiellkassorna vid de allmänna läroverken må, enligt av Eders Kungl. Maj:t meddelade föreskrifter, från och med höstterminen 1928 under en tid av tre år utgå med högst 10 kronor, lägst 4 kronor 50 öre för lärjunge, som ej därifrån i föreskriven ordning befrias.

148:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 152) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till resestipendier åt lärare i främmande levande språk vid de allmänna läroverken för budgetåret 1928—1929 anvisat ett extra reservationsanslag av 13,000 kronor.

149:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 153) föreslagit riksdagen att minska det ordinarie förslagsanslaget till kommunala mellanskolor, nu 1,710,000 kronor, med 76,000 kronor till 1,634,000 kronor.

Såsom framgår av statsrådsprotokollet har ifrågavarande anslag beräknats med hänsyn till dels tillkomsten av nya kommunala mellanskolor, dels och vissa kommunala mellanskolors förstatligande i anslutning till 1927 års riksdags beslut om den nya läroverksorganisationen.

Riksdagen, som ej funnit något att erinra mot Eders Kungl. Maj:ts förslag, får anmäla, att riksdagen minskat det ordinarie förslagsanslaget till kommunala mellanskolor, nu 1,710,000 kronor, med 76,000 kronor till 1,634,000 kronor.

150:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 154) föreslagit riksdagen att minska det ordinarie förslagsanslaget till undervisning i manlig och kvinnlig slöjd samt handarbete vid kommunala mellanskolor, nu 29,000 kronor, med 5,000 kronor till 24,000 kronor.

Anslaget har beräknats med hänsyn till enahanda omständigheter, som angivits i fråga om det under nästföregående punkt omförmälda anslaget.

Riksdagen har bifallit Eders Kungl. Maj:ts förslag och får förty anmäla, att riksdagen minskat det ordinarie förslagsanslaget till undervisning i manlig och kvinnlig slöjd samt handarbete vid kommunala mellanskolor, nu 29,000 kronor, med 5,000 kronor till 24,000 kronor.

151:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 155) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum,

dels medgivit, att tillfällig löneförbättring må för tiden 1 juli 1928—30 juni 1929 utgå till lärarpersonalen vid kommunala mellanskolor med följande belopp:

till ordinarie manlig ämneslärare med 600 kronor;

» ordinarie kvinnlig ämneslärare med 500 kronor; samt

» extra ordinarie ämneslärare, övningslärare och timlärare med belopp, som Eders Kungl. Maj:t i huvudsaklig enlighet med de i sådant hänseende nu gällande grunder bestämmer;

dels ock för berörda ändamål anvisat för budgetåret 1928—1929 ett extra förslagsanslag av 352,000 kronor.

152:o) På grund av Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 156) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till resestipendier åt lärare i främmande levande språk vid de kommunala mellanskolorna anvisat för budgetåret 1928—1929 ett extra reservationsanslag av 4,000 kronor, att utgå under de villkor och bestämmelser, Eders Kungl. Maj:t kan finna gott föreskriva.

153:o) Beträffande vad Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen angående anslag till kommunala flickskolor (punkten 157), i fråga om det ordinarie reservationsanslaget till privatläroverk (punkt 158) samt i fråga om det ordinarie förslagsanslaget till lönetillägg åt lärarinnor vid statsunderstödda enskilda läroanstalter (punkt 159) kommer riksdagen att framdeles i särskild skrivelse anmäla sina beslut.

154:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 161) föreslagit riksdagen att till beredande av understöd enligt Eders Kungl. Maj:ts beprövande åt kommunalt gymnasium, som är förenat med ett statens högre läroverk eller en statens realskola, för budgetåret 1928—1929 anvisa ett extra reservationsanslag av 39,500 kronor att utgå på de villkor och under de närmare föreskrifter, Eders Kungl. Maj:t må finna gott meddela.

Anslaget för ifrågavarande ändamål utgår för budgetåret 1927—1928 med 56,750 kronor. Den nu föreslagna anslagsminskningen sammanhänger med 1927 års riksdags beslut angående statens successiva övertagande dels från och med den 1 januari 1928 av de kommunala gymnasierna i Södertälje och Eskilstuna samt den kommunala gymnasielinjen vid högre allmänna läroverket i Ystad, dels ock från och med den 1 juli 1928 av de kommunala gymnasierna i Eksjö, Uddevalla och Skövde samt av den kommunala reallinjen vid högre allmänna läroverket i Hudiksvall.

Riksdagen, som ej funnit anledning till erinran mot Eders Kungl. Maj:ts förslag, får anmäla, att riksdagen till beredande av understöd enligt Eders Kungl. Maj:ts beprövande åt kommunalt gymnasium, som är förenat med ett statens högre läroverk eller en statens realskola, för budgetåret 1928—1929 anvisat

ett extra reservationsanslag av 39,500 kronor, att utgå på de villkor och under de närmare föreskrifter, Eders Kungl. Maj:t må finna gott meddela.

155:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 162) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till understöd åt utbildningskurser för lärarinnor i hushållsgöromål anvisat för budgetåret 1928—1929 ett extra anslag av 16,000 kronor, att under de villkor, Eders Kungl. Maj:t må finna lämpligt föreskriva, utgå till styrelsen för aktiebolaget Ateneum för flickor i Stockholm och till Göteborgs allmänna folkskolestyrelse med högst 8,000 kronor till vardera.

156:o) På grund av Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 163) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till fackskolan för huslig ekonomi i Uppsala anvisat för budgetåret 1928—1929 ett extra anslag av 80,000 kronor.

157:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 164) föreslagit riksdagen att till understöd åt vissa anstalter för utbildande av lärarinnor i handarbete för budgetåret 1928—1929 anvisa ett extra anslag av 22,700 kronor att under de villkor och bestämmelser och med den fördelning, som av Eders Kungl. Maj:t föreskrivas, utgå till Maria Nordenfelts högre handarbetslärarinneseminarium i Göteborg, föreningen Handarbetets vänner och Hulda Lundins högre slöjdseminarium i Stockholm samt Andrea Eneroths högre handarbetsseminarium i Stockholm.

Till ifrågavarande tre läroanstalter utgick för vart och ett av åren 1920—1922 ett understöd av 8,000 kronor för en var. Från och med år 1923 har med det för de tre läroanstalterna avsedda anslaget å 24,000 kronor sammanförts ett av riksdagen under flera år beviljat anslag å 3,100 kronor till beredande av tillfällig löneförbättring åt lärarinnorna vid samma läroanstalter, varjämte anslagsbeloppets fördelning överlätits åt Eders Kungl. Maj:t. Anslaget har i sin helhet uppgått till 27,100 kronor.

I anledning av uppkommen fråga rörande överproduktion av handarbetslärarinnor framhöll 1927 års riksdag, att riksdagen ville för sin del ifrågasätta lämpligheten av att fortfarande med statsanslag understödja samtliga ifrågavarande läroanstalter och att med bibehållande av statsbidrag till nuvarande storlek endast begränsa elevantalet. En dylik anordning syntes riksdagen icke stå i överensstämmelse med en god hushållning i fråga om allmänna medel, och en annan form för understödsverksamheten borde därför sökas, där statens ekonomiska intressen bättre tillvaratoges. Riksdagen förutsatte emellertid, att en fullständig utredning i ämnet bleve förelagd 1928 års riksdag, då frågan om statsunderstöd till dessa läroanstalter borde tagas under förnyad omprövning.

Den av riksdagen påkallade utredningen föreligger nu, och i anslutning till densamma uttalar sig nu departementschefen i statsrådsprotokollet för

en indragning av statsunderstödet till ett av de nuvarande handarbetsseminarierna. Det borde emellertid ankomma på Eders Kungl. Maj:t att efter ytterligare utredning bestämma, vilket av seminarierna borde drabbas av indragningen. Denna borde ske successivt, varvid början skulle göras under budgetåret 1928—1929. Storleken av det belopp, som härigenom kunde besparas statsverket, kunde icke nu bestämt angivas, då understöden till de skilda seminarierna utginge med olika belopp. Under förutsättning av i övrigt oförändrade grunder för understödets utdelande kunde emellertid utgiftsminskningen beräknas till minst 4,400 kronor, motsvarande hälften av det lägsta nu utgående årsunderstödet. Ifrågavarande anslag borde alltså bestämmas till 22,700 kronor.

Riksdagen, som ej funnit anledning till erinran mot vad departementschefen i förevarande fråga anfört eller Eders Kungl. Maj:t i anslutning härtill föreslagit, får förty anmäla, att riksdagen till understöd åt vissa anstalter för utbildande av lärarinnor i handarbete för budgetåret 1928—1929 anvisat ett extra anslag av 22,700 kronor, att under de villkor och bestämmelser och med den fördelning, som av Eders Kungl. Maj:t föreskrivas, utgå till Maria Nordenfelts högre handarbetslärarinneseminarium i Göteborg, föreningen Handarbetets vänner och Hulda Lundins högre slöjdseminarium i Stockholm samt Andrea Eneroths högre handarbetsseminarium i Stockholm.

158:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 165) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till resestipendier åt lärare i främmande levande språk vid privatläroverk anvisat för budgetåret 1928—1929 ett extra reservationsanslag av 6,000 kronor, att utgå under de villkor och bestämmelser, Eders Kungl. Maj:t kan finna gott föreskriva.

Folkundervisningen.

159:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 166) föreslagit riksdagen att dels bestämma, att rektor vid provårsseminarium skall, därest han tjänstgör såsom föreståndare för provårskursen, utöver honom tillkommande ordinarie avlöningsförmåner åtnjuta särskilt arvode av högst 2,000 kronor, att utgå enligt de grunder och bestämmelser, som av Eders Kungl. Maj:t fastställas med rätt för rektor att inom gränserna för nämnda arvode erhålla ersättning för handledning av lärarkandidater i likhet med andra lärare vid seminariet;

dels förklara hinder icke möta för att rektor vid provårsseminarium, som uppbär sagda särskilda arvode och som enligt vederbörligt uppdrag håller föreläsningar för lärarkandidater över något särskilt läroämnes metodik, må vid sidan av det särskilda arvodet inom gränserna för beviljat anslag åtnjuta ersättning enligt samma grunder som av departementschefen under punkt 137 i statsrådsprotokollet förordats för rektor vid provårsläroverk;

dels bestämma, att rektor vid provårseminarium skall, därest han utan att vara tjänstledig från rektorsbefattningen, icke är föreståndare för provårskursen, utöver honom tillkommande ordinarie avlöningsförmåner åtnjuta dels ett särskilt arvode av 300 kronor för år, dels ock, såvida han har sig handledning av lärarkandidater anförtrodd, ersättning till belopp, som av skolöverstyrelsen bestämmes, dock att sagda arvode och ersättning icke må för år tillhopa överstiga 600 kronor;

dels bemyndiga Eders Kungl. Maj:t att utfärda de närmare bestämmelser, som må vara erforderliga i fråga om ersättning för fullgörande av uppdrag att vara föreståndare för provårskurs i sådana fall, då rektor vid provårseminarium antingen är tjänstledig från rektorsbefattningen eller eljest befriad från föreståndarskapet för provårskursen;

dels ock i riksstaten för budgetåret 1928—1929 upptaga den i det ordi-reservationsanslaget till folkskoleseminarierna ingående posten: Folkskoleseminarierna med oförändrat belopp 1,804,000 kronor.

Under nu förevarande punkt i statsrådsprotokollet framlägger departementschefen en ingående utredning rörande seminarieorganisationens omfattning med hänsyn till det beräknade behovet av lärare för den närmaste tiden framåt. Såsom framgår av statsrådsprotokollet, har skolöverstyrelsen vid två verkställda beräkningar kommit till olika resultat. Enligt överstyrelsens i juni 1927 gjorda utredning beräknades för åren 1930 och 1931 ett läraröverskott av respektive 93 och 23, och överstyrelsen fann sig på grund av gjorda uppskattningar av det framtida lärarbehovet hava anledning föreslå ett nedbringande av avgångsklassernas antal från nuvarande 25 till 23 genom indragning från och med läsåret 1928—1929 av folkskoleseminariet i Strängnäs och parallellavdelningen vid seminariet i Luleå. I en senare, i december 1927 gjord framställning ansåg emellertid överstyrelsen, att de under de två senaste åren gjorda inskränkningarna i själva verket gått för långt, i det att åren 1930 och 1931, då verkningarna av de under åren 1926 och 1927 vidtagna beskärningarna av antalet klassavdelningar göra sig gällande, antalet utexaminerade icke komme att kunna fylla lärarbehovet, utan en rätt avsevärd brist på kompetenta lärare (respektive 93 och 135) skulle uppstå; med anledning därav påyrkade överstyrelsen, att från och med läsåret 1928—1929 åtgärder ånyo måtte vidtagas för en ökning av utexaminationen.

Departementschefen framhåller, hurusom man på nu ifrågavarande område hade att räkna med så många faktorer, vilka icke på förhand kunde fastställas med hänsyn till sina verkningar, att varje beräkning enligt sakens natur måste bliva ytterst osäker. Vad angår läsåret 1928—1929, kan departementschefen icke dela skolöverstyrelsens senast uttalade uppfattning, att en utökning borde ske. De av överstyrelsen till stöd härför framlagda beräkningarna vore enligt hans mening ej så övertygande, att det kunde vara tillrådligt att taga ett sådant steg. Och även om det skulle förhålla sig så, att åren 1930 och 1931 skulle komma att utvisa lärarbrist, vore detta ej

något ovillkorligt skäl till att nu vidtaga åtgärder för utvidgning av examinationen. Ty genom anordnande av en eller ett par nya studentklasser funnes enligt departementschefens mening alltid möjlighet att på ett snabbt sätt fylla ut bristerna. Departementschefen anser därför lämpligast vara att under läsåret 1928—1929 bibehålla lärarutbildningen ungefärligen vid den omfattning, den för närvarande hade. Anslaget till folkskoleseminarierna är föreslaget utgå med oförändrat belopp.

Riksdagen har ingående prövat de verkställda utredningarna och beräkningarna rörande lärarbehovet och de med hänsyn härtill ifrågasatta ändringarna i seminarieorganisationen. Svårigheterna att på ifrågavarande område kunna göra några tillförlitliga beräkningar äro uppenbara, och med hänsyn till de olika och i många fall oberäkneliga faktorer, som här göra sig gällande, är det icke möjligt att göra en kalkyl, på vilken ett noggrant bedömande av frågan kan grundas. I betraktande sålunda av osäkerheten av varje mera bestämt ståndpunkttagande i vare sig den ena eller den andra riktningen har riksdagen ej ansett sig böra avvika från Eders Kungl. Maj:ts förslag. Riksdagen uttalar emellertid sin förväntan, att synnerlig uppmärksamhet alltjämt ägnas åt utvecklingen å förevarande område, samt att därvid även tages under omprövning vilka inskränkningar i den nuvarande seminarieorganisationen, som må befinnas möjliga.

Eders Kungl. Maj:ts förslag innebär vidare en reglering av ersättningsförhållandena för rektorerna vid de två provårsseminarierna i anslutning till vad Eders Kungl. Maj:t i motsvarande hänseende föreslagit beträffande rektorerna vid provårsläroverken. I detta avseende har riksdagen intagit samma ståndpunkt, som riksdagen ovan under punkt 134 tillkännagivit ifråga om läroverkens provårsföreståndare, och hänvisar nu till vad därom anförts och beslutats.

Riksdagen får alltså anmäla, att riksdagen

dels avslagit Eders Kungl. Maj:ts förslag, i vad det avser ej mindre höjning från högst 1,500 kronor till högst 2,000 kronor av det särskilda arvode, som tillkommer rektor vid provårsseminarium, därest han tjänstgör såsom föreståndare för provårskursen, än även rätt för rektor att inom gränserna för nämnda arvode erhålla ersättning för handledning av lärarkandidater i likhet med andra lärare vid seminariet;

dels förklarat hinder icke möta för att rektor vid provårsseminarium, som uppbär sagda särskilda arvode å högst 1,500 kronor och som enligt vederbörligt uppdrag håller föreläsningar för lärarkandidater över något särskilt läroämnes metodik, må vid sidan av det särskilda arvodet inom gränserna för beviljat anslag åtnjuta ersättning enligt samma grunder, som av departementschefen under punkt 137 av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden den 4 januari 1928 angivits för rektor vid provårsläroverk;

dels bestämt, att rektor vid provårsseminarium skall, därest han utan att vara tjänstledig från rektorsbefattningen, icke är föreståndare för prov-

årskursen, utöver honom tillkommande ordinarie avlöningsförmåner åtnjuta ej mindre ett särskilt arvode av 300 kronor för år, än även, såvida han har sig handledning av lärarkandidater anförtrodd, ersättning till belopp, som av skolöverstyrelsen bestämmes, dock att sagda arvode och ersättning icke må för år tillhopa överstiga 600 kronor;

dels bemyndigat Eders Kungl. Maj:t att utfärda de närmare bestämmelser, som må vara erforderliga ifråga om ersättning för fullgörande av uppdrag att vara föreståndare för provårskurs i sådana fall, då rektor vid provårseminarium antingen är tjänstledig från rektorsbefattningen eller eljest befriad från föreståndarskapet för provårskursen;

dels ock i riksstaten för budgetåret 1928—1929 upptagit den i det ordinarie reservationsanslaget till folkskoleseminarierna ingående posten: Folkskoleseminarierna med oförändrat belopp, 1,804,000 kronor.

160:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 167) har riksdagen i riksstaten för budgetåret 1928—1929 upptagit den i det ordinarie reservationsanslaget till folkskoleseminarierna ingående posten: Stipendier för elever vid folkskoleseminarier med oförändrat belopp 217,500 kronor.

På grund av riksdagens under punkterna 159 och 160 anmälda beslut har det gemensamma ordinarie reservationsanslaget till folkskoleseminarierna i riksstaten upptagits med oförändrat belopp av 2,021,500 kronor.

161:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 168) föreslagit riksdagen att höja det ordinarie förslagsanslaget till ålderstillägg åt lärare vid folkskoleseminarierna, nu 160,000 kronor, med 15,000 kronor till 175,000 kronor.

Anslagsökningen är föranledd av anslagets överskridande under senast förflutna budgetår.

Riksdagen har bifallit Eders Kungl. Maj:ts förslag och får alltså anmäla, att riksdagen höjt det ordinarie förslagsanslaget till ålderstillägg åt lärare vid folkskoleseminarierna, nu 160,000 kronor, med 15,000 kronor till 175,000 kronor.

162:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 169) föreslagit riksdagen att för beredande av höjda stipendier åt elever vid folkskoleseminarier anvisa för budgetåret 1928—1929 ett extra reservationsanslag av 6,000 kronor.

För innevarande budgetår utgår ifrågavarande anslag med 30,000 kronor. Anslagets nedsättning är beroende av den gjorda begränsningen av elevantalet.

Riksdagen, som bifallit Eders Kungl. Maj:ts förslag, får anmäla, att riksdagen för beredande av höjda stipendier åt elever vid folkskoleseminarier anvisat för budgetåret 1928—1929 ett extra reservationsanslag av 6,000 kronor.

163:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 170) föreslagit riksdagen att till anordnande av studentkurser och parallellavdelningar vid vissa folkskoleseminarier ävensom av en preparandkurs vid folkskoleseminariet i Luleå anvisa för budgetåret 1928—1929 ett extra reservationsanslag av 55,000 kronor.

För ifrågavarande ändamål utgår för innevarande budgetår ett extra reservationsanslag av 67,300 kronor. Anslagets nedsättning är beroende av en å detsamma vid utgången av budgetåret 1926—1927 förefintlig reservation.

Riksdagen har bifallit förslaget och får alltså anmäla, att riksdagen till anordnande av studentkurser och parallellavdelningar vid vissa folkskoleseminarier ävensom av en preparandkurs vid folkskoleseminariet i Luleå anvisat för budgetåret 1928—1929 ett extra reservationsanslag av 55,000 kronor.

164:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 171) föreslagit riksdagen att till bestridande av hyresersättning till rektorerna vid folkskoleseminarierna i Linköping, Skara, Kalmar, Lund, Karlstad och Umeå, utan rätt för sagda rektorer att å hyresersättningen åtnjuta dyrtidstillägg, anvisa för budgetåret 1928—1929 ett extra anslag av 15,200 kronor.

För innevarande budgetår utgår anslaget med 14,800 kronor.

Mot de gjorda beräkningarna för anslaget för budgetåret 1928—1929 har riksdagen intet att erinra.

Riksdagen har alltså till bestridande av hyresersättning till rektorerna vid folkskoleseminarierna i Linköping, Skara, Kalmar, Lund, Karlstad och Umeå, utan rätt för sagda rektorer att å hyresersättningen åtnjuta dyrtidstillägg, anvisat för budgetåret 1928—1929 ett extra anslag av 15,200 kronor.

165:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 172) föreslagit riksdagen att

dels medgiva, att till vikarierande lektor å vakant tjänst vid folkskoleseminariet i Göteborg må enligt de närmare villkor och bestämmelser, Eders Kungl. Maj:t kan finna gott föreskriva, från och med den 1 juli 1928 tills vidare utgå hyresbidrag med ett belopp av 700 kronor, för läsår räknat;

dels ock för beredande av hyresbidrag till lärare vid folkskoleseminarierna i Stockholm och Göteborg, utan rätt för vederbörande lärare att å ifrågavarande hyresbidrag åtnjuta dyrtidstillägg, anvisat för budgetåret 1928—1929 ett extra förslagsanslag av 14,000 kronor.

För beredande av hyresbidrag till lärare vid folkskoleseminarierna i Stockholm och Göteborg utgår för innevarande budgetår ett extra förslagsanslag av 14,000 kronor. Avsikten med beredande av detta hyresbidrag har varit att bringa avlöningsförmånerna för ifrågavarande lärare upp till samma nivå som för motsvarande lärare vid de allmänna läroverken i samma städer, till vilka sistnämnda lärare vederbörande kommuner lämnat hyresbidrag.

Det nu föreliggande förslaget avser att bereda hyresbidrag jämväl till vikarierande lektor å vakant tjänst vid folkskoleseminariet i Göteborg; till motsvarande tjänstinnehavare vid allmänt läroverk i Göteborg utbetalar

kommunen nu i hyresbidrag 700 kronor. Någon höjning av anslaget har i anledning härav icke ansetts påkallad.

Riksdagen har bifallit Eders Kungl. Maj:ts förslag och får alltså anmäla, att riksdagen

dels medgivit, att till vikarierande lektor å vakant tjänst vid folkskoleseminariet i Göteborg må enligt de närmare villkor och bestämmelser, Eders Kungl. Maj:t kan finna gott föreskriva, från och med den 1 juli 1928 tills vidare utgå hyresbidrag med ett belopp av 700 kronor, för läsår räknat,

dels ock för beredande av hyresbidrag till lärare vid folkskoleseminarierna i Stockholm och Göteborg, utan rätt för vederbörande lärare att å ifrågavarande hyresbidrag åtnjuta dyrtidstillägg, anvisat för budgetåret 1928—1929 ett extra förslagsanslag av 14,000 kronor.

166:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts förslag har riksdagen, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, såsom bidrag till bestridande av kostnaderna för studiebesök vid folkskolor, vilka av lärare vid folkskoleseminarierna företagas för att inhämta kännedom om folkskolor av olika slag inom Sverige, för budgetåret 1928—1929 anvisat ett extra reservationsanslag av 4,000 kronor.

167:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 174) föreslagit riksdagen att

dels för anordnande vid folkskoleseminariet i Stockholm av en utbildningskurs för lärare vid hjälpklasser för psykiskt efterblivna barn anvisa för budgetåret 1928—1929 ett extra reservationsanslag av 8,000 kronor, att utgå i enlighet med de bestämmelser, som Eders Kungl. Maj:t kan finna gott meddela;

dels ock medgiva, att av de medel, som äro avsedda till arvode åt föreståndaren för de vid folkskoleseminariet i Stockholm anordnade provårskurser, må till rektor vid nämnda seminarium för ledning av ifrågavarande utbildningskurs utbetalas ersättning med högst 300 kronor, att utgå enligt de närmare grunder, Eders Kungl. Maj:t kan komma att bestämma.

I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts framställning anvisade 1927 års riksdag för budgetåret 1927—1928 för anordnande vid folkskoleseminariet i Stockholm av en utbildningskurs för lärare vid hjälpklasser för psykiskt efterblivna barn ett extra reservationsanslag av 9,000 kronor, att utgå i enlighet med de bestämmelser, som Eders Kungl. Maj:t kunde finna gott meddela. Tillika medgav riksdagen, att av de medel, som vore avsedda till arvode åt föreståndaren för de vid folkskoleseminariet i Stockholm anordnade provårskurser, finge till rektor vid nämnda seminarium för ledning av ifrågavarande utbildningskurs utbetalas ersättning med högst 300 kronor, att utgå enligt de närmare grunder, Eders Kungl. Maj:t kunde komma att bestämma.

Riksdagen, som icke har något att erinra mot det nu föreliggande förslaget, får förty anmäla, att riksdagen

dels för anordnande vid folkskoleseminariet i Stockholm av en utbildningskurs för lärare vid hjälpklasser för psykiskt efterblivna barn anvisat för budgetåret 1928—1929 ett extra reservationsanslag av 8,000 kronor, att utgå i enlighet med de bestämmelser, som Eders Kungl. Maj:t kan finna gott meddela;

dels ock medgivit, att av de medel, som äro avsedda till arvode åt föreståndaren för de vid folkskoleseminariet i Stockholm anordnade provårskurser, må till rektor vid nämnda seminarium för ledning av ifrågavarande utbildningskurs utbetalas ersättning med högst 300 kronor, att utgå enligt de närmare grunder, Eders Kungl. Maj:t kan komma att bestämma.

168:o Eders Kungl. Maj:t har (punkt 175) föreslagit riksdagen att minska det ordinarie reservationsanslaget till statens småskoleseminarier, nu 170,000 kronor, med 30,000 kronor till 140,000 kronor.

Anslagets minskning är föranledd av en vid slutet av budgetåret 1926—1927 å detsamma befintlig reservation.

Riksdagen får anmäla, att riksdagen minskat det ordinarie reservationsanslaget till statens småskoleseminarier, nu 170,000 kronor, med 30,000 kronor till 140,000 kronor.

169:o Eders Kungl. Maj:t har (punkt 176) föreslagit riksdagen att *dels* för uppehållande av verksamheten vid statens småskoleseminarium i Hagaström för budgetåret 1928—1929 anvisa ett extra reservationsanslag av 26,000 kronor;

dels ock medgiva, att för bestridande av kostnaderna för inredning och möblering av de nya lokalerna vid småskoleseminariet i Hagaström må av befintliga reservationer å det extra reservationsanslaget för verksamheten vid statens småskoleseminarier i Lycksele och Hagaström användas ett belopp av högst 7,685 kronor.

För uppehållande av verksamheten vid småskoleseminariet i Hagaström utgår för budgetåret 1928—1929 ett extra reservationsanslag av 36,000 kronor.

Med hänsyn till en å det extra reservationsanslaget för verksamheten vid statens småskoleseminarier i Lycksele och Hagaström befintlig reservation, vilken vid utgången av budgetåret 1926—1927 uppgick till 26,659 kronor, har nu anslaget till seminariet i Hagaström föreslagits skola nedsättas till 26,000 kronor, varjämte av samma reservation skulle till ett belopp av 7,685 kronor utgå medel till inredning och möblering av de nya lokalerna vid sistnämnda seminarium.

Riksdagen, som bifallit Eders Kungl. Maj:ts förslag, får anmäla, att riksdagen

dels för uppehållande av verksamheten vid statens småskoleseminarium

i Hagsström för budgetåret 1928—1929 anvisat ett extra reservationsanslag av 26,000 kronor;

dels ock medgivit, att för bestridande av kostnaderna för inredning och möblering av de nya lokalerna vid småskoleseminariet i Hagsström må ur befintliga reservationer å det extra reservationsanslaget för verksamheten vid statens småskoleseminarier i Lycksele och Hagsström användas ett belopp av högst 7,685 kronor.

170:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 177) föreslagit riksdagen att

dels i riksstaten för budgetåret 1928—1929 uppföra det ordinarie förslagsanslaget till understöd åt småskoleseminarier med oförändrat belopp 320,000 kronor;

dels ock medgiva, att där av landsting eller stad, som ej i landsting deltagar, upprättat småskoleseminarium, vilket åtnjuter statsunderstöd, under tiden 1 juli 1928—30 juni 1930 nedlägges eller ordinarie lärare vid dylikt seminarium eljest genom inskränkning av verksamheten blivit för seminariet obehövlig, statsbidrag likväl må efter Eders Kungl. Maj:ts beprövande kunna utgå för nämnda tid till belopp, motsvarande grundlön och ålderstillägg till sådana ordinarie lärare, som genom nedläggandet eller inskränkningen ej längre erfordras för seminariets uppehållande; ägande Eders Kungl. Maj:t därvid för varje särskilt fall bestämma det antal lärare, för vilkas avlönande statsbidrag må utgå, samt meddela de villkor och bestämmelser, Eders Kungl. Maj:t eljest finner gott föreskriva.

I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts förslag minskade 1927 års riksdag det ordinarie förslagsanslaget till understöd åt småskoleseminarier, förut 330,000 kronor, med 10,000 kronor till 320,000 kronor. I samband med detta beslut medgav riksdagen, i anledning av två inom riksdagen i ämnet väckta motioner, att statsbidrag finge för tiden 1 juli 1928—30 juni 1929 utgå till avlönande av fyra ordinarie lärare vid Norrbottens läns landstings seminarium i Öjebyn, utan hinder därav att verksamheten vid seminariet under nämnda tid nedlagts. Anledningen härtill var den, att landstinget på grund av den inträdda överproduktionen av småskollärarinnor vidtagit åtgärder för seminarieverksamhetens nedläggande med utgången av läsåret 1927—1928.

Sedan 1923 års riksdag anhallit, att Eders Kungl. Maj:t måtte föranstalta om utredning, huruvida och i vilken utsträckning staten borde övertaga de av landstingen upprättade småskoleseminarierna, har skolöverstyrelsen till Eders Kungl. Maj:t inkommit med utredning och förslag i ämnet. Detta förslag innebär, att staten skulle övertaga all utbildning av småskollärarinnor, i sammanhang varmed ett flertal av de nuvarande av landstingen upprättade småskoleseminarierna skulle indragas. Efter vad departementschefen i statsrådsprotokollet framhåller, tarvar frågans klarläggande ännu åtskilligt arbete, och något förslag i ämnet till 1928 års riksdag vore icke att förvänta.

Emellertid framhåller departementschefen, att verkställda utredningar rörande lärarbehovet gäve vid handen, att en inskränkning borde ske i fråga om utbildningen av småskollärarinnor. Vare sig det av skolöverstyrelsen framlagda förslaget bleve genomfört eller ej, vore det därför önskvärt, att verksamheten vid en del av de nuvarande seminarierna nedlades eller i varje fall begränsades, t. ex. genom intagning av elever endast vartannat år. Svårigheter för en sådan avveckling mötte emellertid i det förhållandet, att vid indragning eller inskränkning, som nyss nämnts, vederbörande landsting komme att belastas med utgifter för avlönande av den ordinarie lärarpersonalen. För att nu icke de landsting, som kunde komma att besluta åtgärder i enahanda riktning som skett i fråga om seminariet i Öjebyn, skulle bliva nödsakade att svara för avlönandet av den härigenom övertaliga lärarpersonalen, ansåge departementschefen det skäligt, att det av riksdagen lämnade medgivandet utsträcktes att gälla även andra seminarier i liknande ställning. Medgivandet borde göras provisoriskt och lämpligen avse tiden den 1 juli 1928—den 30 juni 1930. Det skulle få bero på Eders Kungl. Maj:t att i varje särskilt fall pröva, huruvida statsbidrag skulle utgå samt bestämma det antal lärare, medgivandet skulle gälla.

Riksdagen har ansett sig böra bifalla Eders Kungl. Maj:ts förslag och får alltså anmäla, att riksdagen

dels i riksstaten för budgetåret 1928—1929 uppfört det ordinarie förslagsanslaget till understöd åt småskoleseminarier med oförändrat belopp 320,000 kronor;

dels ock medgivit, att där av landsting eller stad, som ej i landsting deltagar, upprättat småskoleseminarium, vilket åtnjuter statsunderstöd, under tiden 1 juli 1928—30 juni 1930 nedlägges eller ordinarie lärare vid dylikt seminarium eljest genom inskränkning av verksamheten blivit för seminariet obehövlig, statsbidrag likväl må efter Eders Kungl. Maj:ts beprövande kunna utgå för nämnda tid till belopp, motsvarande grundlön och ålderstillägg till sådana ordinarie lärare, som genom nedläggandet eller inskränkningen ej längre erfordras för seminariets uppehållande; ägande Eders Kungl. Maj:t därvid för varje särskilt fall bestämma det antal lärare, för vilkas avlönande statsbidrag må utgå, samt meddela de villkor och bestämmelser, Eders Kungl. Maj:t eljest finner gott föreskriva.

171:o Eders Kungl. Maj:t har (punkt 178) föreslagit riksdagen att *dels* besluta, att tillfällig löneförbättring för lärare vid småskoleseminarier, som inrättats av landsting eller stad, som ej i landsting deltagar, skall för budgetåret 1928—1929 utgå med $\frac{3}{4}$ av det belopp, som må tillkomma motsvarande lärare vid folkskoleseminariernas övningsskolor och vid statens småskoleseminarier; *dels ock* för sådant ändamål anvisa för budgetåret 1928—1929 ett extra förslagsanslag av 49,000 kronor.

För innevarande budgetår utgår anslaget med 40,000 kronor.

Den nu ifrågasatta anslagsökningen är föranledt därav, att anslaget under budgetåret 1926—1927 överskridits.

Riksdagen har bifallit Eders Kungl. Maj:ts förslag och får alltså anmäla, att riksdagen

dels beslutat, att tillfällig löneförbättring för lärare vid småskoleseminarier, som inrättats av landsting eller stad, som ej i landsting deltagar, skall för budgetåret 1928—1929 utgå med $\frac{3}{4}$ av det belopp, som må tillkomma motsvarande lärare vid folkskoleseminariernas övningsskolor och vid statens småskoleseminarier;

dels ock för sådant ändamål anvisat för budgetåret 1928—1929 ett extra förslagsanslag av 49,000 kronor.

172:o) På grund av Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 179) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till allmänna fortbildningskurser för lärare vid egentliga folkskolor och småskolor för budgetåret 1928—1929 anvisat ett extra reservationsanslag av 60,000 kronor, att utgå enligt Eders Kungl. Maj:ts bestämmande och på de villkor, Eders Kungl. Maj:t kan finna gott föreskriva.

173:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 180) föreslagit riksdagen att

dels i riksstaten för budgetåret 1928—1929 uppföra det ordinarie förslagsanslaget till avlöning m. m. åt folkskolinspektörer med oförändrat belopp 345,000 kronor;

dels till tilläggsersättning för expenser åt folkskolinspektörer för budgetåret 1928—1929 anvisa ett extra anslag av 10,400 kronor;

dels ock besluta, att folkskolinspektör, som är tjänstledig eller åtnjuter semester, skall av honom tillkommande ersättning och tilläggsersättning för expenser till sin vikarie avstå 200 kronor för år räknat, såvida icke Eders Kungl. Maj:t i särskilt fall bestämmer, att han skall avstå högre belopp.

Det extra anslaget till tilläggsersättning för expenser åt folkskolinspektörer utgår för innevarande budgetår med 10,400 kronor eller alltså samma belopp, som nu föreslås.

I det ordinarie förslagsanslaget till avlöning m. m. åt folkskolinspektörer ingår jämväl en till 300 kronor för år beräknad expensersättning för varje inspektör. Härtill kommer en från nyssnämnda extra anslag utgående tilläggsersättning av 200 kronor, vadan alltså hela expensersättningen uppgår till 500 kronor för år. Eders Kungl. Maj:ts förslag innebär en ändrad fördelning av denna ersättning mellan ordinarie folkskolinspektör och hans vikarie i så måtto, att ett belopp av 300 kronor i stället för nuvarande 200 kronor skall avses för ordinarie och 200 kronor i stället för nuvarande 300 kronor för vikarierande folkskolinspektör.

Riksdagen har ej funnit anledning till erinran mot Eders Kungl. Maj:ts förslag

i annat hänseende än att den ändrade fördelningen av expensmedlen allenast torde böra avse tjänstledig folkskolinspektör.

Riksdagen får alltså anmäla, att riksdagen

dels i riksstaten för budgetåret 1928—1929 uppfört det ordinarie förslagsanslaget till avlöning m. m. åt folkskolinspektörer med oförändrat belopp 345,000 kronor;

dels till tilläggsersättning för expenser åt folkskolinspektörer för budgetåret 1928—1929 anvisat ett extra anslag av 10,400 kronor;

dels ock beslutat att folkskolinspektör, som är tjänstledig, skall av honom tillkommande ersättning och tilläggsersättning för expenser till sin vikarie avstå 200 kronor för år räknat, såvida icke Eders Kungl. Maj:t i särskilt fall bestämmer, att han skall avstå högre belopp.

174:o Eders Kungl. Maj:t har (punkt 181) föreslagit riksdagen att till gratifikation för de för gymnastikundervisningen vid folk- och småskolor, fortsättningsskolor, högre folkskolor samt läroanstalter för dövstumma och blinda anställda inspektörerna för budgetåret 1928—1929 anvisa ett extra anslag av 20,000 kronor att utgå enligt grunder, som av Eders Kungl. Maj:t bestämmas.

I samband härmed har riksdagen till behandling förehått två inom riksdagen väckta likalydande motioner (I: 139 och II: 141), i vilka motioner hemställts, att riksdagen ville

dels besluta,

att till en var av sju konsulenter för undervisningen i gymnastik med lek och idrott skall från och med den 1 juli 1928 utgå avlöning med 5,300 kronor, därav 3,500 kronor lön och 1,800 kronor tjänstgöringspenningar, vartill komma två ålderstillägg till lönen, vardera å 500 kronor, dock att för konsulent, som av Eders Kungl. Maj:t tillsatts genom förordnande på viss tid, lönen skall minskas med 200 kronor;

att ortstillägg därjämte skall utgå med 400 kronor under enahanda förutsättningar som i fråga om folkskolinspektör är föreskrivet;

att arvudet till vikarierande konsulent skall, där Eders Kungl. Maj:t ej i särskilt fall annorlunda förordnar, utgå med 4,300 kronor för kalenderår räknat;

att högsta pensionsunderlaget för konsulent skall utgöra 4,300 kronor; samt

att för expenser skall till konsulent utgå ersättning med 500 kronor för år i enlighet med de närmare bestämmelser, som gälla i fråga om folkskolinspektör;

dels föreskriva att för åtnjutande av de föreslagna avlöningsförmånerna, ävensom av tillfällig löneförbättring, skola gälla i tillämpliga delar enahanda villkor och bestämmelser, som i sådant hänseende äro stadgade angående avlöningsförmåner åt folkskolinspektörer m. m.;

dels i riksstaten uppföra ett ordinarie förslagsanslag till avlöning m. m.

åt konsulenter för undervisningen i gymnastik med lek och idrott vid rikets folkskolor m. fl. läroanstalter med ett belopp av 42,000 kronor.

I anledning av därom väckt motion anvisade 1926 års riksdag till gratifikationerna åt de för gymnastikundervisningen vid folk- och småskolor, fortsättningsskolor, högre folkskolor samt läroanstalter för dövstumma och blinda anställda inspektörerna ett extra anslag av 20,000 kronor för budgetåret 1926—1927 att utgå enligt grunder, som av Eders Kungl. Maj:t bestämdes. Vid anslagets beviljande erinrade riksdagen, att ifrågavarande inspektörer för sitt arbete icke åtnjöte annan gottgörelse än rese- och trakamentsersättning. Då denna gottgörelse genom det nya resereglementets bestämmelser blivit betydligt nedsatt, syntes det riksdagen med rättvisa och billighet förenligt, att inspektörerna genom ersättning i annan form hålles skadeslösa för den förlust, de genom det nya resereglementets införande kommit att lida.

Vid behandling av frågan om fortsatt anslag för här ifrågavarande ändamål för budgetåret 1927—1928 erinrade departementschefen, hurusom förslag till en omläggning av gymnastikinspektörsinstitutionen framlagts av de sakkunniga, vilka den 12 augusti 1926 avgivit betänkande angående verksamheten vid gymnastiska centralinstitutet och därmed sammanhängande frågor. De sakkunnigas betänkande och förslag kunde emellertid icke göras till föremål för någon Eders Kungl. Maj:ts framställning till 1927 års riksdag, då den vidare beredning av ärendet, som härför vore erforderlig, icke kunde medhinnas. Nu ifrågavarande inspektörer komme alltså att under budgetåret 1927—1928 bedriva sin verksamhet under samma former som hittills.

Eders Kungl. Maj:t föreslog i anslutning härtill riksdagen att för ändamålet för budgetåret 1927—1928 anvisa ett extra anslag av 20,000 kronor.

Denna Eders Kungl. Maj:ts framställning blev av riksdagen bifallen. I sammanhang härmed anförde emellertid riksdagen — som motionsledes fått sig underställd frågan om genomförande i viss begränsad, av skolöverstyrelsen förordad omfattning av förenämnda sakkunnigas förslag beträffande gymnastikkonsulenter — bland annat följande:

Frågan om en omläggning av gymnastikinspektionen vid folkskolorna m. fl. läroanstalter är ett spörsmål som sedan länge dryftats och varit föremål för upprepade utredningar. Förslag i ämnet hava flera gånger framlagts, senast av de utav departementschefen omförmälda sakkunniga. Riksdagen beaktar till fullo vikten av en sakkunnig ledning för det för hela vårt folks fysiska fostran så betydelsefulla ämne, varom här är fråga, och håller för önskvärt, att det av motionärerna berörda spörsmålet snart måtte vinna sin lösning. Då emellertid ifrågavarande ämne, såsom utgörande del av ett större kommittéförslag, för närvarande är beroende på Eders Kungl. Maj:ts prövning, anser riksdagen det mindre tillrädligt att nu vidtaga åtgärder, som kunna vara ägnade att föregripa denna utredning. Riksdagen förutsätter dock, att med hänsyn till frågans vikt framställningar i anledning av ovanberörda sakkunnigförslag varda förelagda nästkommande års riksdag; och

har riksdagen i betraktande av vad sålunda anförts icke ansett sig böra bifalla de nu i ämnet väckta motionerna. Det av Eders Kungl. Maj:t ifrågasatta anslaget bör vid sådant förhållande utgå även för budgetåret 1927—1928.

På sätt av nu förevarande statsrådsprotokoll framgår, har departementschefen uttalat önskvärdheten av att förslag till en omläggning av gymnastikinspektionen efter de riktlinjer, som de sakkunniga angivit, kunnat föreläggas 1928 års riksdag. Så hade emellertid av statsfinansiella hänsyn icke kunnat ske. På grund härav hade den nuvarande anordningen ansetts böra fortfarande bestå, och i anslutning härtill har Eders Kungl. Maj:t för nu ifrågavarande ändamål föreslagit ett anslag till samma belopp, som utgår för innevarande budgetår.

Motionsvis föreligger emellertid nu ett förslag av i stort sett samma innebörd som det, vilket var föremål för behandling vid 1927 års riksdag.

Då riksdagen år 1927 hade den nu föreliggande frågan under omprövning, framhöll riksdagen såsom mindre tillrådligt att genom densammas utbrytande ur ett större sammanhang föregripa det under utredning då varande spörsmålet om verksamheten vid gymnastiska centralinstitutet och därmed sammanhängande angelägenheter; dock förutsatte riksdagen, att med hänsyn till frågans vikt framställning i ämnet bleve förelagd innevarande års riksdag.

Frågan synes riksdagen emellertid nu ligga i ett så måtto förändrat läge, som det komplex av spörsmål, som innefattas i ovanberörda sakkunnigförslag, alltjämt befinner sig under utredning och det torde vara ovisst, när härpå grundade framställningar kunna vara att förvänta. Då dessutom frågan om särskilda gymnastikkonsulenter icke torde stå i ett så nära sammanhang med spörsmålet om gymnastiska centralinstitutets omorganisation, att ej den förra frågan kan lösas oberoende av den senare, håller riksdagen före, att ett ytterligare uppskov ej är önskvärt, utan att det tvärt om måste betraktas som en betydelsefull angelägenhet att snarast möjligt få till stånd en organisation, som kan möta, leda och ordna de i stark utveckling stadda strävandena för en förbättrad fysisk fostran åt ungdomen. I betraktande alltså av den stora betydelse, som enligt riksdagens mening bör tillmätas nu ifrågavarande angelägenhet, anser riksdagen, att åtgärder snarast böra vidtagas för realiserande av de synpunkter och förslag, som innefattas i ovanberörda motioner. Det synes emellertid riksdagen icke tillrådligt att nu bifalla förslaget men anser sig riksdagen böra hos Eders Kungl. Maj:t anhålla, att Eders Kungl. Maj:t må till nästkommande års riksdag framlägga förslag i ämnet.

Det av Eders Kungl. Maj:t föreslagna anslaget har riksdagen följaktligen beviljat för budgetåret 1928—1929.

Riksdagen får alltså dels anmäla, att riksdagen, med bifall till Eders Kungl. Maj:ts förslag, till gratifikation åt de för gymnastikundervisningen vid folk- och småskolor, fortsättningsskolor, högre folkskolor samt läroanstalter

för dövstumma och blinda anställda inspektörerna för budgetåret 1928—1929 anvisat ett extra anslag av 20,000 kronor, att utgå enligt grunder, som av Eders Kungl. Maj:t bestämmas;

dels ock i anledning av ovanberörda motioner (I: 139 och II: 141) anhålla, det Eders Kungl. Maj:t täcktes efter verkställd utredning till 1929 års riksdag framlägga förslag angående inrättande av konsulentbefattningar för undervisningen i gymnastik med lek och idrott vid folkskolorna m. fl. undervisningsanstalter.

175:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 182) föreslagit riksdagen att *dels* godkänna sådan ändring i gällande grunder för statsbidrag till avlönande av lärare vid folk- och småskolor, att, där ordinarie, extra ordinarie eller vikarierande folkskollärare har sin tjänstgöring uteslutande eller till övervägande delen förlagd till småskolestadiet, statsbidrag till lärarens avlönande skall utgå enligt de för småskollärare i motsvarande ställning gällande grunder, ävensom medgiva, att det må ankomma på Eders Kungl. Maj:t att utfärda de närmare bestämmelser, som för tillämpning av ovannämnda ändring må befinnas erforderliga, med iakttagande likväl att för ändringens genomförande skall gälla en övergångstid av femton år, räknat från och med den 1 januari 1929,

dels ock höja det ordinarie förslagsanslaget till avlöning åt lärare vid folkskolor, nu 48,350,000 kronor, med 150,000 kronor till 48,500,000 kronor.

I anledning av en inom riksdagen väckt motion anhöll 1924 års riksdag, det Eders Kungl. Maj:t täcktes verkställa utredning rörande ändring i de beträffande avlöning åt lärare vid folkskolor gällande bestämmelser, i syfte att avlöning och statsbidrag till lärare på småskolestadiet icke måtte utgå efter andra grunder än de för småskollärare i allmänhet gällande, samt för riksdagen framlägga det förslag, vartill sagda utredning kunde giva anledning.

En dylik utredning föreligger nu, och departementschefen har, såsom av statsrådsprotokollet framgår, uteslutande tagit i betraktande de fall, då skoldistriktet, utan att av rent skolorganisatoriska skäl vara därtill nödsakade, hava folkskollärare anställda för tjänstgöring å småskolestadiet. Härvid har departementschefen förklarat sig icke finna annat, än att saken väsentligen vore att ur statens synpunkt betrakta såsom en ekonomisk fråga. De pedagogiska eller organisatoriska skälen för anordningens bevarande kunna enligt hans mening icke tillmätas någon större betydelse och detta så mycket mindre, som det ju endast vore ett ytterst litet fåtal skoldistrikt, där ifrågasvarande anordning på ett mera stadigvarande sätt förekomme. Dessa skoldistrikts utnyttjande av den i folkskoleförfattningarna medgivna möjligheten att hava folkskollärare anställda på småskolestadiet åsamkade statsverket en merkostnad av närmare 300,000 kronor årligen.

När det gällde sättet för ändringens genomförande, kunde departementschefen emellertid icke finna, att detta nödvändigtvis skulle behöva ske genom att för skoldistriktet utesluta möjligheten att även utan tvingande organi-

satoriska skäl hava folkskollärare anställda på småskolestadiet. Om ett skoldistrikt så önskade, borde det kunna få tillämpa en dylik anordning, men merkostnaden borde då falla på distriktet och ej på statsverket. Enligt departementschefens mening kunde en sådan ändring enklast genomföras på det sättet, att vederbörande statsbidragsbestämmelser kompletterades med en föreskrift av innehåll, att, där ordinarie, extra ordinarie eller vikarierande folkskollärare uteslutande eller till övervägande delen hade sin tjänstgöring förlagd till småskolestadiet, statsbidrag till hans avlönande skulle utgå enligt de för folkskollärare i motsvarande ställning gällande grunder. Härav följde givetvis även, att statsbidraget till ålderstillägg icke utgick med högre belopp än som vore bestämt för folkskollärare och att samma bleve förhållandet med dyrtidstillägget.

Departementschefen erinrar vidare, att de skoldistrikt, för vilka förevarande fråga huvudsakligen ägde intresse, vore Stockholms stads, Uppsala stads och Borås stads skoldistrikt. Sammanlagt skulle där, enligt de i utredningen lämnade uppgifterna, finnas 303 folkskollärarinnor med tjänstgöring i småskola, därav 266 ordinarie och 37 extra ordinarie. Största antalet eller 244 ordinarie och 27 extra ordinarie lärarinnor vore till finnandes i Stockholm. Utan tvivel vore det rimligt, framhåller departementschefen, att skoldistriktet genom en lämplig övergångstid bereddes tillfälle att genom dessa lärares överflyttande till folkskolan eller på annat sätt avveckla berörda anordning, därest de så önskade, och sålunda undginge de genom statsbidragets minskning uppkommande merkostnaderna. Denna övergångstid anser departementschefen för enkelhetens skull böra göras lika för samtliga distriktet. Särskilt med hänsyn till Stockholms stad, som, enligt av Eders Kungl. Maj:t utfärdade bestämmelser, intill den 1 juli 1923 varit skyldig att å alla folkskolans stadier hava anställda lärare med folkskollärar-kompetens, förefölle det vara en billig fordran, att övergångstiden ej tillmättes för knappt. Stockholms stad hade påyrkat en övergångstid av 27 år, vilket departementschefen anser vara avgjort för lång tid för avvecklingen. Uppsala och Borås ansågo 15 år tillräckligt. I anslutning till departementschefens tillstyrkan föreslår nu Eders Kungl. Maj:t, att övergångstiden över hela linjen bestämmes till 15 år.

Formen för övergången anser departementschefen böra bliva att från det belopp, som enligt nu gällande bestämmelser skolat tillkomma skoldistriktet i statsbidrag för ifrågavarande lärare utöver författningsenligt statsbidrag till lärare med småskollärar-kompetens, avdroges första året $\frac{1}{15}$, andra året $\frac{2}{15}$ o. s. v. Beträffande dyrtidstillägget borde motsvarande reduktion göras. Då enligt gällande grunder dyrtidstillägg utginge allenast å den del av lönen, som motsvarade statsbidraget, skulle någon ändring av dyrtidstilläggsbestämmelserna icke erfordras med anledning av föreliggande förslag. Det förutsättes, att skoldistriktet till vederbörande lärare utbetalar lön, inklusive dyrtidstillägg, med hela det belopp, som är stadgat för folkskollärare. Genom

nu ifrågasatta övergångsanordning skulle inbesparas åt statsverket — om man bortsåge från den höjning av statsbidraget, som kunde komma att för-
anledas av ökat antal manliga lärare och höjning av statsbidraget till under-
visning i slöjd — första året omkring 20,000 kronor, andra året omkring
40,000 kronor, tredje året omkring 60,000 kronor o. s. v.

För ifrågavarande ändringars genomförande erforderliga närmare före-
skrifter borde utfärdas av Eders Kungl. Maj:t efter vederbörandes hörande.

Då statsbidragen till läraravlöningar rekvireras för kalenderår, föreslås,
att den ifrågavarande ändringen må börja träda i tillämpning först från och
med den 1 januari 1929.

Vid prövning av Eders Kungl. Maj:ts förslag i nu berörda hänseende har
riksdagen funnit starka skäl tala till förmån för detsamma. Vad särskilt
övergångstiden beträffar, finner riksdagen ur lämplighetssynpunkt en be-
gränsning av denna tid till 15 år väl avvägd.

Riksdagen får alltså anmäla, att riksdagen

dels godkänt sådan ändring i gällande grunder för statsbidrag till avlö-
nande av lärare vid folk- och småskolor, att, där ordinarie, extra ordinarie
eller vikarierande folkskollärare har sin tjänstgöring uteslutande eller till
överbärande delen förlagd till småskolestadiet, statsbidrag till lärarens avlö-
nande skall utgå enligt de för småskollärare i motsvarande ställning gällande
grunder, ävensom medgivit, att det må ankomma på Eders Kungl. Maj:t
att utfärda de närmare bestämmelser, som för tillämpning av ovannämnda
ändring må finnas erforderliga, med iakttagande likväl att för ändringens
genomförande skall gälla en övergångstid av femton år, räknat från och
med den 1 januari 1929,

dels höjt det ordinarie förslagsanslaget till avlöning åt lärare vid folksko-
lor, nu 48,350,000 kronor, med 150,000 kronor till 48,500,000 kronor.

176:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts (punkt 183) därom framställda
förslag har riksdagen i riksstaten upptagit det ordinarie förslagsanslaget till
folkundervisningens befrämjande i rikets nordligaste gränssorter med oför-
ändrat belopp, 466,000 kronor.

177:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 184) föreslagit riksdagen att

dels medgiva, att till avlöande av föreståndarinna eller biträdande före-
ståndarinna vid statsunderstödda skolhem eller arbetsstugor inom Jämtlands,
Västerbottens och Norrbottens län, dock ej rikets nordligaste gränssorter, må
utgå statsbidrag ävensom i förekommande fall särskilt lönetillägg enligt av
departementschefen i statsrådsprotokollet förordade grunder samt enligt de
villkor och bestämmelser i övrigt, Eders Kungl. Maj:t kan finna gott föreskriva;

dels — med uteslutande av det i riksstaten uppförda ordinarie förslagsan-
slaget å 11,000 kronor till avlöande av föreståndarinna för skolhem eller
arbetsstuga inom lappmarksförsamlingar med icke finsktalande befolkning

samt i Överkalix församling — till avlönande av föreståndarinna och biträdande föreståndarinna för skolhem eller arbetsstuga inom Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län, dock ej rikets nordligaste gränsorter, uppföra ett ordinarie förslagsanslag å 20,000 kronor;

dels ock medgiva, att sådan föreståndarinna och biträdande föreståndarinna vid skolhem eller arbetsstuga, till vilkens avlönande statsbidrag utgår efter samma grunder som till avlöning åt vederbörligen examinerad lärarinna respektive extra ordinarie lärarinna vid småskola inom det skoldistrikt, där skolhemmet eller arbetsstugan är belägen, må under de villkor, Eders Kungl. Maj:t kan finna gott föreskriva, vinna inträde i statens pensionsanstalt.

Enligt den i statsrådsprotokollet förebragta utredningen skulle det för de större skolhemmen eller arbetsstugorna vara erforderligt att anställa en biträdande föreståndarinna. Med hänsyn till här ifrågakarande skoldistrikts svaga ekonomiska ställning har det ansett skäligt, att staten lämnar bidrag till avlönande av dylika biträdande föreståndarinnor. Såsom villkor för statsbidrag borde dock gälla, att barnantalet vid skolhemmet eller arbetsstugan uppginge till minst 35.

Avlöningen till biträdande föreståndarinna har föreslagits till 1,000 kronor ävensom fri bostad samt fritt bränsle och lyse, vartill skulle komma fri kost under den tid av året, då skolhemmets eller arbetsstugans verksamhet påginge. Vad angår anstalt, som är belägen i sådana skoldistrikt, å vilka kungörelsen den 27 februari 1920 (nr 141) angående särskilda lönetillägg äger tillämpning, skulle biträdande föreståndarinna jämväl äga åtnjuta särskilt lönetillägg med 100 kronor. Ålderstillägg skulle däremot ej tillkomma biträdande föreståndarinna. De sålunda föreslagna avlöningsbestämmelserna äro desamma, som gälla för vikarierande föreståndarinna vid skolhem eller arbetsstuga.

Biträdande föreståndarinna föreslås vidare skola vinna delaktighet i statens pensionsanstalt.

Statsbidrag till avlönande av biträdande föreståndarinna skulle liksom ifråga om vikarierande föreståndarinna utgå efter samma grunder som till avlöning åt extra ordinarie lärare vid småskola, d. v. s. med $\frac{9}{10}$ av arvodet. Förekommande särskilda lönetillägg skulle åter bestridas helt av statsmedel.

De anstalter, där biträdande föreståndarinna beräknas komma att vara anställd under budgetåret 1928—1929, vore till antalet 6, samtliga belägna i sådana skoldistrikt, å vilka förenämnda kungörelse om särskilda lönetillägg äger tillämpning. För varje biträdande föreståndarinna skulle statsbidraget alltså utgå med 1,000 kronor (900 kronor + 100 kronor). Statsverkets totalkostnad för berörda ändamål skulle sålunda för ifrågakarande budgetår utgöra 6,000 kronor.

Av omförmälda 6 anstalter beräknas 2 bliva nyinrättade från och med hösten 1928. Härigenom tillkommer ytterligare kostnaden för statsbidrag

till två föreståndarinnor, för vardera 1,180 (1,080 kronor + 100 kronor) eller tillhopa 2,360 kronor. Härutöver skulle erfordras 225 kronor för beredande av nya ålderstillägg.

Enligt förestående beräkningar skulle merutgifterna från ifrågavarande anslag för budgetåret 1928—1929 komma att uppgå till 8,585 kronor. Det nuvarande anslaget å 11,000 kronor har i anledning härav föreslagits höjt till 20,000 kronor.

Riksdagen har icke funnit anledning till erinran mot Eders Kungl. Maj:ts förslag och får följaktligen anmäla, att riksdagen

dels medgivit, att till avlönande av föreståndarinna eller biträdande föreståndarinna vid statsunderstödda skolhem eller arbetsstugor inom Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län, dock ej rikets nordligaste gränssorter, må utgå statsbidrag ävensom i förekommande fall särskilt lönetillägg enligt av departementschefen under punkt 184 i statsrådsprotokollet över ecklesiastik-ärenden den 4 januari 1928 angivna grunder samt enligt de villkor och bestämmelser i övrigt, Eders Kungl. Maj:t kan finna gott föreskriva;

dels — med uteslutande av det i riksstaten uppförda ordinarie förslagsanslaget å 11,000 kronor till avlönande av föreståndarinna för skolhem eller arbetsstuga inom lappmarksförsamlingar med icke finsktalande befolkning samt i Överkalix församling — till avlönande av föreståndarinna och biträdande föreståndarinna för skolhem eller arbetsstuga inom Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län, dock ej rikets nordligaste gränssorter, uppfört ett ordinarie förslagsanslag å 20,000 kronor;

dels ock medgivit, att sådan föreståndarinna och biträdande föreståndarinna vid skolhem eller arbetsstuga, till vilkens avlönande statsbidrag utgår efter samma grunder som till avlöning åt vederbörligen examinerad lärarinna respektive extra ordinarie lärarinna vid småskola inom det skoldistrikt, där skolhemmet eller arbetsstugan är belägen, må under de villkor, Eders Kungl. Maj:t kan finna gott föreskriva, vinna inträde i statens pensionsanstalt.

178:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 185) föreslagit riksdagen att till statsbidrag till byggnader för folkskoleväsendet inom Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län, dock ej rikets nordligaste gränssorter, bevilja för budgetåret 1928—1929 ett extra reservationsanslag av 100,000 kronor att utgå under de villkor och bestämmelser, Eders Kungl. Maj:t kan finna gott meddela.

I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts förslag har riksdagen till statsbidrag till byggnader för folkskoleväsendet i vissa av rikets nordligaste gränssorter såsom extra reservationsanslag anvisat för budgetåret 1924—1925 ett belopp av 200,000 kronor, och för vart och ett av budgetåren 1925—1928 ett belopp av 325,000 kronor, att utgå under de villkor och bestämmelser, Eders Kungl. Maj:t kunde finna gott meddela. För ifrågavarande ändamål har något anslag icke ansetts behöva äskas av 1928 års riksdag. Av detta anslag, som

sålunda tillgodokommer skoldistriktet i de finsktalande delarna av Norrbottens län, lämnas bidrag till såväl skolor som lärarbostäder, likväl ej efter någon fixerad skala utan med det belopp, som Eders Kungl. Maj:t vid prövning i varje särskilt fall finner skäligt. Bidragen hava merendels växlat mellan 60—80 procent av byggnadskostnaden.

Såsom av statsrådsprotokollet inhämtas, framhåller departementschefen, hurusom i Norrland funnes åtskilliga skoldistrikt utom de finsktalande, som vore synnerligen hårt skattetyngda och där i övrigt förhållandena vore likartade med dem, som rådde inom de finsktalande områdena. Även i dessa skoldistrikt hade behovet av statsunderstöd till skolorbyggnader gjort sig starkt gällande. Sorsele, Jörns, Norsjö, Arvidsjaurs och Arjeplogs skoldistrikt hade framträtt med krav på statligt understöd, men någon möjlighet att lämna dem hjälp hade hittills icke funnits, då medel för ändamålet icke stått till buds.

Med anledning härav hade skolöverstyrelsen anmodats att verkställa och till Eders Kungl. Maj:t avgiva av kostnadsberäkning åtföljd utredning angående behovet av byggnader för folkskoleväsendet i de delar av Norrland, som icke vore att hänföra till rikets nordligaste gränssorter. Sådan utredning avgavs sedermera av överstyrelsen, som förutsatte, att endast sådana distrikt skulle ifrågakomma till statsbidrag, vilkas utdebitering uppginge till minst 10 kronor per inkomsthundra. Statsbidraget beräknade överstyrelsen till i genomsnitt 50 procent av byggnadskostnaden. Med en kostnadssumma av 3,600,000 kronor, fördelad på två år med 1,800,000 kronor per år, skulle i enlighet med denna beräkning erfordras ett statsbidragsanslag av 900,000 kronor för vart och ett av två budgetår.

Departementschefen uttalar sig för att en blivande statshjälp för byggnader till skolväsendet begränsas att avse allenast skoldistrikt inom Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län, vilka voro i detta hänseende sämst lottade. Vidare anser han lämpligt att, liksom ifråga om de finsktalande distrikten, statsbidraget icke normeras efter någon fastställd skala, med hänsyn till utdebitering eller eljest, utan får utgå efter prövning av Eders Kungl. Maj:t från fall till fall. De närmare villkoren och bestämmelserna för understöds utgående borde fastställas av Eders Kungl. Maj:t. Sannolikt kunde härvid de föreskrifter, som gällde för de finsktalande distrikten, tjäna till god ledning.

Anslagsbeloppet för budgetåret 1928—1929 har begränsats till 100,000 kronor.

Då det, såsom av statsrådsprotokollet framgår, nu avses att inleda en verksamhet, som kan komma att framdeles medföra betydande statsutgifter, har riksdagen ej kunnat undgå att ställa sig i viss mån tveksam mot förslaget. Frånvaron av mera bestämda grunder för statsbidragens utgående och angivandet, att bidragens utdelning skulle ske efter diskretionär prövning av Eders Kungl. Maj:t, har än mer ökat riksdagens betänkligheter.

Med hänsyn till det behjärtansvärda ändamål, för vilket anslaget är avsett, har riksdagen dock ej velat motsätta sig vad nu föreslagits. Riksdagen vill emellertid erinra därom, att ett av särskilda sakkunniga utarbetat förslag angående statsbidrag till uppförande av byggnader för folkskoleväsendet i riket föreligger och för närvarande är beroende på Eders Kungl. Maj:ts prövning, vilket förslag jämväl innefattar vissa närmare angivna grunder för utgående av eventuellt statsbidrag till detta ändamål. Utan att nu taga ställning till detta förslag vill riksdagen framhålla angelägenheten av att, därest fortsatt anslag kommer att av nästa års riksdag äskas för det ändamål, som under förevarande punkt avses, ett förslag i sådant hänseende åtföljes av en närmare angiven plan för utvecklingen av den tilltänkta verksamheten på detta område samt att vissa närmare grunder för statsbidragens utgående.

Under uttalande härav får riksdagen anmäla, att riksdagen till statsbidrag till byggnader för folkskoleväsendet inom Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län, dock ej rikets nordligaste gränsorter, beviljat för budgetåret 1928—1929 ett extra reservationsanslag av 100,000 kronor, att utgå under de villkor och bestämmelser, Eders Kungl. Maj:t kan finna gott meddela.

179:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 186) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, såsom bidrag till skolhemsbyggnader och deras inredning i skoldistrikt inom Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län, dock ej rikets nordligaste gränsorter, anvisat för budgetåret 1928—1929 ett extra reservationsanslag av 100,000 kronor, att utgå enligt av Eders Kungl. Maj:t fastställda grunder.

180:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen att uppföra det ordinarie anslaget till inackorderingsbidrag för vissa skolpliktiga barn inom Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län, dock ej rikets nordligaste gränsorter, med oförändrat belopp, 200,000 kronor.

Riksdagen får anmäla, att riksdagen uppfört det ordinarie anslaget till inackorderingsbidrag för vissa skolpliktiga barn inom Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län, dock ej rikets nordligaste gränsorter, med oförändrat belopp, 200,000 kronor.

181:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 187) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till bidrag för anordnande av skolskjutsar för skolpliktiga barn anvisat för budgetåret 1928—1929 ett extra anslag av 30,000 kronor, att utgå enligt de närmare villkor och bestämmelser, Eders Kungl. Maj:t kan finna gott föreskriva.

182:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 188) föreslagit riksdagen att till avlönande av lärare åt vid statsunderstödda sjukvårdsanstalter intagna barn i

skolåldern anvisa för budgetåret 1928—1929 ett extra förslagsanslag av 32,000 kronor.

På därom av Eders Kungl. Maj:t gjord framställning anvisade 1927 års riksdag till avlönande av lärare åt vid statsunderstödda sjukvårdsanstalter intagna barn i skolåldern för budgetåret 1927—1928 ett extra förslagsanslag av 23,000 kronor. Med hänsyn till väntade anspråk från tuberkulossjukhusen har nu ansetts erforderligt, att anslaget höjes. Därjämte påkallas en ökning av anslaget, emedan detsamma i sitt nuvarande belopp visat sig otillräckligt för att kunna täcka statsbidragen till undervisningsverksamheten vid vanföranstalterna och kustsanatorierna. Den erforderliga totala ökningen har uppskattats till 9,000 kronor.

Riksdagen, som ej funnit något att erinra mot Eders Kungl. Maj:ts förslag, får alltså anmäla, att riksdagen till avlönande av lärare åt vid statsunderstödda sjukvårdsanstalter intagna barn i skolåldern anvisat för budgetåret 1928—1929 ett extra förslagsanslag av 32,000 kronor.

183:o) På grund av Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 189) har riksdagen för budgetåret 1928—1929 minskat det ordinarie förslagsanslaget för anordnande av undervisning i hushållsgöromål i egentlig folkskola, nu 372,000 kronor, med 7,000 kronor till 365,000 kronor.

184:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 190) har riksdagen i riksstaten för budgetåret 1928—1929 upptagit det ordinarie reservationsanslaget till undervisningsmateriell m. m. för folkskolor utan angivet belopp.

185:o) I överensstämmelse med Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 191) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, för budgetåret 1928—1929 anvisat ett extra anslag av 13,600 kronor, att utgå till upprätthållande av svensk undervisning åt svenska barn: i Berlin med högst 2,700 kronor, i London med högst 6,000 kronor, i Hamburg med högst 2,700 kronor och i Paris med högst 2,200 kronor, samtliga beloppen enligt de bestämmelser, Eders Kungl. Maj:t kan finna lämpligt fastställa.

186:o) I en inom riksdagen väckt motion (II:223) har hemställts, att riksdagen ville i skrivelse till Eders Kungl. Maj:t hemställa, att Eders Kungl. Maj:t måtte skyndsammast låta utreda, huruvida och efter vilka grunder bidrag av statsmedel må kunna utgå till de kommuner och skoldistrikt på landsbygden, och i vissa fall även till stadskommuner, som införa regelbundna läkarundersökningar vid folk- och småskolorna.

Till stöd för sitt förslag har motionären anfört följande:

Att omvårdnaden av folkhälsan och tillvaratagandet av människomaterialet höra till en nations viktigaste uppgifter, liksom att ett lands värde-

fullaste tillgång består i ett friskt och livsdugligt släkte, väl rustat i andligt och kroppsligt hänseende, torde vara obestridliga fakta, varom inga delade meningar råda. Också har den tankegången alltmera gjort sig gällande, att man, för att uppnå goda resultat i berörda avseende, med uppmärksamhet måste följa det uppväxande släktets hälsotillstånd och redan på ett tidigt åldersstadium omhändertaga barnen samt genom lämpliga åtgärder, så långt detta låter sig göra, sätta dem i stånd att växa upp till friska och arbetsdugliga människor.

Särskilt efter världskriget har man i de stora kulturländerna inriktat sig på att söka framkomliga vägar för folkhälsans förbättrande genom *förebyggande* åtgärder, en företeelse tydligen framsprungen ur en strävan att reparera vad kriget och kristiden nedbrutit. Framförallt är spörsmålet om huru man skall kunna ge de klena barnen en livschans, lika stor som de normalas, föremål för dessa länders uppmärksamhet. I detta syfte har man i Amerika, England, Frankrike och Tyskland igångsatt vetenskapliga institutioner, som insamla och bearbeta statistiskt material, och våra närmaste grannländer Danmark och Norge äro sedan några år inne på samma väg.

I vårt land ha de statliga myndigheterna icke ägnat sin uppmärksamhet åt detta problem, vilket dock torde vara värt beaktande även hos oss. Ty ehuru väl vi förskonades från att komma med i kriget, undgingo vi dock icke dess följeslagare, kristiden. Och det torde väl vara obestridligt, att en stor del av de barn, som föddes under kristidsåren, blivit klenare och sämre rustade i fysiskt hänseende än de som komma till världen under normala tider, liksom att den svåra arbetslöshet, som under årtal varit rådande och alltjämt hemsöker stora delar av vårt folk, med undernäring och bristfällig hygienisk omvårdnad för barnen i tusentals hem, kommer att i hög grad öka de klena barnens skara.

Vilka risker för en försämring av folkmaterialet dessa förhållanden innebära, torde lätt kunna inses. Från auktoritativt håll har anförts, att särskilt de klena barnen i åldern 7—14 år bära inom sig den risk för kroniska sjukdomar, som är den vuxna befolkningens arvedel, och att deras kroppsliga eller andliga svagheter kunna få sviter för livet. Det är därför icke tillfyllest, att spädbarnen övervakas och bli föremål för omsorger från samhällets sida, utan är det jämväl av vikt att barnen under uppväxttiden, framförallt under skolåren, ägnas nödig uppmärksamhet i fråga om hälsotillståndet, ty just under denna tid torde nedärvda eller förvärvade sjukdomsanlag bäst kunna bekämpas.

Införandet av en väl ordnad och effektiv läkarevård vid våra folkskolor torde vara den säkraste vägen till *förebyggandet av sjukdomar och invaliditet*, och särskilt skulle en dylik komma att utgöra ett värdefullt vapen i kampen mot tuberkulosen. Det är anmärkningsvärt, att ännu ingenting åtgjorts från statsmakternas sida för att få denna viktiga fråga löst, utan har man helt överlämnat åt kommunerna och det enskilda initiativet att sörja härför. Detta är så mycket märkligare som man redan så tidigt som år 1878, alltså för ett halvsekel tillbaka, haft uppmärksamheten riktad på betydelsen av läkareundersökning och läkarevård, när det gällt barnen vid de allmänna läroverken. Erinras bör, att alltsedan 1892, eller i över 35 år, statsmedel utgått för sagda ändamål, och i årets statsverksproposition äskas ett sammanlagt belopp av 93,050 kronor för budgetåret 1928—1929, till arvode åt skolläkarna vid dessa läroverk, medan för innevarande

budgetår 88,700 kronor utgått för nämnda ändamål. Av dessa medel utgå bidrag till såväl läkareundersökningar av samtliga lärjungar som läkarevård åt obemedlade lärjungar. Enligt bestämmelserna i 1905 års läroverksstadga ingår det dessutom i skolläkarens skyldigheter att övervaka de hygieniska förhållandena vid läroverket samt de gymnastiska övningarnas utförande, vadan det här på alla sätt är sörjt för barnens omvårdnad.

Beträffande folkskolornas barn har man däremot, som nämnts, helt överlämnat omvårdnaden av dessa åt kommunerna och det enskilda initiativet. Detta ehuru krav på en ordnad skolläkareverksamhet upprepade gånger framförts från läkarekårens sida, senast vid sjuttonde allmänna svenska folkskolläraremötet i Stockholm 1924, vid vilket en resolution antogs, vari framhölls, att medicinsk-hygienisk omvårdnad borde komma alla svenska barn i skolåldern till del, i den mån resurserna tillåta. Erkännas måste att kommunerna visat stort intresse och gjort sitt bästa för att ordna denna angelägenhet. Ett flertal städer ha infört en ordnad läkarevård vid folkskolorna, med särskilda skolläkare, som vaka över barnens hälsotillstånd och skolans hygien. Även på landsbygden har man börjat omfatta denna sak med intresse, och vid en del landsbygdsskolor äro numera regelbundna läkareundersökningar av barnen införda. Härtill ha vissa landsting medverkat genom att lämna ekonomiskt stöd åt verksamheten. Sålunda lämna landstingen i Örebro och Södermanlands län, bland andra, anslag för dylikt ändamål sedan något år tillbaka. Och Malmöhus läns landsting har för innevarande år beviljat ett anslag av 3,000 kronor för understöd till läkareundersökning av eleverna i små- och folkskolorna åt landskommunerna inom länet och, där särskilda skäl föreligga, jämväl åt stadskommunerna. Som villkor för bidrags erhållande har ställts dels att läkareundersökningar skola verkställas minst tvenne gånger under skoltiden samt att hälsoregister skall upprättas över resultatet av dessa och dels skyldighet för kommun att efter årets utgång till landstinget lämna redogörelse över verksamheten.

Även det enskilda intresset har utträttat en hel del på detta område. Sålunda har främst på initiativ av dr C. Aug. Ljunggren i Trälleborg en kraftig upplysningsverksamhet bedrivits, vilken säkerligen i en framtid kommer att få stor betydelse för folkhälsans höjande. Efter utländskt mönster har dr Ljunggren, vid de skolor där han tjänstgör som skolläkare — bland annat vid Trälleborgs och Malmö folkskolor — infört systematiska vägningar och mätningar av barnen samt upprättande av ett hälsoregister, vari barnens hälsotillstånd och utveckling antecknas. Detta hälsoregister upptager uppgifter om hållningsfel, syn och hörsel, körtelsjukdom, tuberkulos, kroniska sjukdomar och defekter m. m. Genom dessa observationer väckes barnens intresse för sitt hälsotillstånd och för de hygieniska åtgärder, som av läkare och lärare föreskrivas, något som ju jämväl är ägnat att förbättra hemmens hygien, i vilken ofta mycket brister av ren okunnighet. Föräldrars och målsmäns intresse väckes också på detta sätt, och ett samarbete mellan samtliga intresserade parter uppstår, som måste få till följd ett förbättrat hälsotillstånd bland barnen och en förbättrad hygien i allmänhet. Systemet är i övrigt byggt på samverkan mellan läkare och lärare, och har de sistnämndas intresse för saken visat sig vara mycket stort. Ett utbredande av denna verksamhet till ett allt större antal skolor i landet torde också vara särdeles önskvärt.

Riksdagen har ju också vid skilda tillfällen sysslat med den fråga, som det här gäller, och härvid ställt sig synnerligen välvillig till densamma. Sålunda beviljade 1911 års riksdag, efter framställning av Kungl. Maj:t, ett anslag av 5,000 kronor, att utgå för år 1912, till bestridande av utgifter för undersökningar rörande hälsoförhållandena vid små- och folkskolorna å landsbygden, en undersökning vilken dock huvudsakligast torde ha varit av statistisk art. Och efter motioner i andra kammaren år 1913, dels motion nr 59 och dels motion nr 155, angående utredning och förslag om bidrag av statsmedel till läkareundersökningar av folkskolebarn — vilka utredningar tillstyrktes av såväl första kammarens första tillfälliga utskott, i utlåtande nr 15, som av andra kammarens andra tillfälliga utskott, i utlåtande nr 7 — beslöto båda kamrarna utan debatt att avlåta skrivelse till Kungl. Maj:t med hemställan om utredning i ärendet.

I första kammarens utskottsutlåtande heter det bland annat:

»Statens intresse av att barnens hälsotillstånd på ett tidigt stadium undersökes ligger i alltför öppen dag för att här behöva närmare utvecklas. Månet sjukligt anlag torde på så sätt kunna kvävas i sin linda, medan det måhända eljest kunnat ödelägga individen och även, om det varit av smittobärande art, sprida sig till hans omgivning. En enligt utskottets mening viktig synpunkt i denna fråga är vidare den, att en av de primära förutsättningarna för framgångsrik skolgång är kroppslig hälsa. Då staten och kommunerna offra mycket för skolundervisningen, synes det framstå som en ganska rimlig konsekvens att icke underlåta en åtgärd, som i hög grad är ägnad att göra undervisningen effektiv. Slutligen torde även förtjäna framhållas, att föräldrar och målsmän väl kunna anses hava rätt att fordra, att i möjligaste mån förebygges, att deras barn i skolan ådraga sig smitta eller ohälsa.»

Och i andra kammarens utskottsutlåtande anföres bland annat:

»Samhället har alltför stora intressen att bevaka med avseende å det uppväxande släktets hälsa för att det skall kunna överlämna omvårdnaden därom uteslutande åt det enskilda initiativet. I samma mån som åtgärder i profylaktiskt syfte vidtagas till folkhälsans bevarande, lära i framtiden det allmännas kostnader för de sjukas vård och underhåll komma att minskas.»

Den beslutade utredningen torde också ha kommit till stånd, och i ett av folkskoleöverstyrelsen den 30 september 1916 avgivet utlåtande framlades de grunder, enligt vilka ifrågavarande läkareundersökningar borde anordnas, samt hemställdes att Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen att på extra stat för år 1918 bevilja ett förslagsanslag av 100,000 kronor, att i enlighet med de grunder överstyrelsen framställt utgå till understöd åt skoldistrikt, vilka beslöto anordna sådana läkareundersökningar av lärjungarna i små- och folkskolorna, som i riksdagsskrivelsen av den 9 maj 1913 avsågos. Några åtgärder i den av folkskoleöverstyrelsen föreslagna riktningen synes emellertid av för undertecknad obekanta skäl icke ha vidtagits.

Sedermera har frågan, i anledning av motion nr 20 i andra kammaren år 1921, ånyo varit föremål för riksdagens behandling. Även denna gång tillstyrkte vederbörande utskott, men på grund av de måhända alltför snäva riktlinjer, som uppdragits i motionens yrkande, avslogs densamma.

Starka skäl torde emellertid föreligga för att något nu åtgöres från statens sida för att föra denna fråga framåt. Med den genomgripande omdaning vårt folkskoleväsende undergått de senaste årtiondena, och icke minst med tanke på den ytterligare utveckling folkskolan kommer att få genom 1927 års beslut i skolfrågan, torde statsmakterna icke längre kunna undandraga sig medverkan och medansvar för omvårdnaden av folkskolebarnens hälsotillstånd. Och denna omvårdnad kan icke ordnas på ett för landet tillfredsställande sätt utan genom ekonomiskt stöd från statens sida. Ty även om intresset är tillfinnandes hos kommunerna själva, är det stora flertalet dock icke ensamma i stånd att bära de härför erforderliga kostnaderna. Främst gäller detta landsbygdens kommuner, men även stadskommuner finnas som befinna sig i samma läge.

Riktigast och bäst hade naturligtvis varit, om riksdagen redan nu kunnat gå in för en obligatorisk läkareundersökning vid folkskolorna, liksom den tidigare gjort beträffande de allmänna läroverken. Men då detta väl av ekonomiska skäl icke låter sig göra, torde tillsvidare frågan böra lösas på så sätt, att kommunerna och skoldistriktet, i främsta rummet landsbygdens men i vissa fall även stadskommuner som därav äro i behov, vilka införa läkareundersökning vid folk- och småskolorna, skola kunna erhålla bidrag ur statsmedel för sagda ändamål, efter därom gjord framställning. Sådana bidrag kunde tänkas utgå antingen med viss del av kommuns eller skoldistrikts sammanlagda kostnader för skolläkareverksamheten eller ock för viss del av läkarearvodot för läkareundersökningarna, eventuellt för landsbygdens vidkommande jämväl bidrag till läkares resekostnader enligt fastställd taxa i de fall läkaren vore bosatt å annan ort. Som villkor för statsbidrags erhållande borde också uppställas vissa krav på undersökningarnas beskaffenhet, såsom upprättande av hälsoregister o. s. v. samt redogörelse för verksamheten under den tid för vilken bidrag utgått. I övrigt bör naturligtvis en blivande utredning kunna ge anvisningar om vilka vägar som lämpligast kunna beträdas för statens medverkan i denna sak. Och då en utredning av ärendet redan förekommit, bör en förnyad sådan icke behöva taga någon längre tid i anspråk.

Den fråga som i motionen beröres anser riksdagen förtjänt av allvarlig uppmärksamhet. Vid de allmänna läroverken är förmedelst statsåtgärder sörjt för läkarundersökningar och läkarvård åt eleverna, och någon anledning, varför ej en i viss mån motsvarande omvårdnad bör ägnas barnen vid folk- och småskolorna, synes icke kunna förebringas. Det intresse för det uppväxande släktets hälsotillstånd, som möjligen kan förefinnas i en eller annan kommun, bör stödjas av det allmänna, och ett statsingripande på detta område är jämväl ägnat att leda andra kommuners uppmärksamhet på frågan. Givetvis är ett fullföljande av motionärens förslag förenat med vissa kostnader, men enligt riksdagens mening böra dock dessa kostnader kunna hållas inom skälig ram. Självfallet bör tillses, att det allmänna träder hjälpende emellan främst inom de ekonomiskt sämst lottade kommunerna.

För att emellertid en eventuell utredning ej allenast skall taga sikte på läkarundersökningar utan jämväl på därav betingade åtgärder, har riksdagen ansett, att utredningen även bör omfatta eventuella åtgärder för ett över-

vakande av skolbarnens hälsoförhållanden. Utredningen synes böra inskränkas till landskommuner.

Riksdagen får alltså i anledning av ovanberörda motion (II:223) hemställa, det Eders Kungl. Maj:t täcktes låta utreda, huruvida och på vilka villkor samt efter vilka grunder bidrag av statsmedel må kunna utgå till kommuner och skoldistrikt på landsbygden för läkarundersökningar av skolbarnen och övervakande i övrigt av barnens hälsoförhållanden vid folk- och småskolorna.

187:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 192) föreslagit riksdagen att i riksstaten för budgetåret 1928—1929 uppföra det ordinarie förslagsanslaget till understöd för avlönande av lärare vid fortsättningsskolor med oförändrat belopp 4,500,000 kronor.

I samband härmed har riksdagen till behandling förehaft en inom riksdagen väckt motion (I: 98), däri hemställts, att riksdagen ville för budgetåret 1928—1929 besluta

dels att minimiarvoden och statsunderstöd för undervisning i repetitions-skola skola utgå med samma belopp, som äro fastställda för motsvarande undervisning i fortsättningsskola;

dels ock att höja det av Eders Kungl. Maj:t föreslagna ordinarie förslagsanslaget till understöd för avlönande av lärare vid fortsättningsskolor med 45,000 kronor.

Vad angår den i ovanberörda motion berörda frågan, har riksdagen ej kunnat undgå finna vägende skäl vara anförda till stöd för det i motionen framburna förslaget. Dock har riksdagen icke ansett sig böra på grundval av enskild motion besluta om en arvodesreglering i överensstämmelse med vad som föreslagits, men riksdagen förutsätter, att Eders Kungl. Maj:t tager frågan under förnyad omprövning och för riksdagen framlägger det förslag, som kan av omständigheterna finnas påkallat. Riksdagen har vid angivna förhållande intet att erinra mot vad Eders Kungl. Maj:t under förevarande punkt hemställt.

Riksdagen får alltså anmäla, att riksdagen i riksstaten för budgetåret 1928—1929 uppfört det ordinarie förslagsanslaget till understöd för avlönande av lärare vid fortsättningsskolor med oförändrat belopp, 4,500,000 kronor.

188:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 193) föreslagit riksdagen att till utbildningskurser för lärare vid fortsättningsskolor anvisa för budgetåret 1928—1929 ett extra reservationsanslag av 138,000 kronor att utgå enligt Eders Kungl. Maj:ts bestämmande och på de villkor, Eders Kungl. Maj:t kan finna gott föreskriva.

Till ifrågavarande utbildningskurser har riksdagen för budgetåret 1927—1928 anvisat ett extra reservationsanslag av 134,500 kronor.

Riksdagen har bifallit Eders Kungl. Maj:ts förslag och får förty anmäla, att riksdagen till utbildningskurser för lärare vid fortsättningsskolor an-

visat för budgetåret 1928—1929 ett extra reservationsanslag av 138,000 kronor, att utgå enligt Eders Kungl. Maj:ts bestämmande och på de villkor, Eders Kungl. Maj:t kan finna gott föreskriva.

189:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 194) föreslagit riksdagen att höja det ordinarie förslagsanslaget till understöd åt högre folkskolor, nu 890,000 kronor, med 40,000 kronor till 930,000 kronor.

Den ifrågasatta anslagshöjningen är föranledd därav, att anslaget under senaste budgetår överskridits.

Riksdagen får anmäla, att riksdagen höjt det ordinarie förslagsanslaget till understöd åt högre folkskolor, nu 890,000 kronor, med 40,000 kronor till 930,000 kronor.

190:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 195) föreslagit riksdagen att höja det ordinarie förslagsanslaget till understöd åt folkhögskolor, nu 830,000 kronor, med 30,000 kronor till 860,000 kronor.

Jämväl den under denna punkt föreslagna anslagsökningen är föranledd av det överskridande, som skett å anslaget under senaste budgetår.

Riksdagen, som anser, att ifråga om upprättandet och understödandet av nya folkhögskolor all varsamhet bör iakttagas, har funnit det kunna ifrågasättas, huruvida en nedsättning av den föreslagna anslagssumman skäligen bör vidtagas. Riksdagen har dock ej ansett sig böra vidtaga en dylik åtgärd och får förty anmäla, att riksdagen höjt det ordinarie förslagsanslaget till understöd åt folkhögskolor, nu 830,000 kronor, med 30,000 kronor till 860,000 kronor.

191:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 196) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, för beredande av ökat understöd åt folkhögskolor anvisat för budgetåret 1928—1929 ett extra förslagsanslag av 75,000 kronor.

192:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 197) föreslagit riksdagen att höja det ordinarie förslagsanslaget till stipendier åt elever vid folkhögskolor, nu 220,000 kronor, med 40,000 kronor till 260,000 kronor.

Den av Eders Kungl. Maj:t ifrågasatta anslagsökningen är föranledd av anslagets överskridande under senaste budgetår; riksdagen har bifallit vad härutinnan föreslagits.

Riksdagen får alltså anmäla, att riksdagen höjt det ordinarie förslagsanslaget till stipendier åt elever vid folkhögskolor, nu 220,000 kronor, med 40,000 kronor till 260,000 kronor.

193:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 198) föreslagit riksdagen att till anordnande av s. k. folkhögskolekurser i Härjedalen för budgetåret 1928—

1929 anvisa ett extra anslag av 3,500 kronor att utgå i enlighet med de villkor, Eders Kungl. Maj:t äger fastställa.

För ifrågavarande kurser har riksdagen för innevarande budgetår anvisat ett extra anslag av 3,000 kronor.

Riksdagen har ansett sig böra bifalla Eders Kungl. Maj:ts förslag och får förty anmäla, att riksdagen till anordnande av s. k. folkhögskolekurser i Härjedalen för budgetåret 1928—1929 anvisat ett extra anslag av 3,500 kronor, att utgå i enlighet med de villkor, Eders Kungl. Maj:t äger fastställa.

194:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 199) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till understöd åt den svenska folkhögskolan i Birkas inom republiken Estland för budgetåret 1928—1929 anvisat ett extra anslag av 5,000 kronor, att utgå på de villkor, Eders Kungl. Maj:t kan finna skäligt föreskriva.

195:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 200) föreslagit riksdagen att dels i riksstaten för budgetåret 1928—1929 uppföra det ordinarie förslagsanslaget till befrämjande av dövstumundervisningen med oförändrat belopp 190,000 kronor;

dels ock medgiva, att ur nämnda förslagsanslag må för budgetåret 1928—1929 för anskaffande av lämplig litteratur åt dövstumma, under de villkor, Eders Kungl. Maj:t bestämmer, utgå ett belopp av högst 1,000 kronor.

För anskaffande av lämplig litteratur åt dövstumma utgår, enligt medgivande av 1927 års riksdag, ett belopp av 2,000 kronor ur ifrågavarande anslag för budgetåret 1927—1928.

Riksdagen, som icke har något att erinra mot Eders Kungl. Maj:ts förslag, får anmäla, att riksdagen

dels i riksstaten för budgetåret 1928—1929 uppfört det ordinarie förslagsanslaget till befrämjande av dövstumundervisningen med oförändrat belopp, 190,000 kronor;

dels ock medgivit, att ur nämnda förslagsanslag må för budgetåret 1928—1929 för anskaffande av lämplig litteratur åt dövstumma, under de villkor, Eders Kungl. Maj:t bestämmer, utgå ett belopp av högst 1,000 kronor.

196:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 201) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till understöd för utgivande av tidning för dövstumma anvisat för budgetåret 1928—1929 ett extra anslag av 1,000 kronor, att utgå enligt de bestämmelser, Eders Kungl. Maj:t kan finna skäl meddela.

197:o) På grund av Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 202) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till understöd åt Tysta skolan å Lidingön anvisat för budgetåret 1928—1929 ett extra anslag

av 20,000 kronor, att utgå under de villkor, Eders Kungl. Maj:t kan finna gott föreskriva.

198:o) I överensstämmelse med Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 203) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till understöd åt Svenska föreningen för dövas väl anvisat för budgetåret 1928—1929 ett extra anslag av 5,000 kronor, att utgå under de villkor och bestämmelser, Eders Kungl. Maj:t kan finna gott föreskriva.

199:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 204) föreslagit riksdagen att till förstärkande av det ordinarie anslaget till institutet och förskolan för blindas å Tomtebodas för budgetåret 1928—1929 anvisa ett extra anslag av 54,000 kronor.

Anslaget utgår för innevarande budgetår med 45,000 kronor. Den nu ikraftträdde ändringen i lagen om allmän pensionsförsäkring har medfört ökade utgifter under ifrågasvarande anslagspost och krav på densammes ökning på sätt nu föreslagits.

Riksdagen har ansett sig böra bifalla Eders Kungl. Maj:ts förslag och får alltså anmäla, att riksdagen till förstärkande av det ordinarie anslaget till institutet och förskolan för blindas å Tomtebodas för budgetåret 1928—1929 anvisat ett extra anslag av 54,000 kronor.

200:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 205) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till förstärkande av det ordinarie anslaget till förskolan för blindas i Växjö för budgetåret 1928—1929 anvisat ett extra anslag av 6,600 kronor.

201:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 206) föreslagit riksdagen att till förstärkande av det ordinarie reservationsanslaget till materialier, expenser m. m. för hantverksskolan i Kristinehamn för blindas för budgetåret 1928—1929 anvisa ett extra anslag av 9,700 kronor.

Anslaget utgår för innevarande budgetår med 10,500 kronor.

Riksdagen får anmäla, att riksdagen till förstärkande av det ordinarie reservationsanslaget till materialier, expenser m. m. för hantverksskolan i Kristinehamn för blindas för budgetåret 1928—1929 anvisat ett extra anslag av 9,700 kronor.

202:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 207) föreslagit riksdagen att till uppehållande vid hantverksskolan i Kristinehamn för blindas av ytterligare en korgmakeriavdelning anvisa för budgetåret 1928—1929 ett extra reservationsanslag av 6,600 kronor.

Anslaget utgår för innevarande budgetår med 10,600 kronor. Hos Eders Kungl. Maj:t har hantverksskolans styrelse anhållit om ett statsanslag av

6,600 kronor för upprätthållande under budgetåret 1928—1929 av ifrågasvarande korgmakeriavdelning. Att anslaget för innevarande budgetår måste sättas till ett 4,000 kronor högre belopp berodde på att av sistnämnda anslag jämväl skall bestridas kostnaderna för utrustningsbidrag till avgående elever. Detta beräknas vid här ifrågasvarande avdelning äga rum vart tredje år, då kursen anses vara avslutad.

Riksdagen, som icke har något att erinra mot Eders Kungl. Maj:ts förslag, får anmäla, att riksdagen till uppehållande vid hantverksskolan i Kristinehamn för blinda av ytterligare en korgmakeriavdelning anvisat för budgetåret 1928—1929 ett extra reservationsanslag av 6,600 kronor.

203:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 208) föreslagit riksdagen att till beredande av fria frakter för arbetsmaterialier, som för hantverksskolans i Kristinehamn för blinda materialdepå sändas blinda hantverkare, anvisa för budgetåret 1928—1929 ett extra reservationsanslag av 6,000 kronor.

Anslaget utgår för budgetåret 1927—1928 med 7,500 kronor men har med hänsyn till förefintliga eller väntade besparingar ansetts kunna minskas på sätt nu föreslagits.

Riksdagen får anmäla, att riksdagen till beredande av fria frakter för arbetsmaterialier, som från hantverksskolans i Kristinehamn för blinda materialdepå sändas blinda hantverkare, anvisat för budgetåret 1928—1929 ett extra reservationsanslag av 6,000 kronor.

204:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 209) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till avlöning av extra ordinarie lärarpersonal och vaktmästare vid vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte för budgetåret 1928—1929 anvisat ett extra anslag av 11,500 kronor.

205:o) På grund av Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 210) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till understöd åt hantverksskolan i Uppsala för blinda kvinnor anvisat för budgetåret 1928—1929 ett extra anslag av 25,000 kronor, att utgå i enlighet med de närmare bestämmelser, Eders Kungl. Maj:t kan finna skäl föreskriva.

206:o) I överensstämmelse med Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 211) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till understöd åt blindlärarelever anvisat för budgetåret 1928—1929 ett extra reservationsanslag av 1,000 kronor.

207:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 212) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till tryckning

av blindskrifter anvisat för budgetåret 1928—1929 ett extra reservationsanslag av 7,000 kronor.

208:o) På grund av Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 213) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till understöd åt De blindas förening anvisat för budgetåret 1928—1929 ett extra anslag av 100,000 kronor, att utgå på de villkor och enligt de bestämmelser, Eders Kungl. Maj:t kan finna gott föreskriva.

Yrkesundervisningen.

209:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 214) föreslagit riksdagen att dels nedsätta det ordinarie reservationsanslaget till tekniska läroverk, nu 483,000 kronor, med 33,000 kronor till 450,000 kronor;

dels ock medgiva, att från de å nämnda anslag uppkomna besparingarna må för budgetåret 1928—1929 av Eders Kungl. Maj:t under de villkor och bestämmelser, Eders Kungl. Maj:t äger föreskriva, utanordnas följande belopp:

a) till uppehållande av en fjärde parallellavdelning vid tekniska gymnasiet i Örebro 24,000 kronor,

b) till laboratorieutrustning vid samma tekniska gymnasium 10,000 kronor,

c) till laboratorieutrustning vid tekniska elementarskolan i Borås 15,000 kronor,

d) till laboratorieutrustning vid tekniska fackskolan i Härnösand 2,430 kronor,

e) till uppehållande av parallellavdelningar vid tekniska fackskolan i Eskilstuna 6,300 kronor,

f) till stipendier åt obemedlade och mindre bemedlade elever vid de tekniska fackskolorna 5,000 kronor,

g) till resestipendier åt lärare i främmande levande språk vid de tekniska läroverken och med dem jämförliga statsunderstödda läroanstalter 1,500 kronor.

I samband härmed har riksdagen till behandling förehaft två inom riksdagen väckta likalydande motioner (I: 137 och II: 259), i vilka motioner hemställts, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Eders Kungl. Maj:t anhålla, det Eders Kungl. Maj:t måtte låta verkställa utredning av frågan om inrättandet av en textilteknisk fackavdelning vid det tekniska läroverket i Borås och för riksdagen framlägga därpå grundat förslag.

Till stöd för sitt förslag hava motionärerna anfört följande:

»Från textilindustriens representanter har tid efter annan klagomål framkommit över att dess arbetsledarekår numera ej kan rekryteras med per-

soner, som besitta tillräckliga kvalifikationer i fråga om den tekniska utbildning, som den moderna textiltekniken kräver.

Textilteknikerutbildningen har hittills i stort sett varit förlagd till vävskolan i Borås. Denna skola, som inrättades 1866 och sedan 1868 åtnjutit statsanslag, har tvåårig lärokurs. Den avsåg till en början att utgöra ett stöd för hemvävnadsindustrien i orten, men från år 1894 inriktades dess huvudsakliga verksamhet på utbildning av »vävmästare, mönstertecknare och fabrikanter inom vävnadsindustrien», som i och med maskinvävningens insteg fått en alltmera fabriksmässig prägel. Tio år senare framlades på initiativ av industrirepresentanter inom Boråsarten ett förslag till vävskolans omorganisation till en fullständig fackskola för textilindustri. Detta förslag upptogs sedermera i väsentliga delar av den kommitté, som 1907 fick i uppdrag att utarbeta förslag till den lägre tekniska undervisningens ordnande. Detta förslag utgör också grundvalen till kommitténs 1912 framlagda förslag till ordnande av textilteknikerutbildningen.

Kommitténs förslag avsåg en fullständig fackskola för textilindustri med uppgift att meddela »de teoretiska kunskaper och praktiska färdigheter, som i förening med industriell erfarenhet inom någon del av textilindustrien fordras av dem, som närmast skola utöva tillsyn och ledning av arbetet i fabriker för tillverkning av textilvaror samt av mönsterritare». Dessutom skulle undervisningen stå öppen för dem, som ägnade sig åt affärs- eller industriverksamhet på det textila området. Enligt kommitténs förslag skulle textilfackskolan organiseras på ej mindre än 5 olika fackavdelningar, nämligen 1) för vävning, 2) för blekning, färgning, tryckning och appretering, 3) för mönsterritning, 4) för spinning samt 5) för trikä- och spetstillverkning. I stort sett borde eleverna hava förkunskaper motsvarande genomgången realskola, framför allt i matematik, varjämte de skulle under minst 2 år ha deltagit i praktiskt yrkesarbete. Lärokursen omfattade 2 år om 40 läsveckor med 44 obligatoriska och 4 frivilliga undervisningstimmar. Den ojämförligt största delen av undervisningstiden skulle ägnas åt rena fackämnena, endast en mindre del förbehölls tekniskt allmänbildande och grundläggande läroämnen såsom matematik, mekanik, maskinlära, ritning m. m.

Detta vittomfattande förslag har emellertid av statsmakterna endast i ringa del realiserats. Högre textilfackskola har icke inrättats, varför vävskolan i Borås och den Lenningska skolan i Norrköping med allenast ettårig lärokurs alltså äro Sveriges enda utbildningsanstalter för textilteknici.

Beträffande den föreslagna textilfackskolans förläggning anför kommittén: »Att den textiltekniska fackskolan bör förläggas till Borås, anser kommittén vara en sak, som knappast behöver diskuteras o. s. v.» Vad som år 1912 härutinnan ansågs självklart, är helt säkert alltså riktigt. Den maskinella textilindustrien har sin tyngdpunkt i västra Sverige. Sveriges Textilindustriförbund, till vilket äro anslutna inalles 119 företag med cirka 30,000 arbetare, räknar inom västra Sverige, d. v. s. landskapen Västergötland, Dalsland, Halland och Bohuslän med Göteborg, icke mindre än 60 företag med cirka 17,300 arbetare. Av dessa 60 företag äro 31 med cirka 8,400 arbetare belägna i den s. k. Sjuhäradsbygden med Borås som centrum.

Textilindustriens koncentration till Borås med Sjuhäradsbygden belyses måhända än bättre av följande tabellariska sammanställning av siffror hämtade ur den officiella statistiken för år 1925 angående textil- och beklädnadsindustrien.

Textil- och Beklädnadsindustrien år 1925	Arbetareantal		Tillv. värde	
	Antal	i %	i 1,000 kr.	i %
Hela Sverige	50,500	100,0	420,313	100,0
Borås stad och Sjuhäradsbygden . .	10,126	20,1	92,138	21,9
Borås stad	5,468	10,8	54,724	13,0

Textilindustrien inom Älvsborgs län är mångsidigare än annorstädes i vårt land. Alldeles särskilt gäller detta om Sjuhäradsbygden. I denna bygd har textilindustrien som bekant djupa rötter i en gammal hemindustri, vilken ännu icke är helt utdöd. På den maskinella vävnadsindustriens grund har här en omfattande konfektionsindustri vuxit upp, och Sveriges hittills enda fabrik för tillverkning av konstsilke ur pappersmassa är förlagd till Borås.

Av allt att döma befinner sig Sjuhäradsbygdens textilindustri i en period av synnerligen rask utveckling. Det må vara tillräckligt att som belägg härför erinra om den snabba folkmängdsökningen i Borås de senaste åren. Stadens folkmängd har under femårsperioden 1923—1927 stigit från 29,524 till 34,564.

Under sådana förhållanden är det naturligt, att de gamla kraven på förbättrade utbildningsmöjligheter för blivande textilteknici inom denna bygd under sista åren vunnit i styrka och tagit sig uttryck i framställningar från textilindustriens representanter till olika myndigheter.

Emellertid kan man konstatera en ganska bestämd omsvängning i uppfattningen angående bästa sättet att lösa denna fråga. Tilltron till värdet av fackskolans starkt specialiserade utbildning synes hava minskats. Man har funnit, att en allmänteknisk utbildning i exempelvis maskin- och värme-lära är oundgängligen nödvändig för textilteknikern lika väl som för de flesta övriga teknici. Måhända har på sina håll också erfarenheterna från de inom ett par av teknikens områden verksamma fackskolorna bidragit till denna omsvängning. Man hyser dessutom ganska allmänt den uppfattningen, att det skulle bli rätt svårt att i vårt land finna tillräckligt kvalificerade krafter för rekrytering av en textilfackskolas lärarekår, om man som mål för en sådan skolas undervisning ville ställa en högskolemässigt avslutad utbildning.

Den tekniskt ledande personalen inom vår textilindustri uppskattas av sakkunniga till omkring 1,000 personer. Som följd härav skulle årsantalet utexaminerade elever vid en dylik anstalt komma att i genomsnitt sannolikt icke överstiga trettioalet. Då en textilfackskola såväl absolut som i förhållande till elevantalet måste draga betydande kostnader, är det redan av hänsyn härtill omöjligt att tänka sig textilindustriens utbildningsfråga löst på denna väg under den närmaste framtiden.

För tillgodoseende av textilindustriens trängande behov av förbättrade utbildningsmöjligheter är man därför hänvisad till mindre vittgående reformer än dem ovannämnda kommitté föreslagit. På grund av det förhållandevis ringa antalet elever, som kan väntas, synes det oss nödvändigt, att utbildningen — i varje fall till en början — koncentreras till en enda anstalt, vilken i sådant fall av skäl som ovan berörts lär ha sin enda naturliga förläggningsplats i Borås.

Begränsas problemet på detta sätt av ekonomiska och lokala hänsyn, har

man för dess lösning att välja emellan utbyggnad antingen av Vävskolan eller av Tekniska elementarskolan i Borås.

För genomgång av Borås vävskola, vars undervisning är fördelad på 2 läsår, förutsättes allenast vanlig folkskolebildning som underlag. Industripraktik är ej obligatorisk före inträdet, ehuru flertalet av eleverna under längre eller kortare tid i regel varit sysselsatta med industriellt arbete. Undervisningen, som sålunda ej kan stödja sig på nämnvärt mått av teoretiska kunskaper, måste hållas på ett elementärt plan, och den allmänt tekniska utbildningen kan ej höja sig över den rena yrkesskolans nivå.

Vävskolan, vilken i sin nuvarande form alltjämt har en uppgift att fylla, kan således icke utan en betydande omläggning, vilken skulle helt förrycka dess nuvarande karaktär, tillgodose det krav på allmänteknisk utbildning, vilket av textilindustriens representanter avgjort ställes framför kraven på en långt driven specialisering i fråga om den egentliga fackutbildningen. I ett uttalande av Borås fabriksförening (bil. A) framhålls att den tekniska specialutbildningen icke får ske på bekostnad av en god teknisk allmänunderbyggnad, vadan den gängse 2-åriga fackskoletypen enligt dess mening bör anses helt utesluten, då densamma på grund av den korta studietiden i alltför hög grad förskjuter utbildningens tyngdpunkt till nackdel för en verklig ingenjörsutbildning. I stället föreslås såsom önskvärt, att skolan måtte göras minst 3-årig. Likaså önskar man en viss skärpning i inträdesfordringarna, som borde jämnställas med fordringarna för inträde på tekniskt gymnasium, dock att om möjligt 1 års föregående praktik borde vara obligatorisk.

I själva verket lider det intet tvivel, att den allmänt tekniska utbildningen måste skjutas mera i förgrunden, om textilteknikern skall kunna fylla sin plats. I åtskilliga fall ha elever, som utexaminerats från våra tekniska läroverk och som sålunda helt saknat varje särskild orientering på det textila området, med framgång ägnat sig åt textilteknisk verksamhet. Den fackliga utbildning, som givetvis varit av nöden, har därvid relativt lätt kunnat vinnas under den praktiska yrkesutövningen.

Den utbildning, som de tekniska elementarskolorna liksom de tekniska gymnasierna avse att bibringa, har varit av allmänt teknisk art. Dock har genom den linjeuppdelning, som genomförts under en del av lärokursen vid elementarskolorna liksom i visst fall även vid gymnasierna, en orientering åt något av industriens huvudområden kunnat ske. Sålunda har undervisningen differentierats i maskinteknisk, kemisk-teknisk, byggnadsteknisk eller i elektroteknisk riktning.

I överensstämmelse härmed och med hänsyn till nutida behov borde man kunna för textilindustriens räkning jämväl införa en textilteknisk linje. Lämpligen borde så kunna ske därigenom, att inom Borås tekniska elementarskola eller det gymnasium, vartill denna skola kan komma att omorganiseras, anordnades en textilteknisk fackavdelning. Denna tanke är ej ny. Tvärtom har den varit föremål för ingående diskussion såväl inom nämnda skolas styrelse som inom industriella kretsar. Sålunda hava ovan omnämnda industrirepresentanter anslutit sig till tanken på tekniska elementarskolans omorganisation till »ett tekniskt gymnasium, varvid undervisningsplanen regleras så att den erhåller, för dem som så önska, en så vitt möjligt utpräglat textilteknisk inriktning —». Den rent fackliga utbildning, som för den blivande teknikern är av nöden, torde i varje fall till väsentlig del böra vinnas under hans praktiska verksamhet inom någon av textilindustriens

många vitt skilda grenar. För den mera speciella utbildning, som i vissa fall erfordras, har man hittills varit hänvisad till specialkurser vid anstalter vare sig inom eller utom landet. I den mån materiel och övriga resurser medgiva och framför allt i den utsträckning lärare för ändamålet kunna påräknas, synas dylika kurser kunna och i viss utsträckning böra anordnas vid Borås vävskola.

Vid olika tillfällen har från tekniska elementarskolans sida framhållits som önskvärt, att lärjungarnas förkunskaper vid inträdet i läroverket höjas till samma nivå som vid de tekniska gymnasierna, vilket i främsta rummet skulle innebära en ej oväsentlig förbättring av förkunskaperna i matematik. Detta skulle ha en gynnsam inverkan icke blott på studieresultatet i detta ämne utan även underlätta tillgodogörandet av undervisningen i samtliga de ämnen, vilka kräva matematiska förkunskaper.

Detta önskemål, vilket bleve automatiskt tillgodosett, ifall skolan omorganiserades till tekniskt gymnasium, är självfallet av samma betydelse för en textilteknisk linje som för övriga, varför detsamma vid ett eventuellt inrättande av en dylik linje synes värt noggrant beaktande.

Inrättandet av en textilteknisk fackavdelning vid tekniska elementarskolan i Borås underlättas väsentligt därav, att denna skola står under samma lokalstyrelse som vävskolan, vadan denna senare skolas maskiner, instrument och materialsamling givetvis kunna utnyttjas för en sådan avdelnings undervisning, varjämte vävskolan kan utgöra ett visst stöd, då det gäller att ordna lärarefrågan.

Elementarskolan förfogar redan över tillräckliga lokalutrymmen. Dessutom har Borås stad förbundit sig att tillhandahålla nödiga lokaler för det fall, att en fackskola eller ett tekniskt gymnasium komme att inrättas i staden, vadan det kan förväntas, att staten icke behöver vidkännas några som helst kostnader för lokaler. Det är ganska sannolikt, att nödvändig undervisningsmateriel utöver vad som redan finnes kan erhållas kostnadsfritt eller i varje fall till lågt pris från ortens industriella företag.

För staten skulle således återstå att täcka i huvudsak endast lärarelöner. Vid de nu befintliga fackavdelningarna upptar specialundervisningen endast 18 veckotimmar för varje sådan linje. Det kan därför beräknas, att lönekostnaderna icke kunna bli höga. Att exakt angiva desamma är uppenbarligen icke möjligt, förrän detaljerat förslag till timplan och organisation i övrigt föreligger.

I detta sammanhang må det omnämnas, att läroverkets byggnadstekniska fackavdelning under senare tid varit föga frekventerad, varför det kan ifrågasättas, om den numera är av behovet påkallad eller om den måhända icke borde ersättas av någon annan. Vi anse, att inrättandet av en textilteknisk fackavdelning vid det tekniska läroverket i Borås, även om möjlighet därför skulle beredas genom den byggnadstekniska avdelningens nedläggande, skulle göra läroverket bättre skickat än hittills att tillgodose ortens och landets behov av utbildningsmöjligheter för blivande teknici.»

Med hänsyn till vissa å det ordinarie reservationsanslaget till tekniska läroverk uppkomna besparingar har föreslagits en tillfällig nedsättning å anslaget med 33,000 kronor.

Till uppehållande av en fjärde parallellavdelning vid tekniska gymnasiet i Örebro och till laboratorieutrustning vid samma tekniska gymnasium ävensom till uppehållande av parallellavdelningar vid tekniska fackskolan i Es-

kilstuna har riksdagen medgivit, att från besparingar å förenämnda reservationsanslag må för budgetåret 1927—1928 utanordnas respektive 24,000, 10,000 och 6,300 kronor. Enahanda medgivande begäres nu i avseende å budgetåret 1928—1929.

Till stipendier åt obemedlade och mindre bemedlade elever vid de tekniska fackskolorna ävensom till resestipendier åt vissa lärare vid tekniska läroanstalter har riksdagen för innevarande budgetår anvisat särskilda anslag å respektive 5,000 och 1,500 kronor. För samma ändamål ifrågasättes nu, att belopp av motsvarande storlek må utanordnas för budgetåret 1928—1929 från besparingar å reservationsanslaget.

Vidare innebär Eders Kungl. Maj:ts förslag, att till laboratorieutrustning vid tekniska elementarskolan i Borås må för budgetåret 1928—1929 tagas i anspråk ett belopp av 15,000 kronor och till laboratorieutrustning vid tekniska elementarskolan i Härnösand ett belopp av 2,430 kronor, båda beloppen att utgå från å reservationsanslaget uppkomna besparingar.

Riksdagen har vid prövning av vad Eders Kungl. Maj:t nu i olika hänseenden ifrågasatt icke funnit anledning till erinran och alltså bifallit Eders Kungl. Maj:ts förslag.

Vad beträffar det i ovanberörda motioner framförda förslaget, vill riksdagen erinra, att frågan om inrättande av en fackskola för textilindustri i Borås sedan lång tid dryftats och varit föremål för ingående utredningar i samband med den lägre tekniska undervisningens ordnande, utan att dock ännu tanken härpå kunnat förverkligas. I likhet med motionärerna håller riksdagen före, att det tekniska läroverket i Borås bör organiseras med särskilt hänsynstagande till textilindustriens behov av ökade utbildningsmöjligheter. Frågan om lämpligaste sättet för ordnande av denna angelägenhet bör därför enligt riksdagens mening göras till föremål för skyndsam utredning, därvid jämväl synes böra tagas under övervägande, i vad mån någon inskränkning i annat avseende inom skolans verksamhetsområde lämpligen kan komma till stånd. Riksdagen får sålunda uttala sig för en utredning av frågan om vidtagandet av sådana ändringar i organisationen av tekniska elementarskolan i Borås, att behovet av särskild fackundervisning inom den textiltekniska branschen varder behörigen tillgodosedd.

Riksdagen får alltså,

dels anmäla, att riksdagen

1) nedsatt det ordinarie reservationsanslaget till tekniska läroverk, nu 483,000 kronor, med 33,000 kronor till 450,000 kronor,

2) medgivit, att från de å nämnda anslag uppkomna besparingarna må för budgetåret 1928—1929 av Eders Kungl. Maj:t, under de villkor och bestämmelser, Eders Kungl. Maj:t äger föreskriva, utanordnas följande belopp:

a) till uppehållande av en fjärde parallellavdelning vid tekniska gymnasiet i Örebro 24,000 kronor,

b) till laboratorieutrustning vid samma tekniska gymnasium 10,000 kronor,

c) till laboratorieutrustning vid tekniska elementarskolan i Borås 15,000 kronor,

d) till laboratorieutrustning vid tekniska fackskolan i Härnösand 2,430 kronor,

e) till uppehållande av parallellavdelningar vid tekniska fackskolan i Eskilstuna 6,300 kronor,

f) till stipendier åt obemedlade och mindre bemedlade elever vid de tekniska fackskolorna 5,000 kronor,

g) till resestipendier åt lärare i främmande levande språk vid de tekniska läroverken och med dem jämförliga statsunderstödda läroanstalter 1,500 kronor,

dels ock i anledning av ovanberörda motioner (I: 137 och II: 259) anhålla, det Eders Kungl. Maj:t täcktes vidtagna utredning av frågan om vidtagandet av sådana ändringar i organisationen av tekniska elementarskolan i Borås, att behovet av särskild fackundervisning inom den textiltekniska branschen varder behörigen tillgodosedd, samt för riksdagen framlägga det förslag, vartill sagda utredning kan giva anledning.

210:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 215) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till beredande av förhöjt understöd åt handelsgymnasierna i Stockholm, Göteborg, Malmö, Hälsingborg, Örebro och Norrköping, utöver till dem redan anslagna belopp, anvisat för budgetåret 1928—1929 ett extra anslag av 135,000 kronor, att utgå under förutsättning att kommun, där handelsundervisningsanstalt åtnjuter statsunderstöd, själv eller genom enskilda donatorer såväl tillhandahåller erforderliga lokaler för undervisningen som ock årligen lämnar ett kontant bidrag, motsvarande minst en tredjedel av statsunderstödet, samt med den fördelning och under de villkor i övrigt, som Eders Kungl. Maj:t kan finna skäligt bestämma.

211:o) På grund av Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 216) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till resestipendier åt lärare i främmande levande språk vid statsunderstödda handelsgymnasier anvisat för budgetåret 1928—1929 ett extra reservationsanslag av 1,000 kronor, att utgå under de villkor och bestämmelser, Eders Kungl. Maj:t kan finna gott föreskriva.

212:o) Beträffande vad Eders Kungl. Maj:t (punkt 217) föreslagit riksdagen i fråga om det ordinarie förslagsanslaget till understöd åt kommunala anstalter för yrkesundervisning har riksdagen i särskild skrivelse, nr 159, anmält sitt beslut.

213:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 218) föreslagit riksdagen att i riksstaten upptaga det ordinarie anslaget till understöd åt enskilda anstalter för yrkesundervisning såsom reservationsanslag med oförändrat belopp 675,000 kronor.

Riksdagen får anmäla, att riksdagen i riksstaten upptagit det ordinarie anslaget till understöd åt enskilda anstalter för yrkesundervisning såsom reservationsanslag med oförändrat belopp, 675,000 kronor.

214:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 219) föreslagit riksdagen att för budgetåret 1928—1929 anvisa ett extra förslagsanslag av 30,000 kronor att i enlighet med nu gällande grunder utgå som understöd till obemedlade och mindre bemedlade elever vid statsunderstödda skolor för husmodersutbildning.

För budgetåret 1927—1928 anvisades för ändamålet ett förslagsanslag av 25,000 kronor och utsträcktes anslaget samtidigt att omfatta elever även vid statsunderstödda *kommunala* skolor för husmodersutbildning. Med hänsyn till att anslaget för budgetåret 1926—1927 överskridits föreslås nu en förhöjning av detsamma.

Riksdagen har ansett sig böra bifalla Eders Kungl. Maj:ts förslag och får alltså anmäla, att riksdagen för budgetåret 1928—1929 anvisat ett extra förslagsanslag av 30,000 kronor, att i enlighet med nu gällande grunder utgå som understöd till obemedlade och mindre bemedlade elever vid statsunderstödda skolor för husmodersutbildning.

215:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 220) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum,

dels i riksstaten upptagit det ordinarie anslaget till tekniska skolan i Stockholm med oförändrat belopp, 98,575 kronor;

dels ock till upprätthållande av verksamheten vid tekniska skolan i Stockholm anvisat för budgetåret 1928—1929 ett extra anslag av 33,000 kronor under villkor att Stockholms stad för samma tid utöver förut anslagna medel, 7,500 kronor för år, för berörda ändamål bidrager med samma belopp som statsanslaget samt med beräkning, att 480 kronor tillskjutas av Sjöstedtska fonden.

216:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 221) föreslagit riksdagen att såsom bidrag med $\frac{3}{5}$ av kostnaderna för uppehållande under tiden 1 juli 1928—30 juni 1929 av verksamheten vid bergsskolorna i Filipstad och Falun, anordnade på sätt i yttrande till statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden den 14 mars 1922 närmare angivits, för budgetåret 1928—1929 anvisa ett extra anslag av 47,040 kronor att utgå under villkor att järnkontoret ansvarar för den del av kostnaderna för skolornas uppehållande i den uti nämnda yttrande angivna omfattning, som ej täckes genom anslag av statsmedel, samt med rätt för Eders Kungl. Maj:t att meddela de närmare föreskrifter i

fråga om nämnda anslag, som av Eders Kungl. Maj:t prövas erforderliga.

För innevarande budgetår utgår för ändamålet ett extra anslag av 46,590 kronor.

Mot det av Eders Kungl. Maj:t för ändamålet nu beräknade anslagsbeloppet har riksdagen icke något att erinra.

Av vad såväl nu av departementschefen som tidigare beträffande dessa bergsskolor anförts, har riksdagen icke kunnat undgå att finna tanken på en sammanslagning av de båda skolorna vara förtjänt av närmare uppmärksamhet. Det synes enligt riksdagens mening böra tagas under övervägande, huruvida icke förhandlingar borde inledas mellan Eders Kungl. Maj:t å ena sidan och järnkontoret såsom skolornas ägare å den andra i syfte att genom en dylik sammanslagning söka vinna ej endast besparingar utan jämväl en ändamålsenligare anordning av undervisningen. En utredning i sådant hänseende synes riksdagen fördenskull genom Eders Kungl. Maj:ts försorg böra vidtagas.

Under återopande av vad sålunda anförts får riksdagen

dels anmäla, att riksdagen såsom bidrag med $\frac{3}{5}$ av kostnaderna för uppehållande under tiden 1 juli 1928—30 juni 1929 av verksamheten vid bergsskolorna i Filipstad och Falun, anordnade på sätt i yttrande till statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden den 14 mars 1922 närmare angivits, för budgetåret 1928—1929 anvisat ett extra anslag av 47,040 kronor, att utgå under villkor att järnkontoret ansvarar för den del av kostnaderna för skolornas uppehållande i den uti nämnda yttrande angivna omfattning, som ej täckes genom anslag av statsmedel, samt med rätt för Eders Kungl. Maj:t att meddela de närmare föreskrifter i fråga om nämnda anslag, som av Eders Kungl. Maj:t prövas erforderliga;

dels ock anhålla, att Eders Kungl. Maj:t måtte låta verkställa utredning, huruvida och under vilka förutsättningar en sammanslagning av ifrågasvarande bergsskolor må äga rum, samt för riksdagen framlägga det förslag, vartill nämnda utredning kan föranleda.

217:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 223) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till uppehållande av verksamheten vid vävskolan i Borås anvisat för budgetåret 1928—1929 ett extra anslag av 10,325 kronor, att utgå med de belopp, till de ändamål och under de villkor, som under punkten 223 i statsrådsprotokollet den 4 januari 1928 angivits.

Folkbildningsåtgärder i övrigt.

218:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 226) föreslagit riksdagen *ej mindre* höja det ordinarie förslagsanslaget till understöd åt folkbibliotek, nu 540,000 kronor, med 20,000 kronor till 560,000 kronor, *än även* medgiva, att av förenämnda anslag må från och med budgetåret 1928—1929 tills vidare utgå

dels ett belopp av högst 600 kronor för år till rese- och traktementsersättningar vid biblioteksinspektion från landsbibliotek,

dels ock ett belopp av 4,000 kronor för år för fortsatt utgivande av envar av tidskrifterna Biblioteksbladet, Bokstugan och Studiekamraten.

I sammanhang härmed har utskottet till behandling förehått

dels två inom riksdagen väckta likalydande motioner (I: 103 och II: 154), i vilka motioner hemställts, att riksdagen måtte besluta,

att ur det under riksstatens åttonde huvudtitel å ordinarie stat uppförda förslagsanslaget till understöd åt folkbibliotek må från och med budgetåret 1928—1929 tills vidare enligt Eders Kungl. Maj:ts bestämmande och under de villkor, Eders Kungl. Maj:t kan finna gott föreskriva, utgå understöd till lantmannaskola med ett belopp av lägst 15 och högst 150 kronor för år räknat, för upprättande och underhåll av ett skolbibliotek, varvid dock där folkhögskola och lantmannaskola äro förlagda på samma plats med gemensamma lokaler understödet skall utgå till en för dessa båda skolor gemensam biblioteksstyrelse med lägst 15 och högst 150 kronor för varje skolform,

dels ock en inom riksdagen väckt motion (II: 127), däri hemställts, att riksdagen för sin del ville besluta, att lantmannaskolor måtte i vanlig ordning erhålla statsbidrag till sina skolbibliotek.

Till stöd för det i förstberörda två motioner framlagda förslaget, vilket i sak sammanfaller med yrkandet i sistnämnda motion, har i motionerna I: 103 och II: 154 anförts följande:

»Skolbibliotekens stora betydelse torde vara allmänt erkänd, och åtskilligt har gjorts både för en utveckling av redan existerande bibliotek och för skapande av nya vid skolor, där dylika hittills saknats. Det sagda gäller ej blott om skolor av olika slag för lägre åldersstadier (folkskolor o. s. v.), utan har i ännu större utsträckning sin tillämpning i fråga om dem, som äro avsedda för vuxen ungdom. Icke minst för dylik ungdom äro just de möjligheter till självverksamhet som ett skolbibliotek erbjuder, av det allra största värde främst med hänsyn till ett rationellt bedrivande av arbetet under själva skoltiden, men också på grund av vikten av att eleverna tillägna sig en vana vid studier på egen hand, som för dem är av oskattbart värde för de fortsatta självstudier efter skoltidens slut, som varje skola helt naturligt måste uppmuntra till.

Staten understöder också genom särskilda anslag ej blott biblioteken vid statliga utbildningsanstalter av olika slag utan även biblioteksverksamhet

vid åtskilliga olika arter av kommunala och privata läroanstalter. Statsanslag till skolor av sistnämnda typ utgår enligt kungl. kungörelsen den 31 december 1920 (nr 948) med ändringar den 18 november 1921 (nr 724) och den 30 december 1922 (nr 619). Sagda författning föreskriver i § 1 mom. 2 följande.

'Understöd av statsmedel må med ett belopp av lägst 15 kronor och högst 150 kronor, för år räknat, utgå

a) till skoldistrikt, styrelse för högre folkskola, kommunal mellanskola eller under statens kontroll stående folkhögskola eller småskoleseminarium för upprättande och underhåll av ett skolbibliotek eller ett system av sådana (centralbibliotek med filialer);

b) till skoldistrikt med statsunderstött skolbibliotek för upprättande och underhåll av en boksamling för fortsättningsskolan såsom särskild avdelning av skolbiblioteket; samt

c) till styrelse för statsunderstödd lärlingsskola, yrkesskola, verkstadsskola, ettårig handelsskola eller hushållsskola för upprättande och underhåll av ett skolbibliotek,

varvid dock, där beträffande viss kommun statsunderstöd anses böra tillkomma kommunen tillhöriga skolor av mer än en av de under denna punkt angivna skolformer, understödet skall utgå till en för samtliga dessa skolor gemensam biblioteksstyrelse med lägst 15 kronor och högst 150 kronor för varje skolform.'

Som synes finnas möjligheter till statsanslag enligt dessa grunder för vissa skolor, som i olika avseenden ha uppgifter tämligen analoga med lantmannaskolans, å ena sidan folkhögskolorna, å andra sidan åtskilliga mera fackligt betonade skolor för ett högre åldersstadium än folkskolans: de yrkesbestämda fortsättningsskolorna lika väl som lärlings-, yrkes-, verkstads-, handels- och hushållsskolor. Under sådana omständigheter måste det anses obilligt, att lantmannaskolorna, för vilka samma behov av bibliotek måste föreligga som för nämnda skoltyper, ej äga minsta möjlighet till statligt understöd åt bibliotek. I realiteten kommer detta givetvis i regel att medföra, att skolorna helt komma att sakna bibliotek eller att biblioteket huvudsakligen kommer att bestå av gåvor och mera tillfälligt anskaffad litteratur, såframt icke lantmannaskolan är förenad med folkhögskola och därför folkhögskolans bibliotek i viss mån kan utnyttjas även av lantmannaskolans elever. Starka klagomål över dessa missförhållanden ha också från lantmannaskolornas sida rests.

En utväg för frågans lösande är givetvis uppförande av ett särskilt anslag för ändamålet under nionde huvudtiteln att fördelas av lantbruksstyrelsen. Det synes emellertid vara lämpligare att införa även dessa skolors bibliotek bland de ovan uppräknade, vilka kunna erhålla bidrag ur det av skolöverstyrelsen fördelade anslaget till folkbiblioteksväsendet, detta bland annat därför att i de fall, då folkhögskolan är förenad med lantmannaskola, det måste anses opraktiskt och oekonomiskt att ha två fullt fristående och där till under olika myndigheter sorterande bibliotek.

Det riktiga torde tvärtom i dylika fall — i analogi med vad som i författningen föreskrivits i fråga om lärlings-, yrkes-, verkstadsskola, ettårig handelsskola och hushållsskola i samma kommun — vara ett gemensamt bibliotek, om än uppdelat vad räkenskaper och den ekonomiska redovisningen angår på två olika avdelningar, så att det kan kontrolleras, att vardera skoltypens litteraturbehov fullt tillgodoses.

I övrigt synas de bestämmelser, som i nämnda författning föreskrivits för statsunderstödda skolbibliotek, äga sin fulla tillämpning även för lantmannaskolornas vidkommande.

Det belopp, som erfordras för anslag till lantmannaskolornas bibliotek, är helt ringa. Hela antalet skolor är för närvarande 44, varför det högsta belopp, som skulle kunna tänkas utgå är 6,600 kronor. Det är emellertid ej antagligt varken att till en början alla skolor komma att använda möjligheterna till anslag eller att de som söka dylikt alltid utnyttja maximibeloppet, varför man har skäl att räkna med ett högst väsentligt lägre belopp. Under sådana omständigheter, och då Kungl. Maj:ts proposition ifrågasätter en ökning av förslagsanslaget till folkbibliotek om 20,000 kronor med hänsyn huvudsakligen till den årliga ökningen genom nytillkommande bibliotek, synes det mig tveksamt, om en ytterligare ökning av anslaget utöver den i kungl. propositionen beräknade skulle vara behövlig med hänsyn till lantmannaskolornas bibliotek.»

Eders Kungl. Maj:ts förslag innebär till en början höjning av de årligen utgående anslagen till tidskrifterna Biblioteksbladet, Bokstugan och Studiekamraten från, beträffande envar av tidskrifterna, nu utgående 3,000 kronor till 4,000 kronor.

Vidare föreslås att från det ordinarie anslaget till understöd åt folkbibliotek må från och med budgetåret 1928—1929 tills vidare utgå ett belopp av högst 600 kronor för år till rese- och traktamentsersättningar vid biblioteksinspektion från landsbibliotek.

Vad beträffar storleken av det anslag, som äskas för understödjande av folkbiblioteksverksamheten inom nuvarande organisatoriska ram, meddelas i statsrådsprotokollet, att utgifterna från ifrågavarande anslag under budgetåret 1927—1928 beräknas komma att uppgå till 547,500 kronor, och har med hänsyn härtill ävensom till nyssnämnda höjningar anslaget nu föreslagits ökat till 560,000 kronor.

Det i ovanberörda motioner framförda förslaget finner riksdagen av skäl, som i motionerna anförts, vara förtjänt av bifall.

Riksdagen får alltså anmäla, att riksdagen

dels höjt det ordinarie förslagsanslaget till understöd åt folkbibliotek, nu 540,000 kronor, med 20,000 kronor till 560,000 kronor,

dels ock i anledning av Eders Kungl. Maj:ts förslag samt ovanberörda motioner (I: 103, II: 154 och 127) medgivit, att av förenämnda anslag må från och med budgetåret 1928—1929 tills vidare utgå

a) ett belopp av högst 600 kronor för år till rese- och traktamentsersättningar vid biblioteksinspektion från landsbibliotek,

b) ett belopp av 4,000 kronor för år för fortsatt utgivande av envar av tidskrifterna Biblioteksbladet, Bokstugan och Studiekamraten,

c) enligt Eders Kungl. Maj:ts bestämmande och under de villkor, Eders Kungl. Maj:t kan finna gott föreskriva, understöd med ett belopp av lägst 15 kronor och högst 150 kronor, för år räknat, till styrelse för lantmanna-

skola för upprättande och underhåll av ett skolbibliotek, varvid dock, där folkhögskola och lantmannaskola äro förlagda på samma plats med gemensamma lokaler, understödet skall utgå till en för dessa båda skolor gemensam biblioteksstyrelse med lägst 15 kronor och högst 150 kronor för varje skolform.

219:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 227) föreslagit riksdagen att *dels* till understöd åt anstalter och föreningar, som anordna populärvetenskapliga föreläsningar, anvisa för budgetåret 1928—1929 ett extra reservationsanslag av 400,000 kronor ävensom medgiva, att av detta anslag må enligt av Eders Kungl. Maj:t fastställda villkor användas högst 25,000 kronor till understöd åt centralbyråer och undantagsvis även åt andra sammanslutningar för förmedling av dylika föreläsningar, 3,000 kronor till arvode åt en hos skolöverstyrelsen anställd föreläsningskonsulent samt högst 8,000 kronor till understöd åt vissa anstalter och föreningar för av dem havda resekostnader för föreläsare,

dels ock medgiva, att för tiden 1 juli 1928—30 juni 1929 det minsta antal föreläsningar, som för åtnjutande av statsbidrag skall årligen anordnas av anstalt eller förening, varom här är fråga, må utgöra 10.

I samband härmed har riksdagen till behandling förehåft en inom riksdagen väckt motion (I: 99), däri hemställts, bland annat, att riksdagen måtte besluta, att med godkännande i tillämpliga delar av skolöverstyrelsens förslag i yttrande över »Betänkande med utredning och förslag angående det fria och frivilliga folkbildningsarbetet» för budgetåret 1928—1929 bevilja ett anslag av högst 25,000 kronor till anordnande av folkbildningskurser.

För budgetåret 1927—1928 är för ifrågavarande ändamål anvisat ett extra reservationsanslag av 400,000 kronor. Av detta anslag må enligt riksdagens medgivande användas *dels* högst 25,000 kronor till understöd åt centralbyråer och undantagsvis även åt andra sammanslutningar för förmedling av populärvetenskapliga föreläsningar, *dels* 3,000 kronor till arvode åt en hos skolöverstyrelsen anställd föreläsningskonsulent, *dels ock* högst 8,000 kronor till understöd åt vissa anstalter och föreningar för av dem havda resekostnader för föreläsare.

Såsom av statsrådsprotokollet framgår, har skolöverstyrelsen hemställt om förslag till 1928 års riksdag om en omorganisation av statens verksamhet för understödjande av det fria folkbildningsarbetet i överensstämmelse med vissa av överstyrelsen föreslagna riktlinjer.

Departementschefen har förklarat sig icke kunna framlägga förslag om en omorganisation av ifrågavarande verksamhet. Nu gällande grunder för statens understödjande verksamhet på detta område äro alltså bibehållna oförändrade även under budgetåret 1928—1929.

I likhet med vad som ägt rum under de senaste åren, har riksdagens medgivande begärts till att för budgetåret 1928—1929 det minsta antal

föreläsningar, som för åtnjutande av statsbidrag skall årligen anordnas av anstalt eller förening, varom här är fråga, må utgöra 10.

Av de förslag, som i ovanberörda motion framlagts, har riksdagen särskilt uppmärksammat, vad som ifrågasatts rörande anslag till anordnande av folkbildningskurser. Ifråga om dessa kurser anför motionären i sin motion bland annat följande:

»Till de trängande uppgifter, som utan föregripande av en önskvärd prövning av Kungl. Maj:t omedelbart kunna genomföras, hör skolöverstyrelsens förslag om folkbildningskurser, av folkbildningssakkunniga kallade flyttande folkhögskolekurser. Dessa folkbildningskurser skulle nära anknytas till den svenska folkhögskolan, en tanke som så gott som enhälligt förordats från både folkhögskolorna och alla deltagare i det fria folkbildningsarbetet, som haft tillfälle att yttra sig. Särskilt för den svenska landsbygden skulle härigenom skapas en effektivare bildningsorganisation än de nu vanliga enstaka föreläsningarna. Det blev också en utvidgning av den svenska folkhögskolans verksamhet utöver den bygds gränser, i vilken folkhögskolan är belägen, till glädje för både stads- och, i synnerhet, landsbygdsbefolkningen över hela länet. Man har redan allt för länge dröjt med att ge vårt folk denna värdefulla utbyggnad på folkhögskolan till sammanknyttande av dennas arbete med den populärvetenskapliga föreläsningsverksamheten, helst endast ett relativt obetydligt belopp behöves för skapandet av denna bildningsform. Skolöverstyrelsen anser, att föreläsningsanslaget härför behöver ökas med 25,000 kronor.»

Riksdagen har ej kunnat undgå uppmärksamma, hurusom det sätt, varpå föreläsningsverksamheten för närvarande bedrives, lämnar rum för åtskilliga Erinringar och hurusom genom en ej alltid fullt ändamålsenlig organisation denna betydelsefulla verksamhet understundom förfelar det mål den vill vinna. En rättelse härutinnan är tvivelsutan högst önskvärd och bör i sinom tid komma till stånd. Det förslag, som motionären framlagt angående anslag till folkbildningskurser, anordnade på sätt i motionen anges, synes riksdagen vara ägnat att komplettera vad som brister i den nuvarande organisationen, och med hänsyn till den viktiga uppgift, dessa kurser äro avsedda att fylla, har riksdagen icke dragit i betänkande att bifalla vad härutinnan föreslagits. Riksdagen har funnit lämpligt att för dessa kurser, s. k. flyttande folkhögskolekurser, bevilja ett särskilt anslag av 25,000 kronor, att utgå efter de grunder, Eders Kungl. Maj:t må äga att bestämma.

Riksdagen, som ej funnit något att erinra mot Eder Kungl. Maj:ts förslag, får alltså anmäla, att riksdagen

dels till understöd åt anstalter och föreningar, som anordna populärvetenskapliga föreläsningar, anvisat för budgetåret 1928—1929 ett extra reservationsanslag av 400,000 kronor, ävensom medgivit, att av detta anslag må enligt av Eders Kungl. Maj:t fastställda villkor användas högst 25,000 kronor till understöd åt centralbyråer och undantagsvis även åt andra sammanslutningar för förmedling av dylika föreläsningar, 3,000 kronor till arvode åt en hos skolöverstyrelsen anställd föreläsningskonsulent samt högst

8,000 kronor till understöd åt vissa anstalter och föreningar för av dem havda resekostnader för föreläsare,

dels medgivit, att för tiden 1 juli 1928—30 juni 1929 det minsta antal föreläsningar, som för åtnjutande av statsbidrag skall årligen anordnas av anstalt eller förening, varom här är fråga, må utgöra 10,

dels ock i anledning av ovanberörda motion (I:99) till anordnande av folkbildningskurser, s. k. flyttande folkhögskolekurser, för budgetåret 1928—1929 anvisat ett extra anslag av 25,000 kronor, att utgå efter de grunder, Eders Kungl. Maj:t må äga att bestämma.

220:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 228) föreslagit riksdagen att såsom bidrag till arbetarnas bildningsförbund för bestridande av dess organisations- och administrationskostnader anvisa för budgetåret 1928—1929 ett extra anslag av 26,000 kronor, att utgå i den mån förbundet visar sig för ändamålet för samma tid disponera från annat håll bekomna medel till minst lika stort belopp som statsbidraget, och i övrigt enligt de bestämmelser, Eders Kungl. Maj:t kan finna gott föreskriva.

Anslaget utgår för innevarande budgetår med samma belopp, som nu av Eders Kungl. Maj:t begäres.

Riksdagen får anmäla, att riksdagen såsom bidrag till arbetarnas bildningsförbund för bestridande av dess organisations- och administrationskostnader anvisat för budgetåret 1928—1929 ett extra anslag av 26,000 kronor, att utgå i den mån förbundet visar sig för ändamålet för samma tid disponera från annat håll bekomna medel till minst lika stort belopp som statsbidraget, och i övrigt enligt de bestämmelser, Eders Kungl. Maj:t kan finna gott föreskriva.

221:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 229) föreslagit riksdagen att såsom bidrag till täckande av kostnaderna för de föreläsningsskurser, som från universiteten i Uppsala och Lund varda på begäran vare sig av institution, som ej åtnjuter särskilt till populärvetenskapliga föreläsningar beviljat statsunderstöd, eller av viss kommun eller enskild person anordnade att under tiden 1 juli 1928—30 juni 1929 eller senare hållas utom universitetsstäderna, anvisa för budgetåret 1928—1929 ett extra reservationsanslag av 9,500 kronor varav 5,000 kronor till Uppsala universitet och 4,500 kronor till Lunds universitet, att utgå under villkor att den, som begärt föreläsning, tillskjuter för täckande av föreläsarens resekostnad och arvode minst lika stort belopp som statsbidraget, samt enligt de bestämmelser i övrigt, Eders Kungl. Maj:t må finna skäl föreskriva.

Anslaget utgår för innevarande budgetår med 11,500 kronor, därav 7,000 kronor för universitetet i Uppsala och 4,500 kronor till universitetet i Lund.

Riksdagen, som icke har något att erinra mot Eders Kungl. Maj:ts förslag, får anmäla, att riksdagen såsom bidrag till täckande av kostnaderna för de

föreläsningsskurser, som från universiteten i Uppsala och Lund varda på begäran vare sig av institution, som ej åtnjuter särskilt till populärvetenskapliga föreläsningar beviljat statsunderstöd, eller av viss kommun eller enskild person anordnade att under tiden 1 juli 1928—30 juni 1929 eller senare hållas utom universitetsstäderna, anvisat för budgetåret 1928—1929 ett extra reservationsanslag av 9,500 kronor, varav 5,000 kronor till Uppsala universitet och 4,500 kronor till Lunds universitet, att utgå under villkor att den, som begärt föreläsning, tillskjuter för täckande av föreläsarens resekostnad och arvode minst lika stort belopp som statsbidraget, samt enligt de bestämmelser i övrigt, Eders Kungl. Maj:t må finna skäl föreskriva.

222:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 230) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till anordnande av s. k. universitetscirkelar för budgetåret 1928—1929 anvisat ett extra reservationsanslag av 13,000 kronor, att fördelas enligt de närmare bestämmelser, Eders Kungl. Maj:t finner gott meddela.

223:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 231) föreslagit riksdagen att såsom bidrag till bestridande av kostnaderna för de föreläsningsskurser, som äro avsedda att sommaren 1928 eller senare vid universitetet i Uppsala anordnas för allmänheten, anvisa för budgetåret 1928—1929 ett extra reservationsanslag av 8,000 kronor.

Alltsedan år 1893 hava vid våra universitet och högskolor hållits så kallade sommarkurser, avsedda för personer, som icke äro i tillfälle att begagna sig av den regelbundna akademiska undervisningen. Såsom bidrag till dessa kurser hava från och med år 1903 utgått särskilda anslag av statsmedel. I Uppsala höllas sommarkurser senast år 1924 och under de följande åren hava dylika kurser anordnats i Stockholm, Lund och Göteborg.

Riksdagen, som icke har något att erinra mot Eders Kungl. Maj:ts förslag, får anmäla, att riksdagen såsom bidrag till bestridande av kostnaderna för de föreläsningsskurser, som äro avsedda att sommaren 1928 eller senare vid universitetet i Uppsala anordnas för allmänheten, anvisat för budgetåret 1928—1929 ett extra reservationsanslag av 8,000 kronor.

224:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 232) föreslagit riksdagen att *dels* till undervisnings- och upplysningsverksamhet för nykterhetens främjande anvisa för budgetåret 1928—1929 ett extra anslag av 163,500 kronor att utgå av statsverkets fond av rusdrycksmedel under de villkor, som av Eders Kungl. Maj:t prövas lämpliga, samt till de av departementschefen i statsrådsprotokollet omförmälda ändamål med högst de av departementschefen angivna belopp,

dels ock medgiva, att möjligen uppkommande besparingar på de till anordnande av en hygienisk fortbildningskurs för lärare m. fl. samt av en allmän utbildningskurs för studie- och ungdomsledare m. fl. avsedda belopp

av sagda medel må, enligt Eders Kungl. Maj:ts bestämmande, användas till anskaffande och revision av materiell för nykterhetsundervisningen.

För innevarande budgetår utgår för ändamålet ett anslag av 168,500 kronor.

Inneböörden av Eders Kungl. Maj:ts förslag samt fördelningen av anslagsmedlen mellan de olika ändamålen framgår av följande av departementschefen i statsrådsprotokollet införda sammanställning.

Anslagets ändamål	För 1927-1928 beviljat anslag Kronor	För 1928—1929		
		av vederbörande organisation begärt anslag Kronor	av skolöverstyrelsen tillstyrkt anslag Kronor	av departementschefen tillstyrkt anslag Kronor
1) Anordnande av en hygienisk fortbildningskurs för lärare m. fl.	40,000*	32,000	32,000	32,000
2) Anordnande av en allmän utbildningskurs för studie- och ungdomsledare m. fl.	16,000	16,000	16,000	16,000
3) Understöd för utgivande av en tidskrift för undervisnings- och upplysningsverksamheten för nykterhetens främjande (»Tirfing, tidskrift för nykterhetsfrågans studium»)	3,500	3,500	3,500	3,500
4) Främjande av centralförbundets för nykterhetsundervisning verksamhet	20,000	20,000	20,000	20,000
5) Underhåll och skötsel av centralförbundets för nykterhetsundervisning bibliotek	1,000	1,000	1,000	1,000
6) Främjande av Sveriges nykterhetssällskaps representantförsamlings upplysningsbyrås verksamhet	12,000	12,000	12,000	12,000
7) Främjande av svenska sällskapet för nykterhet och folkuppfostran, det år 1837 stiftade svenska nykterhetssällskapet, verksamhet	5,000	5,000	5,000	5,000
8) Främjande av Sveriges storloges av I. O. G. T. studie- och ungdomsverksamhet	29,000	29,000	29,000	29,000
9) Främjande av Sveriges blåbandsförenings studie- och ungdomsverksamhet	8,000	12,000	8,000	8,000
10) Främjande av nationaltemplarordens studie- och ungdomsverksamhet	9,000	11,000	10,000	10,000
10 a) Understöd för utgivande av nationaltemplarordens studietidskrift »Aziel»	—	2,500	—	—
11) Främjande av nykterhetsorden Verdandis studie- och ungdomsverksamhet	4,000	4,000	4,000	4,000
12) Främjande av Sveriges studerande ungdoms helnykterhetsförbunds verksamhet	6,000	6,000	6,000	6,000
13) Främjande av nykterhetsföreningen Vita bandets studie- och ungdomsverksamhet	3,000	5,000	4,000	4,000
14) Främjande av Sveriges lärares nykterhetsförbunds verksamhet	4,500	5,500	5,500	5,500

* Avser anordnande av en social fortbildningskurs.

Anslagets ändamål	För 1927-1928 beviljat anslag Kronor	För 1928—1929		
		av vederbö- rande orga- nisation begärt anslag Kronor	av skolöver- styrelsen tillstyrkt anslag Kronor	av departe- ments- chefen tillstyrkt anslag Kronor
15) Främjande av järnvägsmänns helnykterhetsförbunds verksamhet	1,000	1,000	1,000	1,000
16) Främjande av Sveriges polismäns helnykterhetsförbunds verksamhet	1,000	1,000	1,000	1,000
17) Bidrag till uppehållande av internationella byråns i Lausanne för alkoholismens bekämpande (Bureau international contre l'alcoolisme) verksamhet	2,500	2,500	2,500	2,500
18) Arvode åt den hos skolöverstyrelsen anställda konsulenten för nykterhetsundervisning och nykterhetsupplysning	3,000	—	3,000	3,000
19) Föreläsnings- och instruktionsverksamhet för nykterhetens främjande m. m., <i>reservationsanslag</i>	120,000	120,000	120,000	120,000
20) Främjande av nykterhet på andra än ovan anförda sätt och motarbetande av dryckenskapens följder, <i>reservationsanslag</i>	3,000	—	5,000	5,000

Ovannämnda av departementschefen under punkterna 1—18 i tablån tillstyrkta anslag uppgå till sammanlagt 163,500 kronor, och Eders Kungl. Maj:ts förslag innebär alltså en anslagsminskning med 5,000 kronor i förhållande till innevarande budgetårs anslag till samma ändamål.

Riksdagen, som icke har något att erinra mot Eders Kungl. Maj:ts förslag, får anmäla, att riksdagen

dels till undervisnings- och upplysningsverksamhet för nykterhetens främjande anvisat för budgetåret 1928—1929 ett extra anslag av 163,500 kronor, att utgå av statsverkets fond av rusdrycksmedel under de villkor, som av Eders Kungl. Maj:t prövas lämpliga, samt till de av departementschefen under punkt 232 i statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden den 4 januari 1928 omförmälda ändamål med högst de av departementschefen angivna belopp;

dels ock medgivit, att möjligen uppkommande besparingar på de till anordnande av en hygienisk fortbildningskurs för lärare m. fl. samt av en allmän utbildningskurs för studie- och ungdomsledare m. fl. avsedda belopp av sagda medel må, enligt Eders Kungl. Maj:ts bestämmande, användas till anskaffande och revision av materiell för nykterhetsundervisningen.

225:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 233) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till föreläsnings- och instruktionsverksamhet för nykterhetens främjande, bedriven i enlighet med de bestämmelser, Eders Kungl. Maj:t kan finna lämpligt fastställa, an-

visat för budgetåret 1928—1929 ett extra reservationsanslag av 120,000 kronor, att utgå av statsverkets fond av rusdrycksmedel.

226:o) På grund av Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 234) har riksdagen till främjande av nykterhet på andra sätt än vad under punkterna 224 och 225 angivits samt till motarbetande av dryckenskapens följder anvisat för budgetåret 1928—1929 ett extra reservationsanslag av 5,000 kronor, att utgå av statsverkets fond av rusdrycksmedel.

227:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 235) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till understöd åt föreningar, som anordna god orkestermusik för allmänheten, samt till inspektion av ifrågavarande föreningars och orkestrars verksamhet anvisat för budgetåret 1928—1929 ett extra anslag å 57,000 kronor.

228:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 236) föreslagit riksdagen att till Folkliga musikskolan i Arvika för en minst 20 veckor lång kurs under verksamhetsåret 1928—1929 bevilja för budgetåret 1928—1929 ett extra anslag av 5,000 kronor att utgå på de villkor, Eders Kungl. Maj:t kan finna gott föreskriva.

Riksdagen får anmäla, att riksdagen till Folkliga musikskolan i Arvika för en minst 20 veckor lång kurs under verksamhetsåret 1928—1929 beviljat för budgetåret 1928—1929 ett extra anslag av 5,000 kronor, att utgå på de villkor, Eders Kungl. Maj:t kan finna gott föreskriva.

229:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 237) föreslagit riksdagen att till bestridande av kostnaderna för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens biografbyrå för budgetåret 1928—1929 anvisa ett extra reservationsanslag av 10,000 kronor att direkt utgå av avgifter för granskning av biografbilder.

Anslaget utgår för innevarande budgetår med 9,000 kronor.

Riksdagen får anmäla, att riksdagen till bestridande av kostnaderna för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens biografbyrå för budgetåret 1928—1929 anvisat ett extra reservationsanslag av 10,000 kronor, att direkt utgå av avgifter för granskning av biografbilder.

230:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 238) föreslagit riksdagen att för budgetåret 1928—1929 anvisa

dels till ersättning åt postverket för dess bestyr med statens räntefria studielån ett extra förslagsanslag av 1,850 kronor,

dels ock till bestridande av kostnaderna för den nämnd, som under år 1928 må komma att handlägga ärenden rörande omförmälda lån, ett extra anslag av 5,000 kronor.

Ifrågavarande anslag utgå för innevarande budgetår, det förra med 2,500 kronor och det senare med 4,500 kronor.

Riksdagen, som icke har något att erinra mot Eders Kungl. Maj:ts förslag, får anmäla, att riksdagen för budgetåret 1928—1929 anvisat

dels till ersättning åt postverket för dess bestyr med statens räntefria studielån ett extra förslagsanslag av 1,850 kronor,

dels ock till bestridande av kostnaderna för den nämnd, som under år 1928 må komma att handlägga ärenden rörande omförmälda lån, ett extra anslag av 5,000 kronor.

Åtgärder för fysisk utbildning.

231:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 239) har riksdagen i riksstaten för budgetåret 1928—1929 upptagit det ordinarie förslagsanslaget till avlöningar vid gymnastiska centralinstitutet med oförändrat belopp, 106,000 kronor.

232:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 240) föreslagit riksdagen att *ej mindre* höja det för gymnastiska centralinstitutet uppförda ordinarie reservationsanslaget till materiell m. m., nu 9,600 kronor, med 3,400 kronor till 13,000 kronor

än även för budgetåret 1928—1929 anvisa

dels till tackande av brist i nyssnämnda reservationsanslag vid utgången av budgetåret 1926—1927 ett extra anslag av 1,016 kronor,

dels ock till nyanskaffning av materiell vid gymnastiska centralinstitutet ett extra reservationsanslag av 6,400 kronor.

Av den föreslagna höjningen av det ordinarie anslaget äro 400 kronor beräknade till bokinköp och bokinbindning samt återstoden 3,000 kronor för de övriga ändamål, vartill anslaget är avsett.

Riksdagen, som *ej* funnit något att erinra mot Eders Kungl. Maj:ts förslag, får anmäla, att riksdagen,

dels höjt det för gymnastiska centralinstitutet uppförda ordinarie reservationsanslaget till materiell m. m., nu 9,600 kronor, med 3,400 kronor till 13,000 kronor,

dels ock för budgetåret 1928—1929 anvisat

a) till tackande av brist i nyssnämnda reservationsanslag vid utgången av budgetåret 1926—1927 ett extra anslag av 1,016 kronor,

b) till nyanskaffning av materiell vid gymnastiska centralinstitutet ett extra reservationsanslag av 6,400 kronor.

233:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 241) föreslagit riksdagen att till extra personal vid gymnastiska centralinstitutet m. m. anvisa för budgetåret

1928—1929 ett extra anslag av 6,410 kronor att utgå med den fördelning, som av Eders Kungl. Maj:t bestämmes.

Anslaget utgår för innevarande budgetår med 6,110 kronor. Den nu föreslagna anslagsökningen, 300 kronor, är avsedd för undervisningen i idrott vid institutet.

Riksdagen, som icke har något att erinra mot Eders Kungl. Maj:ts förslag, får anmäla, att riksdagen till extra personal vid gymnastiska centralinstitutet m. m. anvisat för budgetåret 1928—1929 ett extra anslag av 6,410 kronor, att utgå med den fördelning, som av Eders Kungl. Maj:t bestämmes.

234:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 242) föreslagit riksdagen att till understödjande av idrotten anvisa för budgetåret 1928—1929 ett extra anslag av 120,000 kronor, därav till svenska gymnastikförbundet 55,000 kronor, att utgå på de villkor, Eders Kungl. Maj:t kan finna skäl bestämma.

I samband härmed har riksdagen till behandling förehaft en inom riksdagen väckt motion (I:140), däruti hemställts att riksdagen måtte vid beviljande under åttonde huvudtiteln punkt 242 av anslag till understödjande av idrotten därvid foga den bestämmelsen, att 2,000 kronor därav må tilldelas Sveriges akademiska idrottsförbund att utgå på de villkor, som Eders Kungl. Maj:t kan finna skäl bestämma.

För vart och ett av budgetåren 1925—1928 har för ifrågavarande ändamål anslag beviljats med 110,000 kronor, varav svenska gymnastikförbundets andel senast utgjort 55,000 kronor. Mot den nu ifrågasatta höjningen av anslaget, vilken höjning åsyftar ökade medel till understödjande av idrotten, har riksdagen intet att erinra.

Vad beträffar det motionsvis framförda förslaget, vill riksdagen skänka sitt erkännande åt de synpunkter och skäl, på vilka detsamma grundas. Dock anser sig riksdagen ej böra fästa ett ytterligare villkor vid ifrågavarande anslag, då riksdagen är förvissad om att Eders Kungl. Maj:t vid fördelande av förevarande anslagsmedel kommer att taga all den hänsyn, som förhållandena kunna medgiva, till det önskemål, som i ovanberörda motion nu framkommit.

Riksdagen får alltså anmäla, att riksdagen till understödjande av idrotten anvisat för budgetåret 1928—1929 ett extra anslag av 120,000 kronor, därav till svenska gymnastikförbundet 55,000 kronor, att utgå på de villkor, Eders Kungl. Maj:t kan finna skäl bestämma.

235:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 243) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till understödjande av skididrotten bland ungdomen anvisat för budgetåret 1928—1929 ett extra reservationsanslag av 30,000 kronor, att utgå på de villkor, Eders Kungl. Maj:t kan finna gott bestämma.

236:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 244) föreslagit riksdagen att till understöd åt s. k. friluftsläger för skolbarn för budgetåret 1928—1929 anvisa ett extra reservationsanslag av 10,000 kronor att utgå på de villkor, Eders Kungl. Maj:t kan finna skäl bestämma.

Anslaget utgår för innevarande budgetår med 5,000 kronor.

Riksdagen har ansett sig böra bifalla Eders Kungl. Maj:ts förslag och får alltså anmäla, att riksdagen till understöd åt s. k. friluftsläger för skolbarn anvisat för budgetåret 1928—1929 ett extra reservationsanslag av 10,000 kronor, att utgå på de villkor, Eders Kungl. Maj:t kan finna skäl bestämma.

Understöd åt vetenskap, vitterhet och konst m. m.

237:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 245), har riksdagen, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till svenska fornskriftsällskapet för budgetåret 1928—1929 anvisat ett extra reservationsanslag av 2,000 kronor, under villkor att sällskapet kostnadsfritt för statens räkning avlämnar 150 exemplar av sina under år 1928 utgivna arbeten.

238:o) På grund av Eders Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning (punkt 246) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till understöd åt samfundet för utgivande av handskrifter rörande Skandinavians historia för budgetåret 1928—1929 anvisat ett extra reservationsanslag av 1,000 kronor, under villkor att samfundet till ecklesiastikdepartementet avlämnar 50 exemplar av den för år 1928 avsedda publikationen.

239:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 247), har riksdagen, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till understödjande av svenska vitterhetssamfundets verksamhet under år 1928 anvisat för budgetåret 1928—1929 ett extra reservationsanslag av 2,000 kronor, att utgå på de villkor, Eders Kungl. Maj:t kan finna skäl bestämma.

240:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:t förslag (punkt 248), har riksdagen, i likhet med vad under nästföregående treårsperiod ägt rum, till understöd under tiden den 1 juli 1928—den 30 juni 1931 åt inhemska skönlitterära författare av utmärkt förtjänst beviljat ett anslag av 60,000 kronor, att efter grunder och på villkor, som av Eders Kungl. Maj:t bestämmas, efter sakkunnigas hörande av Eders Kungl. Maj:t fördelas mellan därav förtjänta vitterhetsidkare dels såsom fasta, dels i form av för viss tid givna

understöd, samt av ifrågavarande anslag för budgetåret 1928—1929 såsom extra anslag anvisat ett belopp av 20,000 kronor.

241:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 249), har riksdagen, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till arvode under tiden 1 juli 1928—30 juni 1929 åt ortnamnskommitténs sekreterare med erforderliga biträden anvisat för budgetåret 1928—1929 ett extra anslag av 8,000 kronor.

242:o) Sedan riksdagen år 1919 såsom understöd åt docenten Olof Östergren för fullföljande och avslutande under åren 1920—1929 av hans arbete »Nusvensk ordbok» beviljat ett anslag av 56,000 kronor och därav anvisat på extra stat för vardera av åren 1920, 1921 och 1922 5,000 kronor, för förra halvåret 1923 2,500 kronor, för budgetåret 1923—1924 5,500 kronor, samt för vart och ett av budgetåren 1924—1928 6,000 kronor, har nu Eders Kungl. Maj:t (punkt 250) föreslagit riksdagen att av förenämnda år 1919 beviljade anslag å 56,000 kronor för budgetåret 1928—1929 anvisa ett extra anslag av 6,000 kronor.

Riksdagen får anmäla, att riksdagen av det år 1919 såsom understöd åt docenten Olof Östergren för fullföljande och avslutande under åren 1920—1929 av hans arbete »Nusvensk ordbok» beviljade anslaget å 56,000 kronor för budgetåret 1928—1929 anvisat ett extra anslag av 6,000 kronor.

243:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 251) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, för budgetåret 1928—1929 anvisat ett extra anslag av 6,350 kronor, att på de villkor, Eders Kungl. Maj:t kan finna lämpligt bestämma, användas till understöd för utgivande under år 1928 av tidskriften »Svenska landsmål och svenskt folkliv».

244:o) På grund av Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 252) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till fortsatt systematisk undersökning av svenska folkmål för budgetåret 1928—1929 anvisat ett extra reservationsanslag av 28,650 kronor, att utgå på de närmare villkor, Eders Kungl. Maj:t kan finna lämpligt bestämma.

245:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 253) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till systematisk undersökning av sydsvenska folkmål för budgetåret 1928—1929 anvisat ett extra reservationsanslag av 3,500 kronor, att utgå på de närmare villkor, Eders Kungl. Maj:t kan finna lämpligt bestämma.

246:o) I överensstämmelse med Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 254) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till understöd för utgivande av ordbok över Gotlands folkmål för budgetåret 1928—1929 anvisat ett extra anslag av 3,000 kronor, att utgå på de villkor, Eders Kungl. Maj:t kan finna lämpligt bestämma.

247:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 255) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till undersökningar rörande lapskt folkliv och lapskt språk för budgetåret 1928—1929 anvisat:

dels till Norrlands kulturhistoriska museum i Härnösand ett extra anslag av 4,000 kronor,

dels ock till Norrbottens läns hembygdsförening ett extra anslag av likaledes 4,000 kronor,

med rätt för Eders Kungl. Maj:t att beträffande ifrågavarande bägge anslag meddela de närmare bestämmelser, som kunna befinnas nödvändiga.

248:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 256) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till utredning och tryckning av framlidne revisionssekreteraren Nils Anderssons efterlämnade samlingar av äldre svensk folkmusik anvisat för budgetåret 1928—1929 ett extra reservationsanslag av 10,000 kronor, att utgå på de villkor, som av Eders Kungl. Maj:t bestämmas.

249:o) På grund av Eders Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning (punkt 257) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till främjande av föreningen Pietas' verksamhet under år 1928 anvisat för budgetåret 1928—1929 ett extra anslag av 2,500 kronor, under villkor att föreningen till statens historiska museum med äganderätt överlämnar genom föreningens försorg utförda fotografier, register och beskrifningar över behandlade föremål.

250:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 258) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, såsom bidrag till fortsatt utgivande under år 1928 av det av riksantikvarien S. Curman och professorn J. Roosval påbörjade, med stöd av vitterhetsakademien utgivna verket »Sveriges kyrkor, konsthistoriskt inventarium» anvisat för budgetåret 1928—1929 ett extra reservationsanslag av 10,000 kronor, att utgå på de närmare villkor, Eders Kungl. Maj:t kan finna skäl bestämma.

251:o) På grund av Eders Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning (punkt 259) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, såsom bidrag till bestridande av kostnaderna för utgivande av statistiska

tabeller över Öresundstullen för tiden efter år 1660 för budgetåret 1928—1929 anvisat ett extra anslag å 1,500 kronor, att utgå på de villkor, Eders Kungl. Maj:t kan finna skäl bestämma.

252:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 260) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till understöd för fortsatt utgivande av tidskriften *Acta mathematica* för budgetåret 1928—1929 anvisat ett extra anslag av 12,000 kronor, att utgå på de villkor, Eders Kungl. Maj:t kan finna lämpligt bestämma.

253:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 261) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till främjande av svenska naturskyddsföreningens verksamhet för budgetåret 1928—1929 anvisat ett extra anslag av 2,500 kronor, att utgå under de villkor, som av Eders Kungl. Maj:t bestämmas.

254:o) Sedan 1925 års riksdag för beredande av delaktighet för Sverige i Ramsay Memorial Fund beviljat ett anslag av 27,000 kronor och därav anvisat såsom extra anslag för budgetåret 1925—1926 5,400 kronor, för budgetåret 1926—1927 5,500 kronor och för budgetåret 1927—1928 5,400 kronor har nu Eders Kungl. Maj:t (punkt 262) föreslagit riksdagen att av förenämnda anslag å 27,000 kronor för budgetåret 1928—1929 anvisa ett extra anslag av 5,400 kronor, att utgå efter Eders Kungl. Maj:ts beprövande och på de villkor, Eders Kungl. Maj:t kan finna skäligt föreskriva.

Riksdagen får anmäla, att riksdagen för beredande av delaktighet för Sverige i Ramsay Memorial Fund av det utav 1925 års riksdag beviljade anslaget av 27,000 kronor för budgetåret 1928—1929 anvisat ett extra anslag av 5,400 kronor, att utgå efter Eders Kungl. Maj:ts beprövande och på de villkor, Eders Kungl. Maj:t kan finna skäligt föreskriva.

255:o) Sedan 1926 års riksdag till förhyrande för en tid av tre år från och med den 1 juli 1926 av ett arbetsbord vid den zoologiska stationen i Neapel beviljat ett extra anslag å 5,400 kronor samt därav anvisat för budgetåret 1926—1927 ett extra anslag av 1,800 kronor, har nu Eders Kungl. Maj:t (punkt 263) föreslagit riksdagen av nämnda år 1926 beviljade anslag å 5,400 kronor för budgetåret 1928—1929 anvisa ett belopp av 1,800 kronor.

Riksdagen får anmäla, att riksdagen av det år 1926 till förhyrande för en tid av tre år från och med den 1 juli 1926 av ett arbetsbord vid den zoologiska stationen i Neapel beviljade extra anslaget å 5,400 kronor för budgetåret 1928—1929 anvisat ett belopp av 1,800 kronor.

256:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 264) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till understöd

åt ryske undersåten Alexander Sibiriakoff för budgetåret 1928—1929 anvisat ett extra anslag av 3,000 kronor.

257:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 265) föreslagit riksdagen att till magnetisk undersökning av Sveriges fastland bevilja ett belopp av 60,000 kronor, samt därav för budgetåret 1928—1929 såsom extra reservationsanslag anvisa 10,000 kronor att utgå enligt de närmare bestämmelser, Eders Kungl. Maj:t kan finna skäl föreskriva.

Förslaget om den nu i frågasatta undersökningen har ursprungligen väckts av den svenska nationalkommittén för geodesi och geofysik, därvid betonats, hurusom frågan vore av stor betydelse såväl för våra internationella vetenskapliga förhållanden som för vårt eget land. Vad till en början beträffar frågans samband med motsvarande spörsmål inom andra länder har framhållits, vilken stor vikt från den internationella vetenskapens sida lagts vid att den magnetiska undersökningen av Sverige kommer att äga rum i möjligaste mån samtidigt med motsvarande arbeten i Norge och Finland. Den internationella unionen för geodesi och geofysik höll den 3—10 september 1927 sin tredje generalkonferens i Prag, vari deltog omkring tvåhundra officiella delegerade för 27 olika stater. I statsrådsprotokollet meddelas nu, hurusom unionens sektion för terrester magnetism och elektricitet därvid fattats enhälligt följande resolution: »Sektionen finner, att det är en tvingande nödvändighet att den magnetiska undersökningen av Sveriges och Danmarks fastland utföres så snart som möjligt, i sammanhang med den i Finland, i vilket land den magnetiska uppmätningen nyligen avslutats, och den i Norge, där erforderliga medel för att påbörja en sådan redan beviljats. En beklaglig lucka i norra Europas magnetiska karta skulle därigenom fyllas.» Vidare har departementschefen tillkännagivit, att Danmark i här förevarande hänseende befunne sig i ett bättre läge än Sverige, därför att redan en magnetisk uppmätning där blivit gjord, under det att i Sverige förut endast sporadiska mätningar företagits i vissa delar av landet. Som den danska mätningen blivit verkställd för flera år tillbaka, hade dock ansetts nödvändigt att en förnyad mätning skulle företagas för att nu få samband med den finska och norska uppmätningen. Vad Norge beträffar hade slutligen, enligt vad departementschefen meddelar, en summa av 25,000 kronor beviljats för ändamålet för anskaffande av instrument och förberedande åtgärder.

Vad vidare beträffar den här föreliggande frågans betydelse för vårt eget land, erinrar departementschefen, att ur gruvhanterings synpunkt en magnetisk undersökning av vårt land skulle vara av vikt icke blott genom de upplysningar, som den skulle giva beträffande förefintlighet av och förekomstsätt för järnmalmer som ej gå i dagen, utan även för forskningar efter koppar-, bly-, zink- och guldmalmer, svavelkis o. s. v.

Det skulle ankomma på Eders Kungl. Maj:t att utfärda de närmare före-

skrifter, som kunde visa sig erforderliga. Departementschefen framhåller i detta hänseende, att undersökningarna syntes böra utföras i huvudsaklig överensstämmelse med vad av nationalkommittén förordats, vilket bland annat innebure, att ledningen och överinseendet av den magnetiska uppmätningen av Sveriges fastland skulle uppdragas åt Sveriges geologiska undersökning.

Riksdagen har ansett sig böra bifalla Eders Kungl. Maj:ts förslag och får alltså anmäla, att riksdagen till magnetisk undersökning av Sveriges fastland beviljat ett belopp av 60,000 kronor samt därav för budgetåret 1928—1929 såsom extra reservationsanslag anvisat 10,000 kronor, att utgå enligt de närmare bestämmelser, Eders Kungl. Maj:t kan finna skäl föreskriva.

258:o) På grund av Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 266) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till beredande av ytterligare medel för utgivande av tidskrifter, lärda verk och läroböcker för budgetåret 1928—1929 anvisat ett extra anslag av 15,000 kronor.

259:o) I en inom riksdagen väckt motion (I: 31) har hemställts, att riksdagen måtte bevilja kyrkoherden, fil. d:r S. J. Enander ett belopp av 25,000 kronor såsom bidrag till bestridande av kostnaderna för fullföljandet av hans Salixforskningar.

Till stöd för sitt förslag hava motionärerna anfört följande:

»Uppe i en av vårt lands avsides belägna bygder har en man av den gamla svenska stammen under en mansålder troget tjänat kyrkan och vetenskapen. Som präst har han i sin nitälskan om sina församlingsbors bästa tillvunnit sig deras aktning och tillgivenhet, och i egenskap av vetenskapsman har han utfört en forskargärning, som förskaffat honom en oomstridd plats bland den andliga kulturens märkesmän. Sedan många år tillbaka är han världsberömd för sina betydelsefulla insatser på det område, där han med en sällspord energi offrat sina krafter och ekonomiska resurser utan att alltid ha rönt den uppmuntran och det bistånd här hemma, som han haft rätt att göra anspråk på.

Detta omdöme gäller kyrkoherden i Lillherrdal, fil. d:r S. J. Enander. Ända sedan i medio av 1880-talet har han vid sidan av utövandet av sitt prästkall ägnat sig åt ett omfattande botaniskt forskningsarbete, vilket kommit att speciellt gälla Salixarterna. För att kunna fullgöra detta arbete har han nödgats företaga långväga strapatsfyllda färder, mången gång till mycket otillgängliga trakter på olika delar av jordklotet. Detta torde vara så allmänt känt, att en närmare redogörelse därför måste anses överflödig. Emellertid förtjänar det att erinras om, att han redan år 1913 färdades jorden runt över Ryssland, där han ägnade Uralbergens flora ett studium, genom Sibirien, Japan, Alaska och Kanada och vidare till Förenta Staterna och över England hem. Till och med under världskriget företog han långa och, man kan mycket väl säga, sagolika forskningsfärder. Under åren 1921 och 1922 besökte han Grönland, varifrån han återvände över Amerika, för att 1923 besöka trakten av Irkutsk och 1924 Altai i Centralasien.

Det säger sig självt, att denna jakt efter Salixarter icke blott ställt stora krav på den kroppsliga och andliga vigören utan även på de säkerligen mycket begränsade ekonomiska resurser som stått till buds. Det är betecknande, vad kyrkoherde Enander själv nyligen berättat för en intervjuare, hur han vid ett tillfälle icke såg någon annan utväg att ordna sin hemfärd efter en av sina forskningsresor än att mönstra som sjöman i Montreal.

Målet för forskningsarbetet har för kyrkoherde Enander varit att få till stånd ett vetenskapligt standardverk över Salixarterna. Sitt exsickatverk över skandinaviska Salices hade han kommit så långt med före kriget, att tre faskiklar med femtio växter i varje kunnat publiceras. Detta möjliggjordes tack vare, att botaniska institutioner i Sverige och utlandet prenumererade på verket. Ehuru prenumerationsavgiften är så pass stor, att i vissa länder, såsom i Danmark, riksdagen nödgats bevilja särskilt anslag, har den icke räckt till att täcka omkostnaderna. Detta har gjort, att kyrkoherde Enander icke kunnat åtnjuta någon ekonomisk lön för sin forskar-möda, ja, icke ens erhållit medel för bestridandet av kostnaderna för sina dyrbara resor. Hela verket skall bestå av tio faskiklar med femtio skandinaviska Salices i varje, alltså femhundra till varje prenumererande institution. Förutom de tre, som publicerats före kriget, ha två legat nästan färdiga sedan dess, och materialet till de återstående fem är samlat.

I ett uttalande till en tidningsman, som kyrkoherde Enander gjorde på sin nyligen inträffade 80-årsdag, gav han uttryck åt sina bekymmer i fråga om detta betydelsefulla arbetes fullföljande. Den prästerliga tjänsten lägger givetvis i hög grad beslag på hans tid och krafter, och svårigheten för honom att erhålla hjälppräst har alltid varit stor. »Finge jag bare en vice pastor!» yttrade han till tidningsmannen. »Då skulle jag hinna undan med hela arbetet på ett par år, om jag icke skrev så utförligt som i början utan nöjde mig med hänvisningar till andra verk. Och sedan skulle jag vilja ta itu med världsviden. Jag hade tänkt mig, att de skulle kunna sammanföras i fem band. Även till detta har jag insamlat materialet, ja, d. v. s. jag måste till Himalaja och Beringssund först ett tag, innan jag kan ta itu med arbetet riktigt på allvar.»

Tack vare att ett antal präster nyligen invigts i det stift, inom vilket kyrkoherde Enander har sitt ämbete, har han nu, efter ett års väntan, lyckats erhålla en vice pastor. Det torde vara uppenbart, att hans bekymmer i fråga om det maktpåliggande vetenskapliga arbetet därmed icke är undanröjt. Bistånd utifrån skulle säkerligen av honom hälsas med glädje och tacksamhet. Att detta måste vara av ekonomisk art, säger sig självt. Det ligger nära till hands, att man i detta fall ställer förhoppningarna på riksdagen. Kyrkoherde Enander har gjort sig synnerligen förtjänt av det svenska folkets och även av statsmakternas erkänsla för sin långt ut över landets gränser högt uppskattade forskargärning. Men ett ekonomiskt bistånd från statens sida skulle icke blott få betydelse såsom ett uttryck för en sådan erkänsla, utan det skulle framförallt bliva av värde för den naturvetenskapliga forskningen själv.»

Den märkliga forskargärning, på vilken i förevarande motion uppmärksamheten riktas, synes riksdagen vara av den säregna beskaffenhet, att den förtjänar ej allenast att vederbörligen beaktas och uppskattas utan även att på ett mera påtagligt sätt stödjas och uppmuntras av det allmänna. Riksdagen har vid flera tillfällen genom beviljande av anslag skänkt sitt erkän-

ande åt av svenskar företagna vetenskapliga forskningsresor och insatser på olika vetenskapliga områden, och då det som nu gäller erkännande åt och stödande av ett arbete, vilket med hänsyn till de yttre förutsättningar, under vilka det hittills bedrivits, utan gensägelse kan betecknas såsom enastående, tvekar riksdagen icke att bifalla det förslag, som frambäres i ovanberörda motion. Dock anser riksdagen det föreslagna anslagsbeloppet böra fördelas på två budgetår med hälften på vardera året.

Riksdagen får alltså anmäla, att riksdagen, i anledning av ovanberörda motion (I: 31), till kyrkoherden S. J. Enander såsom bidrag till bestridande av kostnaderna för fullföljande av hans Salixforskningar beviljat ett belopp av 25,000 kronor samt därav för budgetåret 1928—1929 anvisat såsom extra reservationsanslag ett belopp av 12,500 kronor, att av Eders Kungl. Maj:t till Enander utanordnas i den ordning och på det sätt Eders Kungl. Maj:t må finna lämpligt.

Diverse.

260:o) Beträffande vad Eders Kungl. Maj:t (punkt 267) föreslagit angående det ordinarie förslagsanslaget till ålderstillägg ävensom vad i en sedermera av Eders Kungl. Maj:t avlåten proposition, nr 102, i detta hänseende föreslagits, anmäler riksdagen i särskild skrivelse, nr 105, sitt beslut.

261:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 268) föreslagit riksdagen att höja det i riksstaten under åttonde huvudtiteln uppförda ordinarie förslagsanslaget till skrivmaterialier och expenser, ved m. m., nu 243,000 kronor (därav till domkapitlens expeditioner högst 33,000 kronor), med 7,000 kronor till 250,000 kronor (därav till domkapitlens expeditioner högst 33,000 kronor).

Den föreslagna anslagsökningen är föranledd av det av riksdagen ovan under punkt 12 anmälda beslutet om överflyttande på ifrågavarande anslag av vissa expensutgifter för nationalmuseum.

Riksdagen får anmäla, att riksdagen höjt det i riksstaten under åttonde huvudtiteln uppförda ordinarie förslagsanslaget till skrivmaterialier och expenser, ved m. m., nu 243,000 kronor (därav till domkapitlens expeditioner högst 33,000 kronor), med 7,000 kronor till 250,000 kronor (därav till domkapitlens expeditioner högst 33,000 kronor).

262:o) Beträffande Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 269) angående det ordinarie förslagsanslaget till tryckningskostnader kommer riksdagen att framdeles meddela sitt beslut.

263:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 271) föreslagit riksdagen att för beredande av tillfälligt lönetillägg åt vissa vaktmästare och med dem jämförliga be-

fattningshavare för budgetåret 1928—1929 under åttonde huvudtiteln anvisa ett extra förslagsanslag av 4,600 kronor.

I anslutning till riksdagens tidigare fattade beslut i fråga om grunderna för ifrågavarande tillfälliga lönetillägg får riksdagen, som icke har något att erinra mot det nu äskade anslaget, anmäla, att riksdagen för beredande av tillfälliga lönetillägg åt vissa vaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare för budgetåret 1928—1929 under åttonde huvudtiteln anvisat ett extra förslagsanslag av 4,600 kronor.

264:o) I avseende å de i nu gällande riksstat uppförda ordinarie anslag, som icke här ovan blivit särskilt omnämnda, har någon förändring icke ifrågasatts.

Riksdagen får anmäla, att samtliga de ordinarie anslag under åttonde huvudtiteln, vilka icke här ovan blivit särskilt omförmälda, i riksstaten för budgetåret 1928—1929 upptagits med oförändrade belopp.

Stockholm den 15 maj 1928.

Med undersåtlig vördnad.